

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

Орган Товариства Взаїмна Поміч українського народнього учительства.

ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ: річно 360 Марок,
піврічно 180 Марок, чвертьрічно 90 Марок.

ЦІНА ПРИМІРНИКА 40 Марок.
у Львові і на провінції

Оголошення: За цілу сторінку 10000 М. за $\frac{1}{2}$ ст. 5000 М., за $\frac{1}{4}$ ст. 2500 М., за $\frac{1}{8}$ ст. 1500 М., $\frac{1}{16}$ ст. 800 М.
Оповістки 50 М. від петитової стрічки. — Оголошення 50 марок від петитової стрічки.

Адреса Редакції та Адміністрації: „УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО“, Львів, Осолінських ч. 8. II. поверх.

I/XI. 1918.

(В третю річницю).

Цей осінній день 1918 р. перейшов в історії Галицької України як пограниччя двох епох. В цей день пирсли пута, в яких український народ Підкарпаття верстав кількавіковий шлях неволі. Прийшов він не негайно. Підготувала його праця кількох поколінь. Він був льогічною консеквенцією пробудження національної свідомости в перших десятиліттях XIX. в. в гурті богословської молоді у Львові. Огонь, який спалахнув в гурті Шашкевича, не міг потахнути. Займав чимраз ширші круги, захопив вкінці широку маси. Народжується почуття моральної кривди, яка заподіюється українському народови на протязі довгих століть, падають перші гасла національної самооборони. Етнографічна пасивна маса в другій половині XIX. в. перемінюється в націю, яка в перших двох десятиліттях XX. в. дає блискучі докази своєї життєвості, хисту, волі до незалежного існування в сімі вольних народів. Приходить світова війна, приносить духовий перелом серед народів Європи, революціонує поневолені народи, розсаджує штучні державні зліпки. Кинене великим американським ідеалістом гасло самоозначення народів знаходить широкий відгомін. Поневолені народи виписують його на своїх прапорах. Самоозначення робиться боевим кличем.

1. падолиста 1918 о 4-тій год. рано розляглися чотири арматні вистріли у Львові. Це був знак до оружного виступу. В дві години пізніше вся влада у столиці Галицької України була вже в руках Української Національної Ради. Над ратушевою вежою і намісництвом замаяли синьожовті прапори. Стихийно відбувся акт перейняття влади на просторі Східної Галичини. По містах і містечках з'являлися гурмою селянські сірі свитки з крісами й косами. На їхній вид німіли супротивні наносні елементи. Їм усувалася земля з під ніг, вони з упривілейованого становища горстки пануючих сходили до фактичної своєї вартости як незначної меншости.

Український народ зазначив свою волю. А що вона, воля до незалежного державного існування у нього сильна, непохитна — дав наглядні докази 9-ти-місячною оружною розправою в обороні рідних загонів, героїчним походом У. Г. А. на Великій Україні з осяйною мрією via золотoverхий Київ

дістатися до вольного городу Льва, врешті суцільною поставою всіх шарів суспільности в безпросвітні довгі два роки допусту долі.

Процес, який започаткував перший падолист, куди не скінчений. Справа, яка стільки жертв коштувала, розросла з історичного спору двох народів до проблеми міжнароднього. На міжнародній арені є цей проблем актуальний непохитною волею українського народу, його одностайною боевою поставою. Що так воно є, ясно говорять події останніх днів. Галицька справа входить в стадію розв'язки. Необхідність цієї розв'язки, далекосяжність значіння розв'язки — ствердив Союз Народів, поставивши Найвищій Раді домагання доконечно вирішити долю нашої многострадалної вітчизни.

Перший падолист замкнув двері чергового періоду в історії Галицької Землі, підготовчого періоду. Ясно здаємо собі справу, що вороття до минулого не має, що перед нами не має двох альтернатив, що перед нами одна тільки альтернатива: боротьба за незалежне місце в народів вольних а колі. Це нам повеліває послідовність і національна честь. І сього обов'язку зі своїх плеч не може скинути сучасне покоління під загрозою прокльону історії. Це добре тямить українське учительство, яке з гордістю може сказати про себе: у великі дні народнього зриву ми сповнили свій національний обов'язок, у важкі дні національного горя ми не понизили прапору, між жертвами на вітарі Вітчизни є й наша гекатомба. Сміливо глядимо в будуччину. Ми свідомі сього, що нас жде великанський труд. Та ми його підіймемося в ім'я вистражданого ідеалу незалежности і соборности українських земель.

По Загальних Зборах.

„Що значить організація, її користь і необхідність — найкращий доказ краєве Товариство „Взаїмна Поміч українського народнього учительства.“ Завдяки муравлинній праці управи, Товариство може похвалитись успіхом, на який не здобулася ніяка инша станова організація на Галицькій Україні. Врятовано сотки людей перед голодом, захищено перед безправством, яке розпаношилося на нашій прадідній землі, з легк здвигнено „Учительський Дім“, матеріальну підставу до дальшої праці. Все це благодатний вислід організації. Бо громада — великий чоловік. Одиниці розкинені, розеднані — можна змести. Та не можна цього зробити зі зорганізованим колективом. Таку послідовну організацію мусимо провести в цілім нашім

національним життю. Мусимо сотворити самовистарчаючий собі національний організм, який потрафить відпарувати кожний ворожий наскок на наше добро, кожний наступ на наші незалежницькі змагання.

(З привітної промови ред. М. Струтинського, представника Народного Комітету на Учительському З'їзді 11. липня ц. р.).

* * *

11. і 12. липня с. р. українське учительство Західної України підвело білянс своєї цілорічної праці. Почислило свої сили, розглянуло свій дорібок. І треба признати: наш білянс вповні доволяючий. Мимо всіх ворожих заходів, мимо всіх з диявольською злобою викуваних плянів на знищення нас, на ослаблення нашої позиції серед своєї суспільности, на зломання нашої відпорної сили — наше становище серед української суспільности незахитане, а навпаки — скріплене. Скріплене великою ідеєю, яка нерозривно вяже нас з усіма шарами українського народу Галицької Землі, скріплене ніжним почуттям відвічальности перед святими тінями тих, що за цю ідею головами наложили. За велику ідею, підготовану трудом цілих поколінь, за ідею виведення Галицької Волости з дому неволі на тихі води, на ясні зорі незалежного державного життя...

І саме почуття тісної спільности з усією українською суспільністю, саме це почуття, що ми не самі, що за нами стоїть муром загартована в боротьбі українська суспільність, було відрадним явищем, яке поставило свою печать на дводневні наради Учительського З'їзду. Всі політичні партії, всі важніші національні установи вислали своїх відпоручників на наш З'їзд, признаючи велику вагу народнього учительства не тільки на полі виховування чергового покоління, а й як важного фактора в боротьбі за найвище право нації, з признанням оцінюючи дотеперішній вислід нашої праці. Український учитель це вже не білий мушин з під чорних крил злопам'ятного шляхоцького сойму, загулюкуваний, вічно голоджений кліщами шляхоцьких задумів, виховуваний на рабське знаряддя польського двору! Український учитель — це громадянин, що в карних рядах своєї суспільности бореться з важким допустом долі за краще завтра українського народу. В карних рядах своєї суспільности переносить всі удари лихоліття, своїми жертвами значить етапи національної боротьби. Успіхи цієї боротьби є рівночасно нашими й становими успіхами.

На Зборах з повним признанням сконстантовано велику заслугу нашого станowego Товариства „Взаїмна Поміч“ на полі організації українського учительства і оборони наших потоптаних прав. Зі звіту управи Товариства ясно виходило: чим більше зростала в сили наша організація, тим успішніша була оборона перед зазіханням противника; чим міцніше було становище українського учительства серед своєї суспільности, тим скорше розторощувалися об нього затії повітових кациків і їхньої найвищої магістратури. Нас хотіли властью імуці понизити морально, здавити матеріально, ізолювати, розпорочити, зробити своїм повільним знаряддям. Ми своєчасно згуртувались під крилами нашої становой організації, не дали пірвати наших звязків з українськими масами й українською інтелігенцією, ставили чоло ворожому напорови в дружніх рядах національного фронту.

І всі учасники З'їзду прийшли до однозгідно-

го переконання, що нам треба ще більш напружити свої зусилля на організаційному полі, що не сміє бути в нашій країні повіту, в якому справно не фунгувавби окружний Відділ „Взаїмна Поміч“, що під кермою управи Відділу мусить учительство вести плянову працю в повіті, що окружні Відділи мусять стояти в якнайближшому контакті з централею. Як що наша організація не буде справно функціонувати у всіх своїх повітових вітках, як що тільки на централю у Львові будеться спихати увесь тягар праці, так чуваюче око противника може найти слабе місце для пролому нашої лінії, для розбиття нашого табору. Тому кожда одиниця мусить бути втягнена в рами нашої організації, мусить підпорядкуватися розпорядкам її, мусить проводити в життя гасла, які виходять з наших організаційних центрів. Кожда одиниця, яка зачисляється до української національности, яка свою долю вяже з долею українського народу, в теперішній перехідний час мусить зробитися кільцем в нашому непроривному організаційному ланцусі. Хто стоїть поза рамами нашої організації, не має права називатися учителем-Українцем і мусить в будучині понести всі наслідки свого сепаровання себе з нашого табору для вигод в перехідний момент, для гарних очей насильного начальства. Хто не з нами, той проти нас! В момент боротьби за найвище право нації — навіть позиція „невтрального“ (моя хата з краю!) є злочином.

І всі учасники липневого З'їзду прийшли до однозгідного переконання, що український учитель не може ограничитися виключно до праці в школі. На всіх ділянках національного життя мусить взяти участь в праці. Мусить степенувати відпорність народніх мас, пособляючи скріплюванню їхнього добробуту, підносячи їхній культурний рівень, їхню національну свідомість, творячи й зміцнюючи організаційні рами. На кождому кроці ці маси повинні відчувати приязність українського учителя між собою, цінність цієї приязности. Бо тільки стоячи в тісному звязку з масами, можна як слід виконувати обовязки педагога в школі, бо тільки таким чином можна числити на активне попертя змагань українського учительства з боку своєї суспільности. Бо все і всюди кождий має те, на що заслужив.

Що нашу працю, наш вклад в змагання нації суспільність як слід оцінює, бачили ми на Зборах. За нами стоїть зорганізоване громадянство, за нами стоять маси. Бо ми творимо чільне звено в нашій суспільности. І це звено мусить бути непоборне, мусить бути постійно зміцнюване, сталене нашою працею на місцях.

Саме в останніх днях війшли ми в стадію блискочого іспиту відпорности наших селянських мас. Ця відпорність перейшла границі сподівань національного проводу. Наші маси дали наглядний доказ, скільки в них криється державнотворчого елементу, дали доказ своєї високої національної свідомости, зрозуміння цілей національного проводу, тісної лучности зі своєю інтелігенцією. Тепер ворог не може сказати: „ви генерали без армії!“. Бо армія у нас є. Чутка, відзивча, карна. Сила відпорности зросла, опозиційний настрій високо піднісся. Цей підйом народніх мас українське учительство повинно використати в своїй організаційній праці. На високу хвилю цього підйому мусимо разом з рештою української інтелігенції кинути нашу

працю і тим сильніше зцементувати наш національний вал на західній стороні українських земель.

В останню стадію вирішення долі Галицької Волости мусимо боєвим, підготованим на великий черговий труд непоборимим табором.

Тріскають криги, які змагали до замороження пробудженої зі сну нації. Над українськими землями чути подих сходячого сонця визволення. І воно зійде, всесильне, животворне сонце визволення.

Земля Ростиславичів і Романовичів сміло глядить в будуччину. Пирскають кайдани, якими ще раз хотіли споясати її історичні вороги, тріщить в основах її тюрма.

На передодні повного визволення український народ.

На передодні сповнення віщовання найбільшого поета-громадянина Галицької України, що

...Прийде час і ти огнистим видом

Засяєш у народів вольних колі,

Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,

Покотиш Чорним Морем гомін волі

І глянеш як хазяїн домовитий

По своїй хаті і по своєму полі.

Чи квестія форми і тону?

В 13. числі Урядового Денника подала Кураторія Львівського шкільного округу до відома шкільних повітових інспекторів обіжник в справі відношення Кураторії до нашого Товариства. Обіжник цей (в перекладі) звучить:

„Кураторія Львівського шкільного округу повідомляє, що письма Товариства „Взаїмна поміч українського учительства“ у Львові, які відносять ся до інтервенції в справах учительства української народності, остануться на будуче без відповіди з причини образливої і провокуючої форми, в якій ті письма є стилізовані. Панове інспектори повідомлять інтересованих учителів, що всі зажалення належить вносити службовою дорогою до Кураторії, що тимсамим відношення по інтервенцію до названого Товариства є без ціли.“

Так отже Кураторія відкрила своє правдиве обличчя. На перешкоді їй існування сильної організації українського учительства. Треба у якийсь спосіб розбити, захитати в основі, ослабити її головний нерв, то є підкопати в українського учительства її довіря. Цеж старий метод начальників галицької шкільної магістратури, приміюваний в поборюванні немих собі учительських організацій.

Рівночасно з повищим обіжником вислала Кураторія Головній Управі Товариства письмо, яке своїм змістом і тоном є вірною відбиткою настрою Кураторії відносно українського учительства.

На названий обіжник і письмо Кураторії відповів директор Товариства т. Іван Ліщинський отвертим листом до Куратора п. Собіньського в „Українському Вістнику“ ч. 183—188 з 10.—16. IX. ц. р. Лист той перейшов щасливо львівську цензуру і не стратив там ані одного словечка. Подаємо його в цілости.

По чий стороні провокація?

(Отвертий лист до п. Куратора Собіньського).

Управа Тов-а „Взаїмна поміч українського учительства“ вислала 3. серпня ц. р. представлення Президії Кураторії Львів. шк. округу в справах: 1) звільнення шк. пов. Радою в Тернополі з дня 29. VI. ц. р. з учительських посад 8-ох Українців; 2) в справі остаючих в тім же повіті через два літа 5-ох учителів Українців без служби і платні; 3) в справі свіжого звільнювання зі служби українського учительства шк. пов. Радою в Турці; 4) в справі безосновної напасти на українське учительство з боку державної поліції. Представлення, уявлене многими вірними фактами, держане було в якнайбільш річевому тоні. В кінцевому уступі звернула Управа Тов-а увагу Президії Кураторії, що того рода практики шкільних повітових властей викликають між українським учительством негодовання супроти польської шкільної влади і утруднюють Управі Тов-а становище бути посередником між учительством і шкільними властями.

У відповідь на це представлення одержала Управа Тов-а В. П. У. від Президії Кураторії підписане Вами, Пане Куратор, письмо, котре так змістом як і своєю формою характеристичне для теперішнього режиму в шкільництві на терені Східної Галичини, а рівночасно замітний документ для характеристики Вашої особи, як начальника найвищої шкільної магістратури.

На самім вступі жалуетесь Ви, п. Куратор, що „im chętniej i dokładniej bada podane do wiadomości r z e k o m e r *) nieprawidłowości podległych organów, tem agresywniej występuje Szanowne Towarzystwo przeciw Kuratorjum jako Władzy Szkolnej Rzeczypospolitej Polskiej na terytorjum Małopolski“.

Ще в перших місяцях минулого року заявляли і упевняли Ви, Пане Куратор, представників учительської організації, що справа повороту всего українського учительства до служби буде до половини а найдалше до кінця червня (м. р.) вповні покінчена; що уважаєте дуже пильним розв'язання квестії залеглих службових поборів; що поодинокі прошення членів Тов-а в тій справі будуть корисно полагоджені, як що тільки регабілітаційні доходження протягалися без вини учителя; що факти службових надужить буде те розсліджувати з цілою строгістю і т. д. і т. д. А чого то Ви, Пане Куратор, не наобіщували при нагоді пізніших авдієнцій? Управа Тов-а потішала своїх членів Вашими обітницями і запевненнями, кормила їх Вашими надіями, а коли всі Ваші обіцянки і запевнення показувалися з часом пустими словами, Управа Тов-а мусіла червоніти зі стыду, що в час не спостеріглася на Вашій хитрості, а й що більше, скажу своє глибоке переконання: на Вашій злобі. Ви ж не дипломат. Дали на це докази двома письмами до Товариства, держаними в тоні, на який ніколи не здобувалися найреакційніші Ваші попередники в австрійському мундурі. Нам тепер прямо соромно, що вірили колись у Вашу якутаку людяність і в нахил до справедливості. Ми ж знали спосіб припинання українського учительства п. Тинельским (гесте Тихолісом), що то кожного українського учителя з декорами і глузованням з його найсвятіших почувань виправляє на Мазурчину чи до Коонгресівки. Ми знали також відношення до українського учительства радника п. Черного, що то в своєму бюрі порівнював Українців з Гонтотами. Знаємо аж надто добре Вашого злого духа п. Гайчака, що те заявляє делегації українського учительства „nie rozumie po rusku“. Знали теж Вашого ад'ютанта п. Леперта, котрий нарочно говорить усе неправду, щоби нею викликати між українським учительством непорозуміння. Але не знали ми, що так немилосердно глузувати з покривдженного українського учительства уміє також начальник польської краєвої шк. влади. А може тут здійснюється лише народна пословиця? Бо щоби Ви, Пане Куратор, були безсильні супроти того безладдя, яке кругом Вас панує, про що нераз згадували, годі повірити. Як що мали би Ви дрібку доброї волі, не вдіяли би ніщо злі духи, якими Ви окружені, а як начальник краєвого шкільництва одним почерком пера змусили би тих непослушних шкільних короленят по повітах до послуху і пошановання законів і Ваших припоручень. Тож не дивуйтеся, Пане Куратор, що Управа Тов-а „tem agresywniej“ виступала проти Кураторії. бо їй вже за много Ваших обіцянок, перожних слів. Вона хоче діл, хоче негайного повного заспокоєння неправдо покривдженного українського учительства в його правно-службових відносинах. Досить дволітних мук, досить невинних жертв українського учительства.

*) Підчеркнення ред.

Ви, Пане Куратор, жалуетесь, що Тов-о „imputuje Kuratorjum zamiar rozmyślnego tępienia nauczycielstwa ukraińskiego łącząc działalność władzy szkolnej z działalnością organów Policji Państwowej i doszukuje się w tem działaniu ukrytego związku przyczynowego“.

Пане Куратор! В сотках реґабілітаційних слідств уживали Ви державної поліції. Майже ні одного випадку не було, де Ви, переводячи доходження проти українського учительства, не уживали поліції. Вона слідила кожний крок українського учительства, робила допити на нього між населенням даної місцевості, вона видавала про кожного українського учителя-люку головну опінію, котра заважувала все при вирішуванню реґабілітаційного слідства. Таж через некорисне зізнання жандармерії відступила Кураторія в останньому часі справу п. Гавришука з Радехівщини варшавській Комісії нарочно на те, щоби полагоду справи як найдовше проволічи. Тож не диво, що та жандармерія сталася супроти українського учительства нахабною і дозволяє собі на того рода вибрики, як наведений в останньому представленню до Кураторії факт в Уличнім, дроґобицького повіта. Про страшні наслідки поліційних доносів на українське учительство иншим разом. Зазначу лише, що наслідком тих невірних і безосновних доносів відступила Кураторія полагоду 31 справ українського учительства Міжміністерській Комісії у Варшаві, де спочивають вони до сьогодні неполагоджені. Наслідком безосновних жандармських доносів перенесено багато кращих учительських сил на Мазури. Через некорисні опінії жандармерії проволікано надання служби і платні українському учительству довгими місяцями. З причини жандармських доносів відсиділо багато українських учителів тяжку в'язницю. Для характеристики стійності жандармських доносів послужить факт звільнення цивільним судом двох українських учителів від всіх закидів, тим самим від вини і кари: бо „padł ofiarą przez to, że Władze (жандармерія) się omyliły, bo wzięło go za człowieka innego, poszłego oś to samo nazwisko“ (Ситник — Тернопільщина, Макітра — Радехівщина).

А скільки невинно витерпів через фальшиві жандармські доноси звільнений цивільним судом п. Погорецький (Бучач), Маланчук (Перемишляни) і пр. і пр.

Дальше наводите Пане Куратор, в своєму письмі так:

„Towarzystwo chyba wie doskonale, że stosunek liczbowy nauczycielstwa ruskiego przedstawia się obecnie w Małopolsce znacznie korzystniej dla nauczycielstwa ruskiego, niż przed wojną; że nastąpiło znaczne powiększenie ilości nauczycielstwa ruskiego mimo strat, jakie poniosło w czasie wojny“.

Цинізм, чи іґноранція? А може Ви, Пане Куратор, підписали це письмо, зовсім його не читаючи? Бо ми знаємо ось що: у всіх повітах Східної Галичини зменшився процент українського учительства о 10—15%. На пр. Товмацький повіт з передвоєнних 30% українського учительства числить тепер вже ледве 20%. Перед війною мало українське учительство перевагу над польським в 5-ох повітах Зхідної Галичини: Турка, Косів, Яворів, Печеніжин і Надвірна. У всіх прочих повітах находилося українське учительство в подавляючій меншості. Послідніми часами мало українське учительство незначну перевагу лише в турчанському повіті, але завдяки ославленій шкільній господарці інспектора п. Конечного переходить українське учительство до меншості. Щоби Вас, Пане Куратор, переконати, що Ви є дуже невірні інформовані своїми урядовцями, подам в короткому часі точний виказ українського і польського учительства. Ким-же Ви, Пане Куратор, заступили перенесених на Мазури, як що нових свіжих українських сил майже не приймає, а й коли де й прийнято, то в жадному відношенню до прийнятих польських сил. Хто заступив 31 українських сил, котрих реґабілітаційні справи находяться у Варшаві? Хто учить на місце великого числа непринятих українських сил, навіть Вами реґабілітованих, як: Бекесевича, Фещука, Фалендиша Володимира, Коршовського (Тернопільщина), Поповичевої, Лотоцької, Щурівни, Жулави, Бернацької (Львів), Мульки, Бурнацького (Турка), Созанського Теодора (Самбір), Марії Чухновської, Полотнюку, Бохенської з вид. іспит. (Станіславів), Деберу, Селехівну з вид. іспит. (Жовква), Базника (Гусятин), Сайкова Чоля (Доліна), Мнджина (Львів), Богачевську (Зборів), Котівні (Мостиська) Равлюк, Болюхова (Снятин) Орісяк (Зборів) Стасюк, Юрич (Сокаль) Перейма (Горлиці) і пр. пр., котрих скількисть сягає многих десятків? Тому Ваше письмо, Пане Куратор, є для нас в тім місці дуже цінним, бо колись історик українського шкільництва буде мав змогу на основі Вашого письма ствердити правдивість і важність всіх Ваших не — і офіційних заяв. Тому передаю його в переходок до наукової інституції.

Ви, Пане Куратор, кажете дальше у Вашому письмі так:

„Towarzystwo wie również o tem, jak się przedstawia sprawa reabilitacyjna, dziś szczęśliwie zakończona, bo z nauczycieli zgłaszających się do służby przyjęto 2693, zaś w Komitsji Ministrjalnej znajduje się tylko 31 spraw“.

Пане Куратор! Ваше признание дуже цінне. Виж признаєте, що все українське учительство було позбавлене служби і що по переведенню реґабілітацій прийнято 2693 українських учительських сил. Знана річ, що багато в тім числі є таких українських учителів-люк, котрих реґабілітовано з застереженням, що можуть старатися о посаду де-небудь (розумій: на заході) і що до нині цієї посади дістати не можуть. Я згадав уже декого з них. На пр. Людвіка Щурівна. Реґабілітована перед роком, зложила приречення в марті 1921 р. і просила Кураторію о поміч в одержанню посади, бо шкільні повітові Ради, до яких удавалася, давали їй відмовні відповіді. Кураторія письмом з 2 квітня ц. р. повідомила Т-во, що в справі надання посади п. Щурівній звернулася до кількох шкільних повітових Рад і що п. Щурівна має подати Кураторії свою адресу. По довгих чотири-місячних пошукуваннях за посадою повідомив п. Тинельський письмом п. Щурівну, що на основі редакції шк. пов. Рад нема вільних посад, а як що хоче, може старатися о посаду в Королівстві і в тій справі мусить внести прошення до Міністерства освіти у Варшаві (подав навіть докладну адресу). Така доля постигла десятки українського навіть реґабілітованого Вами учительства.

Будьте ласкаві, Пане Куратор, прийняти до відома, що всего українського учительства в Східній Галичині було перед війною 3245 осіб (себто 30%), з чого учительок ледво одна третя. Зате між польським учительством було жіночих сил значно більше від мужеських. Коли взяти на увагу, що число учительства у Східній Галичині взагалі збільшилося, так дивуватися треба способови думання, на основі якого видали Ви згадане твердження про „korzystniejszy obecnje stosunek liczbowy“ українського учительства до польського. Чи Кураторія мусіла відступати 31 справ Міжміністерській комісії, де залягають п'ять місяців? Бо щож має Кураторія до закинення п. Гавришуку з Радехівщини? Безосновні і невірні доноси жандармерії, що відносився ворожо до польської народності. Кураторія не подавала нікому з поміж проскрібованого учительства закидів на письмі і не подавала осіб, від котрих ці закиди походять. Можливо, що по спричиненні і переведенні судовій розправі виявилосяби, що „padł ofiarą przez to, że wzięło go za kogo innego“... А так невинний чоловік жде цілими місяцями на переведення реґабілітації на це, щоби потім дістати місто посади присуд зачислення до групи „Б.“, тобто з можливістю старатися о посаду в Королівстві або просто посаду під Варшавою як прим. п. Василь Вітер і його жена в Соколові під Варшавою.

Дальша квітка Вашого письма: „Wiadomo też dobrze Szanownemu Towarzystwu, że do najdalszych granic względności posunęto Kuratorjum Okręgu Szk. Lwów humanitarne postępowanie swoje wobec nauczycieli narodowości ruskiej“.

Так воно й є на ділі. На доказ цього „гуманного“ поступовання Кураторії наведу зміст кількох листів членів Товариства до Секції Правної Оборони. П. Семен Фодчук зі Снятинщини доносить під датою 12. мая ц. р.

„Ще 14. жовтня 1920 р. зложив я приречення і роблю службу а платні досі (цілу зиму і весну) не маю. Так само моя жена, хоч у службі також. Коли Вам не обридло, то прошу ще поургувати (роблено це три рази) Я вже відносився телеграфічно і до міністра п. Ратая та й за дармо“.

П. Іван Посипанко, перед війською учитель в брідському повіті, подає: Даремно жду третій рік мого прийняття до служби. Кураторія віддала мою справу Міжміністерській комісії у Варшаві здається на це, щоби якнайдовше проволічи справу. Моя жінка, стала учителька, також без служби і платні. По 20-ти місяцях діждалася реґабілітації. Розпорядком з 15. IV. ц. р. до ч. 1512/Br. реґабілітувала її Кураторія з призначенням в рогатинський повіт. Шк. пов. Рада в Рогатині не повідомила нас про це. Я був у Кураторії у п. Ленерта. Він післяв ургенс до шк. пов. Ради в Рогатині з візванням, аби „Rada szkolna pow. wykonała natychmiast tuższe polecenie z dnia 15. IV. L. 1512/Br.“. На цей ургенс шк. пов. Рада в Рогатині письмом з дня 12. червня ц. р. повідомила жінку, що вона реґабілітована, зачислена до групи „Б.“ а о посаду маєтись звернути в иншому окрузі, де є її муж, бо в рогатинському нема посад. Я не маю посади жадної, також жінка не може її дістати. З тим письмом шк. пов. Ради удався я до Кураторії, а пан Ленерт написав власноручно припорушення шк. пов. інспекторови п. Кульчицькому, щоби жінці дав посаду в Рогатинщині. Я був кілька разів у інспектора в Рогатині. Цей робив все надію на посаду. Доперва 20. серпня заявив мені, що для жінки нема посади, що її справа піде ще до Кураторії. До нині,

це є 5. вересня, моя жінка без посади і платні Як це розуміти?

А таких фактів маємо в нашій теці дуже много. П. Теофіля Сенчина, вдова по Івані Сенчині, упр. школи в рогатинському повіті, котрий помер в таборі інтернованих в Стшалкові, просила через шк. пов. Раду Кураторію о призначення їй вдовичої пенсії. До тепер мимо цього, що проживає в крайній нужді, не признано їй жадного заосмотрення.

П. Книшева, вдова по учителю в Коломиї, котрий по 18-ти літах служби помер на Україні, просила Кураторію о допомозі, о уділення принайменше одноразової підмоги, Кураторія поступила гуманно, бо не досить, що відмовила п. Книшеві взагалі права старатися о всяку підмогу, але поробила її мужови, що був загально знаний з горожанських і станових чеснот, ріжні безосновні закиди.

П. Кулинич Олексу, учителя в Бонові, пов. Яворів, котрий має маленьке власне господарство, перенесла Кураторія в найдавший кінець рудецького повіта. Його жена з многими дітьми і старими родичами осталася в Бонові. Він же сповняє свої обовязки на новій посаді. П. Кулинич робив многи старання дістатися в Яворівщину. Ви також Пане Куратор, прирікали йому поміч, але все даремно, і т. д. і т. д.

А вже вершком Вашого, Пане Куратор, такту і політичного розуму являється кінцевий уступ Вашого письма: „Prowokacją jest zwracanie uwagi Kuratorjum na rzekome rozgoryczenie nauczycielstwa ukraińskiego przeciw polskiemu władzom szkolnym i zrzucanie ze siebie odpowiedzialności za następstwa, jakie z postępowania polskich władz szkolnych wyniknąć mogą. Rozgoryczenie jeśli jest, ma swe źródło nie w postępowaniu bezpartyjnym władz szkolnych, lecz w rozmyślanej i świadomej agitacji czynników nieodpowiedzialnych a wrogich Państwowości Polskiej, szerzących nienawiść do wszystkiego, co polskie i pogłębiających sztucznie a celowo przepaść dzielącą dwie narodowości mieszkające na jednej ziemi“.

Пане Куратор! Я не буду доказувати Вам, де є жерело невдоволення, яке панує серед українського учительства, хто ширить ненависть до всього, що польське, хто поглублює штучно пропасть між обома народностями. Для освітлення справи наведу лише кілька із соток фактів:

Михайло Палідвор. По довгім безробіттю одержав нарешті в марті ц. р. посаду в Кривках пов. Тернопіль. Письмом з дня 24. III. ц. р. до ч. 10.785.І. заіменувала його Кураторія на посади в Мехівці пов. Кольбушова (Мазури). Наведу уривок листа, надісланого нам тернопільською організацією: „З цього приводу кожний, навіть ворожо настроєний проти згаданого учителя, мусить признати рацію тому великому огорченню, яке огортає людину, що так тяжко без найменшої провини карає його наставлена шкільна влада“. Всіх управителів-Українців-нок і всіх майже учителів-лок більше клясових міських шкіл з виділовими іспитами поперепошено на посади помічних учительських сил в найдавший віддалені місцевости в повітах Східної а переважно Західної Галичини. Приклади: пп. Бурчак і Кулинич з Бірки, Маліш з Турки, Куманецька з Яворова, Хомінська, Семенівна і Будзінська з Камінки, Гургулова з Рогатина, Остаплюк з Тернополя, Лотоцька з Бродів і т. д. і т. д.

Уявіть Собі, Пане Куратор, душевний стан так пр. п. Бурчака: упр. 6-класової школи в Бірці. Маючи за собою 30 літ служби, пошану населення міста, остає з ласки теперішньої влади 22 місяців без служби і платні. Вкінці іменованний початкуючим підчиненим учителем в найдавший за кутку повіта, без можности найти там відповідне мешкання. Легко догадатися, які почування до влади зродилися в душі п. Бурчака і тов., яких стрінула така сама доля після цього безстороннього поведіння шкільних властей. Вдумайтеся тільки, Пане Куратор, в таку ситуацію: приходить нова влада і Вас, Куратора, іменує при гімназії в Копичинцях початкуючим учителем, та ще в додатку за це вимагає для себе прихильности і любови.

Багато з учительства міських і сільських шкіл перенесла Кураторія передчасно в примусовий стан спочинку, як пр. Дуткевичівну, виділ. учительку в Бережанах, Древницького (Долина), Федину (Дрогобич) і т. д.

А цілий легіон сільського учительства перенесено на Мазури або змусово відмовою служби і платні прийняти посаду в Королівстрі. На пр. тернопільський повіт: Фалендиш Дмитро упр. школи, жонатий, 15 літ служби на Поморе; Фалендиш Володимир упр. шк. в Прошовій, жонатий, 3 дітий, 26 літ служби на Мазури; Палідвор Михайло 16 літ служби на Мазури; Калинівна з товмачького повіта до Домброви (не хотіла послухати намови інспектора переписати метрику на латинський обряд). Карпови Данилокови учит. в Бобрецьчині 9 літ сл. жонатий (жінка учительює в камінецькому повіті) надало Міністерство, куди за намовою

інспектора п. Вавшака вніс подання думаючи, що дістане посаду у Східній Галичині, посаду в Ломжи (Конгресівка), Сокальковій з Бобрецьчини в повіті Мінсько мазовецькій, Віндика з Косівщини заіменувала Кураторія на Мазурах; Боронь Казимиру з Сяніцького в повіті Домброва, Пончківну в повіті Добчиці, Ліщинську з Камінецьчини в повіті Ніско, Юринцівну з Золочівщини в повіті Хшанів ітд. ітд.

А ці безнастанні масові переносіння в повітах Східної Галичини, як тернопільському, снітинському, турчанському, бобрецькому і інших, про котрі згадується тягом в щоденній пресі? Вони обчисленні лише на матеріальне знищення українського учительства через дорожнечу комунікаційних і транспортних середників, через заміну ліпшої на значно гіршу посаду.

Ви, Пане Куратор, і Ваші Референти, в першу чергу п. Тинельські заявляють кождому безробітному учителю (ці) що у Східній Галичині нема зовсім посад, тому нехай беруть посаду в б. Конгресівці. Між тим кождому учителю-Українцеві є звісні вільні посади у Східній Галичині, які від часу до часу обсаджуються навіть свіжими польськими силами. На пр. в Креховичах, пов. Долина, українська школа за австрійських часів 2-кл. з пляном 4-кл. школи. Занятих було 4 сили, дві українські мужеські і дві жіночі (одна Полька, одна Жидівка). Тепер в тій школі заняті лише дві сили, одна мужеська українська (котру старається шкільна власть насильно усунути) і одна польська. Дві посади звинені, хотій приміщення є. Зате розвивається добре польська двокласівка. В Підмихайлю пов. Калуш є українська школа 4-класова. Занятих було за австрійських часів 7 сил, тепер 4. Зредуковано без потреби учительський збір о три сили. Фреквенція дуже змаліла, бо шк. власти не хотять взагалі виконувати шкільного примусу. В Станькові, пов. Калуш, було за австрійських часів 3 сили, тепер 2. В Козаках пов. Чесанів неурухомлена українська школа, за австрійських часів добре розвивалася. В Жапалеві (пов. Чесанів) було дві сили, тепер одна. В Улазові було 4 сили тепер 3. В Станькові, пов. Стрий, було 2 сили, тепер 1. В Смержі, пов. Сколе, бракує дві сили. і т. д. Дивною видається заява п. Лернера перед п. Івасиковим зі Скільщини, що він буцім то запитував в 35 округах о посаду для нього і ніде вільної посади не знайшов.

Про надання посад кандидатам учительського звання нема що говорити. Хотій десь трафиться білий крук між повітовими інспекторами і схотів би дати українському кандидату посаду, так Кураторія не затверджує цього. На пр. шк. пов. Рада в Любачеві заіменувала учителем в Улазові, пов. Чесанів, Миколу Бородача, а Кураторія відмовила свогого затвердження.

Шкільних інспекторів-Українців, котрих і так було в Східній Галичині дуже мало, держали Ви, Пане Куратор, кільканайцять місяців без служби і платні. Потім наділено декотрих службою в Зах. Галичині. Ніхто з них не одержав посади у Східній Галичині. П. Щ. Соколовського, одного зі спосібніших і поважніших шкільних інспекторів, дається нарочно до маленького містечка на Мазури (Ропчиці), а в східно-галицьких повітах завідують шкільництвом переважно люди слабого знання і характеру, що то лише сліпим шовінізмом добилися і держаться своїх становищ. Інспектора п. Курдидика по півторарічному безробіттю іменовано управителем 4-класової школи, а знова кількох українських інспекторів перенесено в стан спочинку. Справа стоїть так, що під цю пору нема у Східній Галичині ні одного інспектора Українця.

Щоби мати яку-таку причину до дальших переносень деяких невідгидних з поміж українського учительства, остаючого вже в службі, видвигається проти них дисциплінарні слідства на основі нарочно спрепарованих донесень злочинних людей, або відігрітих провин з перед многих літ (н. пр. Банахівна, Капустієва з Львівського, Личковський з Товмачького, Кізіма з Турчанського і многи інших).

До якої ролі спосібна є львівська Кураторія, унагледню фактами:

Всім відомо, скільки витерпів зовсім невинно від Мазур в учитель-у-р. в Ціхаві, бохейського пов., п. Горбачук В-д словних і писемних визовів і бойкоту дійшло було до шкільного, кількатижневого штрайку і до нічного нападу на шкільне помешкання (за намовою місцевої і дооколичної інтелігенції). В безвихідному положенню звернувся п. Горбачук о поміч до Шк. Кр. Ради а також у Вас, Пане Куратор, був в три рази (кінець 1919 р. і в 1920 р.) і просив о посаду в Східній Галичині. Ви (як звичайно) обіцяли. Управа Т-ва порушувала також від часу до часу у Вас цю справу. Обіцянка Ваша скінчилася по році тим, що на виразний внесок Вашої Кураторії, Міністерство перенесло його в серпні ц. р. до найдавший віддаленої від стайці місцевости (60 верстов) в повіті Гарволін к. Варшави.

А кілька то Ви, Пане Куратор, вдали краших одиниць з поміж українського учительства до диспозиції Варшавському Міністерству Освіти celem zajęcia ich poza granicami Małopolski?

Ось Вам зразок:

Rada Szkolna Okręgowa w Kosowie. Kosów, dnia 8-go marca 1921. L. 474. Do Pana Aleksandra Haponowicza b. nauczyciela w Żabiu Stupiejska obecnie w Załuczu nad Prutem p. Matyjoywce.

Wskutek reskryptu Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego z dnia 23/II. 1921 L. 5707/1 zawiadamia się Pana w ślad za rozporządzeniem z dnia 23/II. 1921. L. 302, że Kuratorium oddało Pana do dyspozycji Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, celem zajęcia Go poza granicami Małopolski.

O czym się Pana zawiadamia z pouczeniem, iż wolno mu wniesić w drodze służbowej do rzeczzonego Ministerstwa prośbę o nadanie posady w miejscowości bliżej określonej. Przewodniczący R. S. O., Starosta Jaworski.

Кого не вдалося Вам і Вашим референтам наклонити до внесення подання до Міністерства о надання посади на терені Rzeczypospolitej Polskiej, того віддавали Ви самі до розпорядимости Варшаві, а вислід цього був звичайно такий, що наш бідняга найшовся в Макові пов. Ломжа або десь під Варшавою.

Вертає з російського полону учитель-Поляк п. Старчевскі (Калушчина) і сейчас дістає за цілий час війни цілу платню зі всіма додатками. А як инкше трактується повертаючих з російського полону, (в який попали з початком війни) учителів Українців? П. Теодор Павлюк з добромільського повіта, вернув в грудні м. р. з російської неволі. Мимо його заходив в шк. пов. Раді і в Кураторії, мимо нужди, яку терпить, до нині не одержав належних йому поборів. То самс п. Ласовський з Бучаччини і инші.

Дня 1. вересня ц. р. відбулася інформаційна конференція для учительства судового пов. Калуш під проводом шк. інспектора п. Домбровського. Коли учитель п. Сімків став промовляти по українськи, перервав його бесіду інспектор словами: „Panie Simków proszę mówić językiem urzędowym, bo ja mam rozporządzenie, że także konferencje mają się odbywać po polsku“.

Нічого не допомогло вияснення п. Сімкова, що йому є легше висловитися українською мовою. Присутні учителі Українці були огорчені до краю цією подією. П. Сімків перервав свою бесіду і вже ніхто більше з українського учительства не забрав слова.

Кількадесят українських учительських кандидатів — тож внесло подання до шк. пов. Ради в Снятині о надання учительської посади. Ждали дуже довго на відповідь. Місто не одержало вони з кінцем липня ц. р. від Міністерства Освіти з Варшави квестіонарі в справі учительських посад в 6. Конгресівці.

Для повноти справи подам Вам, Пане Куратор, зразок безконечного проволікання полагоди справи прийняття до служби українського учительства. Я вже згадував про п. Марію Посипанкову. П. Євгеніа Бохенська, стала учителька в Перегінському пов. Долина, з вид. іспитом і похвальними декретами Шк. Кр. Ради. В політичному життю не брала участі. З приходом польських властей учила до кінця червня 1919 р. без платні. Потім не прийнято її до служби. В листопаді 1919 р. просила о прийняття до служби Шк. Кр. Раду, але не одержала взагалі жадної відповіді. Дня 24. мая 1920 р. внесла знова зголошення до служби до Шк. Ок. Ради в Долині. Також Управа Товариства вносила кілька рази представлення Президії Шк. Кр. Ради відтак Кураторії. Доперва 3. марта ц. р. реґабілізувала її Кураторія з тим, що о посаду може старатися донебудь на („terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej“). Управа Товариства відносила знова кілька разів до Кураторії о приспіншення надання посади і платні. Названа учителька остається до нині без служби і платні. Багато ще є українських учителів (людей) без служби і платні, в справі котрих Управа Товариства відносила до Вас, Пане Куратор, безпосередно п'ять і більше разів. Напр. в справі п. Богачевської 6 разів, п. Тисовського 5 разів, п. Чоля 5 разів і т. д.

Ще на одно „bezpартyjne postępowanie“ хочу звернути Пане Куратор Вашу увагу: Львівська Кураторія як і шк. пов. Ради залюбки розлучують українські учительські супружа.

Сталий учитель з товмачського пов. п. Володимир Михайлівський одержав посаду в калузькому повіті. Його жена учительє в Товмаччині. Даремно просить він Кураторію перенести його товмачський або його жінку в калузький повіт. Так шк. пов. Ради як і Кураторії відповіли одна і та сама „brak wolnych posad“. Деякі учителі-Поляки калузького

повіта, особливо ті з них, що то мають нечисту совість, як також ті, що не чуються тут „своїми“ уважали цю пору відповідною перенестися в спокою на Захід. Шкільна пов. власть зі знаних причин вплинула на охочих емігрувати остати в калузькому повіті. Управитель школи в Хотині п. Поступальскі, котрого номінацію на краю по аду (о котру сам старався) в Західній Галичині оголошено було вже в урядовому дневнику перед кількома місяцями, остається на своїй посаді. Для жінки п. Михайлівського нема в Калушчині місця. Що там шкільну власть обходить розділ українського супружа з усіма його поганими наслідками? Що це відбувається на українській школі, байдуже нашим опікунам. О це власне їм ходить. А таких розділених Вами, Пане Куратор, українських учительських супруж дуже много, от хочби згаданий вже сталий упр. шк. Д. Фалендиш, іменований на Поморю — його жінка учительє в Тернопільщині, згаданий ст. учитель Да-члюк в Ломжи — його жінка учительє в Камінецьчині, Целинчук і много инших розділених супруж в повітах Східної а навіть Західної Галичини.

Пане Куратор! Управа Товариства мала на цілі усунувати і лагодити в дорозі інстанції до Президії Кураторії всякі надужиття і насильства, яких допускаються підчинені Вам функціонарі шкільної влади, а також спричинені Вами різні кривди українського учительства. Вона зневолева була запротестувати проти такого трактовання що найкращих одиниць українського учительства, бо це не лежить ані в інтересі самих шкільних властей, ані в інтересі передусім школи а хіба лише в інтересі особистої безосновної зависти, ненависти і нетерпимости, безмежного шовінізму деяких осіб — на жаль — таки з поміж польського учительства. Позбавляється егзистенції учителя-люди лише для догодження забаганкам часто непокликані і невідвічальних амбітників в громаді і в повіті. Це діється під покришкою бущім то інтересу доброї адміністрації, для добра школи і радції самої держави, а все в імя клича „благородної“ справедливости.

Управа Т-ва представляла Вам, Пане Куратор, яркі факти скрайно ворожого до українського учительства становища деяких шкільних републик прим. бобрської, де шкільні повітові власті глузують собі безпримірно із всяких заряджень Кураторії в справах безробітного учительства. Як сумно представлялося і представляється досі в краю примінювання законних і справедливих норм у відношенню до українського учительства, на які яркі переслідування і шикани многих відвічальних функціонарів шкільної влади по повітах виставлено все українське учительство, засвідчали предложені Вам, Пане Куратор, сотки фактів. В збірках тих фактів клялося ціле море терпіння, цілий страшний біль ізза топтання національних та людських почувань українського учительства. Вам, Пане Куратор, відомі є всі факти незгідних із приписами і законами ділань шкільних інспекторів і членів Шк. Пов. Ради. Вам добре відомі усі надужиття, поповнені над укр. учительством підчиненими Вам функціонерами Ви, Пане Куратор, мали нагоду на основі предкладаних Вам Т-вом обильних і правдивих матеріалів переконалися, що українське учительство і взагалі і в поодиноких випадках — падає жертвою злоби і позакулісних інтриг шкільних властей. Ви мали нагоду кількадесят разів чути від нас, що головним жерелом всіх насильств, поповнених на українському учительстві — це проклятої пам'яті обіжника Шк. Кр. Ради з 31. мая 1919 р. і що то учительство домагається знесення всіх виняткових постанов названого обіжника, зродженого в атмосфері оружної боротьби, отже засадничого і сумаричного, а не індивідуального полагодження справи. Вам, Пане Куратор, відомі є факти крайно ворожого ставовища польського учительства, яке заняло воно супроти учительства українського на минулорічних повітових конференціях. Знана Вам також роля польського учительства (піддержувана шк. інспекторами) в робленню безосновних, перед судом відкинутих доносів на своїх товаришів-Українців(но). Ви, Пае Куратор, місто шукати жерела лиха там, де воно в дійсности є, шукаєте його де инде. Місто стреміти (що й нераз обіцували) до скорого переведення зміни системи, числите на це, що українське учительство вловолиться Вашим полагодженням його справи, Вашими охлалами. Ви думаєте, що старий учитель(ка), з кільканащати літами служби, який цілий рік чекає на переведення реґабілітації, їздить кілька разів до шк. пов. і кр. Ради і вкінці місто платні і служби одержує позволення старатися о посаду де инде, головню на Заході, що такий учитель(ка) є прихильно настроєний до польських властей? Чи Ви здаєте собі справу з цього, що такий болючий жарт, така наруга з невинної людини, це найбільший агітатор, „szeregacy nienawisć do wszystkiego, co polskie“? А ті негравні реґабілітаційні слідства, серед яких зазнало українське учительство стільки моральних мук, чи не агіту-

вали в користь „Rzeczpospolitej Polskiej“? А вибір в усіх майже повітах Східної Галичини польських кандидатів на делегатів до Шк. Пов. Рад і дисциплінарних комісій, чи не спричинив пропасти між одним і другим учительством? А Ваші свавільні інспектори, Ваші Рушинські, Стефачіви, Кочетні і інші беззаконники чи „nie pogłębiają sztucznie a celowo przepaść dzielącą dwie narodowości?“

Пане Куратор! Вам відомо, що українське учительство не жадає від Вас нічого нового. Воно домагається від Вас привернення стану українського учительства (у відношенню до польського) з перед 1. падолиста 1918 р. (Резолюції зїзду відпоручник в українського учительства з 13-го лютого ц. р.).

Не дум-я в цім отвертїм листі переконувати Вас, Пане Куратор. Ви поставили собі ціль і до неї змагаєте. Ви тільки хотів Вам виказати облудну гру на зовні, якою Ви хочете маскувати своє змагання. І о ще одно ходило мені в цім листі. А саме: звернути українській суспільності увагу на аномальне положення українського учительства і українського шкільництва. Нам глибоко треба призалуматися над такими дикими явищами, як от приміром — в Стоянові, де в місцевості чисто українській при 4-клясівці вчить вісім учительських сил і між ними не має ні одної української! Нам треба мати на увазі нечуваний в культурному світі факт, що около 10.000-чам польського учительства дано хліб при „навчанню“ української дітвори, а українське учительство розкинується по цілій Польщі. Цих — назву евфемістично — аномалій довга, довга низка.

Українська суспільність мусить найти способи, щоби перечеркнути пляни Пана Куратора.

І вона їх, Пане Куратор, найде!

Іван Ліщинський.

Так! Кураторія сказала своє. Вона виключає всяку ічтервенцію в справах свавільно шиканованого українського учительства. Вона відсилає покривджене учительство до головних і безпосередних винуватків його лиха, до шкільних повітових інспекторів. Вона бажає середновічним серпанком прикрити ті надужиття розполітизованих повітових інспекторів. Вона дає сотний доказ, що українському учительству нема місця „pod jednym dachem“.

Тепер черга на українське учительство. Його головним завданням повинно бути: З усіх сил піддержати матеріально і морально свою станову організацію. Цего вимагає від нас станова честь і національна гідність.

За удержання дотеперішних здобутків нашої організації робиться відвічальне усе українське учительство, особливо Управи Окружних Відділів.

Вісти з Матернього Товариства.

КОМУНІКАТ:

Надзїрна Рада Т-ва В. П. У. на своїму засіданню в дни 18. вересня ц. р. по основно переведеній дискусії ухвалила одноголосно подати до відома усе му українському учительству:

I. Надзїрна Рада одобряє діяльність Секції Правної Оборони в справі покривдженого українського учительства і годиться вловні зі становищем Секції і т. Ліщинського, занятим супроти нового курсу Кураторії.

Надзїрна Рада апробує в цілости зміст отвертого листа т. Ліщинського до Куратора п. Собінського п. з. „По чий стороні провокація“, який оголошено в чч. : 183—188 „Українського Вістника“.

II. Надзїрна Рада зваживши обставину, що від липня ц. р. наступив спадок вартости теперішньої валюти що найменше о 150%, підносить висоту місячних членських вкладок з 50 Мп. на 80 Мп. а пренумерату на „Учительське Слово“

підноситься о 100%, і то з важністю від 1. жовтня ц. р.

III. З огляду на це, що в теперішню пору знаходиться на жалє еще поважне число українського учительства поза рамами нашої організації, а також не усі члени нашої організації виконують як слід свої членські повинности, пригадує Надзїрна Рада усе му українському учительству одноголосно ухвалену 600 учасниками Загальних Зборів у Львові з 2. липня ц. р. резолюцію в станово-організаційних справах.

Зїзд українського народнього учительства взиває все українське учительство:

а) вступити в члени Товариства „Взаїмна Поміч українського учительства“ та виконувати точно всі членські обовязки, а то під загрозою відмови всякої помочі і витягнення відповідних мір консеквенції в будучині;

б) поширити діяльність Окружного Відділу в усіх можливих напрямках для можливо найбільшого придбання членам своєї організації, як духової, так і моральної і матеріальної користі;

в) в імя станової солідарности, памятаючи про змінливість і кпини судьби долі, заопікуватися позбавленими служби і платні товаришами (ками) і родинами по померших і неprisутних в краю товаришів;

г) піддержати всіма силами морально і матеріально свій одинокий орган, одиноку трибуну українського учительства: „Учительське Слово“;

д) виконувати негайно, точно і солідно всі поклики, відозви, прикази і взагалі зарядження Головної Управи Товариства, помішувані в учительському органі, як також переслані в якій-небудь формі Окружним Відділам і поодиноким членам.

Як що цей голос представників українського учительства на Загальних Зборах нашої організації має знайти послух серед тих товаришів (шок), які не стоять тепер і не хочуть найтися в наших рядах, належить приноровити до цих ворогів нашої справи усі міри товариського бойкоту і подати їх імена з точними адресами до відома Головній Управі Т-ва для пізнійшого вихіснування.

Надзїрна Рада Т-ва В. П. У.

До Української Громади!

Народе мій!

Твоїм будущим душу я трівожу
Від сорому, який нащадків пізних
Палите ме-заснути я не можу.

Іван Франко.

Дня 1. падолиста с. р. минає сорок літ існування Українського Педагогічного Товариства. Сорок літ поважної праці на полі шкільництва — се великий вклад у будівлю нашого національного життя! І колиб не воєнна хуртовина, яка принесла економічну нужду нашому краю — а в слід за сим малу жертвенність на цілі „Рідної Школи“, так нині Українське Педагогічне Товариство могло би похвалитися неаби якими успіхами.

Та крім воєнної хуртовини великий удар завдає У. П. Т. байдужність української суспільности до його завдання. Бо хоч усіх нас гнетуть теперішні злидні, всеж таки легко моглиб ми кинути поважну лепту „Рідній Школі“. Ми мусимо зрозуміти, що нашим найбільшим скарбом — се молодь, бо відродження нації довершується тільки через розумне патріотичне виховання молоді. А таке виховання найде наша молодь тільки в рідній школі. На превеликий жалє українська су-

спільність не розуміє сього і тому прямо ігнорує всі наші поклики, взиваючи до складання жертв на „Рідну Школу“.

В 40-літню річницю свого існування, УПТ. мусить звернутися до українського громадянства з великим питанням: „Чи бути Тобі, українська Громадо новочасною нацією, яка в першій мірі найбільшу вагу кладе на виховання своєї молоді і не пожалуєш жертвувати поважну квоту на „Рідну Школу“ — чи бажаєш даліше остати байдужою за свою будуччину?“. Бо судячи по сім, як наше громадянство у ці важкі, історичні дні відноситься до „Рідної Школи“, сього одинокого пристановища і захисту, де наша молодь наводить горячі, щирі слова правдивої науки і розумного виховання — мусимо сказати, що наша суспільність зовсім не оцінює ваги своєї найважнішої підсю пору інституції. На 4 мільйони Українців нашлося заледви 6 громадян т. зв. І. класи, які жертвували на цілі „Рідної Школи“ по 10.000 Мп., а 71 громадян II. класи, які жертвували по 1000 Мп. Довги УПТ. безнастанно зростають і перейшли вже 4 мільйони марок! А найбільшим докором для нашої суспільності — се страшний матеріальний стан ідейного учительства, яке працює в школах УПТ. побираючи платні, які не можуть стояти в ніякім відношенню до платень їх Товаришів по державних школах!

Сорок літ — се великий шмат часу. І хоч яким важким шляхом доводилося йти УПТ. через сей час, та найбільше терня на сім шляху саме в останніх роках. Нехайже 41 рік розпочне кращу добу в життю УПТ.!

УПТ. постановило день 1. падолиста, яко 40-літній ювілей свого існування святочно обходити. В програму свята мають увійти: вистави, відчити, святочні збори і богослуження, котрі відбуватися муться по всіх городах і селах в днях від 1—7. падолиста ц. р. В звязку з сими обходами заряджує УПТ. публичну збірку т. зв. ТИЖДЕНЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ“ в днях від 1—7. падолиста включно, на т. зв. „ДАР ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

Отсею дорогою звертаємося до всіх Кругків УПТ., Комітетів „Рідної Школи“, Читалень „Прогресу“, Урядів Парохіяльних, Урядів Громадських і до всіх інституцій та ідейних одиниць нашого громадянства, щоби сейчас почали приготування до святочних обходів 40 літнього ювілею УПТ. Не сміє бути ані одного члена української суспільності, якийби ухилився від участі в тому святі.

Віriamo, що українська суспільність з приводу 40-літнього ювілею УПТ. зложить мільйонові жертви, чим дасть доказ, що їй залежить на сім, щоби УПТ. з великим розгоном повело виховуючу працю в „Рідній Школі“.

Виказ жертв друкуватиметься громадами. Також на вічну пам'ять подамо до прилюдного відома сі громади, які відкажуться обійти святочно 40-літній ювілей УПТ.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства.

**Найгарніша льокація готівки в Учительських
Домі у Львові.**

Реформа буквара.

Подає М. Матвійчук,

член комісії для укладу шкільних книжок.

Теорія буквара, елементарна метода навчання письма і наукові засоби до тої науки спричиняють часто різні спори і непорозуміння. Ті непорозуміння мають своє жерело в тому, що ширшому загалови вчительства є замало знані новочасні думки про буквар, методу і наукові засоби. З огляду на це, що шкільною комісією під проводом радника п. І. Матієва плянується тепер впровадження до школи нового буквара, даліше намічаються деякі зміни в методиці цього предмету, як також видання і поширення нових засобів, які мають служити до кращого пізнання науки читання і писання, не від річи буде поінформувати наше учительство про реформи буквара, намічені шкільною комісією, тим більше, що загал нашого вчительства домагається цього від довшого часу.

Головне питання реформи буквара — тичиться змісту. Якій саме зміни потрібно було поробити в букварі, щоб він сповняв як слід свої завдання? Щоб зрозуміти це, треба перше пізнати ту систему буквара, яка прийнялася не йно у нас, але також у інших краях. Загальна характеристика до теперішніх букварів така: Науку читання зачинали від літер і складів і відразу впроваджували дитину в світ абстракції. Вже сама назва буквар вказує, що то була книжка, яка змішувала на цілих сторінках букви і склади. З часом науку самих літер зредуковано до самозвуків, а склади подавано на кількох лишень перших сторінках і то в звязи з читанням слів. Даліші тексти буквара складалися зі слів, а чим даліше то і з речень. Ті тексти були неінтересні і хаотичні. Слова й речення рідко зі собою вязалися. Німецькі педагоги називали сей матеріал с а л а м а х о ю слів. Звичайно перше слово на сторінці книжки, зване підставовим, ілюстровано, решту текстів не ілюстровано. Але були також спроби ілюструвати і інші слова й речення, (у нас на пр. Солтис). Звичайно перестерігали при укладі буквара методи.¹⁾ Ще й тепер є учителі, які думають, що буквар має бути основною методи. Представником сего напрямку був Промик, який у тексті буквара подав був методичні вказівки. При порядкованню літер придержувалися різних засад, про які буде мова низше, а слова порядковано після певного шаблону. Даліша часть читанки була переповнена описами про школу, дім, церкву, село і місто, пори року, части тіла, а все те мало тенденцію не те, щоб заінтересувати дитину книжкою, але те, щоб моралізувати її і поширювати діточі поняття при помочи сухого й неінтересного матеріалу.

Такий є короткий опис букварів старої системи. Тепер погляди на буквар основно змінилися. Не моралізованне і поширюванне по-

¹⁾ Я не хочу через те твердати, що буквар має бути позбавлений всякої методи, але обстоюю думку, що уклад буквара і добір змісту не дає цілої відповіді на питання „Як учити читати“. З укладу буквара можна зробити лишень деякі висновки, що до методичного поступовання. Докладна відповідь на питання „Як учити писати в елементарній класі“ повинна міститися в методичнім підручнику.

нять є цілею при науці читання, але заінтересованне дитини книжкою при помочи цікавого матеріалу. До тої засади примінено тепер цілий уклад книжки. Яке буде виглядати новий буквар і як представлятися наука на ній? А ось як! Науку зачинаємо так, як дотепер від самозвуків, але тим самозвуком надаємо значіння конкретних слів чи там голосів. Звук **о** вимовляємо тоді, коли щось показуємо. Звуком **і** злучуємо слова. Пізнання звука **е** переведено так: На горі на образку намальований хлопчик Івась; а побіч Івася стоїть дівчинка Оріся. В середині стоїть буква „і“ що треба читати „Івась і Оріся“. Тут „і“ виступає, як злучник між тими двома словами, а також на початку в слові Івась. (У старім букварі слово ігла-голка). Трета сторінка: букви „**е а**“. Діти пізнають ті букви в такій ситуації: В колиці лежить мала дитина і плаче: е-е-е... Прийшла бабуня до колиці і заколисує дитину, співаючи: а а а а, зіли вовки барана. Момент той є дітям так добре знаний, що вистарчить його раз дітям представити, а вже певно легко запам'ятають собі звук „е“ та й „а“. Дальша наука читання опирається вже на словах (мама, му, ме, тато, хата і т. д.) Всі ті слова є зілюстровані. Читання абстрактних складів виключено з програми буквара. При дальших текстах була в мене тенденція задержати одноцільність й інтересність у змісті. Писати про одну річ і то ще так, щоби вона була дітям цікавою, є дуже трудно, особливо в початках, коли розпоряджаємо дуже малим набором слів. А ще до того нема в нас букварів нового типу і всі тексти треба було собі самому творити.

Подаю на взір кілька текстів зі свого буквара і зазначаю при тім, що у Поляків уложив буквар на спосіб тут описаний М. Фальський, а в Чехів Кожішко. Ог деякі тексти з першої книжочки.

к, то коти,
то кіт і котик,
кіт коло молока,
і котик коло молока,
а кота!
ах ті коти.

Або текст до такої ілюстрації: Батько оре на городі коло хати. За ним ходять кури. Курка журиється. Когут кукурікає, кури збирають робаки.

р. то кури,
ко-ко-ко-ко,
ку-ку-рі-ку
ті кури коло тата,
тато оре коло хати.

Інший текст: Знак мягчення (ь).
Анна кормить качата. Вона кормить їх зерном.
Анна силе качатам ячмінь:

— тась, тась, качата,
— тась, тась, мої маленькі!
Тут є качата. Тут є кури і курята.
Тут є п'ятеро курят.
А кілька тут є качат?

Не буду наводити більше примірів, бо це вистарчить для характеристики. Зазначу тільки, що нема в новім букварі задержаної системи пер-

ших підставових слів, бо в букварі кожде слово є важне, кожде є підставове, послідне так само, як і перше, а ілюстрація відноситься тут не лише до поодиноких слів, але і до цілого тексту. При сортуванні слів є задержана тенденція від лекшого до труднішого, але не в такій формі, як це було в дотеперішнім нашім букварі. Новітні педагоги уважають односкладові слова в трох літерах (лис, тут, там) лекшими, чим слова дво- і трискладові о складах отвертих (солота).²⁾ Тому слова односкладові о трох буквах виступають у мене досить скоро. Нема при такій системі ані получення даного спзвзвуків і з шістьма самозвуками, ані також незадержано тут принцип, щоби співзвук був получений зі самозвуком в назвуку, в середині слова і визвуку, бо потреба примінення такої системи не дається нічим умотивувати і не все можлива до переведення. Зрештою учитель може поза букварем добирати собі різні приміри, коли буде уважав за відповідне і при науці потрібне. Діти відразу вчимо писати склади до купи, а хоч у друкованім тексті склади в словах розставлено, то не для того, щоби їх особно писати, але щоби улешити дітям читання. Великих літер учимо скорше, як дотепер, і то тоді, коли діти зачинають пізнавати речення і діточі імена, а саме після такого пляну: Найперше пізнають діти ті великі літери, які подібні до малих (м М, о О, х Х, л Л), а потім мало і неподібні. Читання й писання, друк і графіку пізнають діти рівночасно, а то для того, бо ті два роди письма є до себе подібні, причім замічаю, що друк виступає перше, ніж ручне письмо, бо не друк походить від графіки, а графіка від друку. Вправді графіка була скорше ніж друк, але давня графіка більше подібала на друк, ніж на графіку. Додам ще до того, що учителі будуть могли учить після відмінного пляну, зачинаючи від самого друку, або від самої графіки, як кому буде до вподоби, бо рівночасне розміщення друку і графіки в букварі не означає ще, що мусимо тих двох родів письма учить разом. При рівночаснім розміщенню тих обох текстів є можливість учить їх віддільно. Відносно повисшої справи, були між декотрими членами комісії сумніви, чи справді така розвязка справи є найкраща, але я думаю, що на тій точці не повинно бути жадних сумнівів, бо плян навчання друку і графіки разом доволі вже випробуваний і випрактикований. Зрештою річ не в пляні, але в самім учителю. Для доброго учителя кожний плян буде добрий, а знов слабий учитель буде старався свої власні недостачі звалити на буквар і на його систему.

Порядок літер примінено до змісту, а не

²⁾ „Jednoglaskowe wyrazy z trzema literami czytane są łatwiej, niż dwuglaskowe z czterema lub więcej literami“. Гл. обширну методику Остерльфа п. з. Методика языка ojczystego w zakresie elementarnym.

М. Фальський уже в початках уживає таких текстів: sto os.

на відворот. При дискусії над тою справою показалося, що так звані засади, після котрих чергувалися букви в букварі, є нічим іншим як звичайними пересудами, яких потреби або корисності не дасться нічим умотивувати. І так пересудом є дезидерат зачинати від лекших літер, від звучних і перестерігати генетичного порядку. Бо й прошу: де є вказано, котрі букви лекші, а котрі трудніші до писання. Того не написав ніхто. Для малих дітей кожда буква є трудна до писання, а щоби того уникнути на те наука педагогії знає способи (рисунок, малювання, витинання з паперу і наліплювання, моделювання з глини, яке повинно попереджувати науку читання і писання). Або теорія звучності, після якої слова з звучних звуків малиби іти наперед. А мотив до цього такий, що звучні слова є легше дитині вимовити. Як звісно, мала дитина зачинає свою мову від незвучних слів мама, тато.

А після повисшої теорії дитина повиннаби зачинати свою мову від слів оса, ас, лис, село, бо ці слова звучні, а попередні незвучні. Чи не криється в тій теорії недорічність?

Вкінці генетичний порядок, який полягав на тому, що букви порядковані після подібностей у писанню. Та теорія приміненна в нашій шкільній букварі. В букварі Крушельницького задержана подібність в друку, а також подібність у вимові (г-хг, і-сш), що було зовсім не влучним, бо подібність звуків і форм баламутить дитину. Тому влучною була ухвала комісії, щоб при порядкованню слів і літер звернути увагу на контрасти і уникати подібностей. В дальшій частині першої читанки поминено зовсім описи і заступлено їх оповіданнями, байками, казками і віршами.

Я тримався думки Гансберга³⁾, який сказав, щоб до читанки давати чим найменше описів і настроєвих річій, а за те багато різних цікавих історій, оповідань і казок. Ті матеріяли я добирав так, щоб вони збуджували удітий радість і утіху, охоту до життя й праці. Я дав дещо річий веселого змісту, бо знаю, що на веселім і цікавім матеріялі легше дитина навчиться читати, чим на матеріялі поважнім і сухім.

СПОМИН.

Гляджу на світліну, яку прислали мені з Домбю мої товариші неволі, народні учителі. На світліні сімнадцять осіб від молодих людей до сивоусих дідів. Було їх в таборі значно більше, бо поверх вісімдесят. Се тільки одна частина тих коханих лиць, з котрими довелося мені ділити недолю.

Гляджу на світліну. Один з них гарний, рослий, стрункий з жалобною крепою на рукаві. З лица бе жаль. Старшиною був у австрійському війську. Боровся за рідний край, його до-

лю, а дома оставив дружину кохану, душею і личком красну, як він сам. Не пощадив її ворог. За те, що він важився боронити найкращого ідеалу ідейного чоловіка, рідного краю, ворог зневажив її а вона з розпуки збожеволіла та померла. І не чув я від него ніколи слівця грозьби, чи надії на месть. ого гарне лице сповивали жаль і тиха мелянхолія за минулим щастем. Розяснювалося воно тоді, коли оповідано про бої, у яких він сам брав участь.

А там дальше сидить старший мущина, свідок і друг моєї молодости. Прегарний організатор хору, знаменитий учитель, вірцевий батько. Один син згинув на австрійській війні, другий пішов на Україну здобувати золотоверхий Київ та слід за ним загинув. А його, батька, забрали сусіди, хоча він не умів нікого скривдити, бо мержився насильством і осуружна була йому людська кривда. Він тільки з часта повторяв: „Добре нам так! Не уміли ми гордо нести голови, а корилися і гнулися. Те ер будемо гордо світови в очи глядіти, бо караємося за нашу любов для батьківщини. Добре нам так! Голови до гори!“ — кликав звичайно мені на стрічу.

А побіч него в тім самім ряді сидять ще два сивоусі діди, може й не такі старі, як би хто думав. Тяжкі злидні зіли їх і перед часом посріблили волосся. Один з них говорив часто: „Не жаль було би терпіння мого і найблищих, якби знаття, що над нашим краєм зійде ясне сонце!“ — А другий вміть відповідав: „Людське терпіння не йде ніколи на марне!“...

Чи маю подавати дальші сильвети? Сеж всі бездомні та лишені хліба. Їх рідня без кута і кривлі над головою. Вони самі в неволі... Гей ви, кохані Кості й Василю, чи переповідали ваші злидні і ваше горе та журбу? Не стану, одно скажу: Ви голови гордо несли і сміло гляділи в будуччину!

А в кутику на світліні бачу одного товариша недолю, патріота — Поляка. Він учив, що в Галичині живуть Українці. Пішов донос і він опинився між нами. Не нарікав а тільки з часта повторяв: „Школа повинна учити одної правди. Народи мусять жити побіч себе і одна правда повинна присвічувати їм. У правді побіда!“

„Гей, коханий Ляше! Якби таких було багато, — правда була би на землі....“

Дивлюся, товариші недолю, на світліну і завсігди мені в думці ваші слова: „Голови до гори!“ „Людське терпіння не йде ніколи на марне!“ „У правді побіда!“ І вірю, що недалекий час, коли над нашим краєм зійде ясне сонце! Вірмо в се і йдім на стрічу сій хвилі нашою працею!

К. Студинський.

Поновне руйнування українських шкіл на Волині.

„Всіх тих кривд, які чиняться нам, — так між іншим писав орган ППС. „Роботник“, — не списати й на шкірі волів!“ Школи українські з початком цього року або перетворюються на польські, або просто закриваються. Так наприклад: Закрито одинокий учительський український семінар на Волині в місті Дермані. Закрита російсько-українська гім-

³⁾ Gansberg: Fibelleid und Fibelfreud.

назія у місті Володимирі та українська реальна гімназія у місті Корці; відмовлено ковельській „Просвіті“ концесії на відкриття української гімназії; духовну школу жіночу й духовну православному семінарію в Камінці — влада польська намагається викинути з власних будинків. Закритих же початкових шкіл та фактів недозволення їх — годі й перелічити.

Накидувані нам польські школи не мають учеників: приходжуєся по три — чотири учеників на одного польського учителя. Наприклад — у містечку Почаєві є польська школа, де жадніської плати не беруть за науку — але учеників там всього дванадцять, при трьох учительських силах. (Раніше у тій польській школі було аж п'ять учительських сил) Тоді-ж, як до української приватної школи в Почаєві, котра утримується від платні за навчання та на допомогу місцевого громадянства, вчащає 230 учеників. Учителів там 6.

Не вже-ж діти римо-католицькі такі тупоголові, що на чотири учеників повинен припасти один учитель. Та во ім'я чого провадиться така політика?

Освітня справа на церковному з'їзді Волині.

3—10. жовтня у м. Почаєві відбувся Церковний З'їзд. Окрім питань релігійного змісту З'їзд докладно порушував і справу освіти.

Зі справоздань з місць видно, що іти далі того безправа та насильства, яке ото коїть польська влада, далі вже нікуди. З початком цього шкільного року Поляки позакривали і ті рештки українських шкіл на Волині, що осталися нам в спадщині від минулого року. Закрито навіть одинокий на цілу Волинь, й то приватний український семінар учительський у м. Дермані, Остріжського повіту. Щож до Холмщини з Підляссям, то там українське населення не то що не має жадних середніх шкіл, — але ніяк не спроможеться на отримання „ласкавого“ дозволу закладати приватні початкові школи.

З приводу тих — ніде більш у світі нечуваних утисків та руйнування польською владою на Волині українського шкільництва, З'їзд церковний *volens nolens* мусів сказати своє авторитичне слово — одноголосно ухваливши таку резолюцію:

„З'їзд представників духовенства та мирян Волині констатує на підставі тих докладів, які йому зроблені представниками з різних місцевостей, що в справі освіти народу на Волині чиниться велике насильство, порушується арт. 109. конституції, а саме: в місцевостях з виключно українським населенням школи українські не відкриваються або відкриваються польські школи, в цій школі призначаються учителями чужі для нас люди, котрі не знають нашої мови й життя селян; місцеві учительські сили до праці в школах, Волині під різними причинами не допускаються; в притулках для дітей провадиться колонізація й окатоличування дітей; доступу в тім притулку для православного духовенства нема. Коли — незадоволене таким станом шкільництва — місцеве населення хотілоб відкривати свої приватні школи, то це обставляється такими умовами, котрі роблять зовсім неможливим відкриття приватних шкіл. Проти цього насильства рішуче

протестувати перед центральною владою Річпосполитої й вимагати зміни цього становища на Волині“.

Далі, зважаючи на розпучливий стан освіти народу українського під польським пануванням, З'їзд Церковний висловлюється, що всі організації українського народу тай громадянство — повинні ретельно взятися за справу заснування наших приватних шкіл. А через те, що сучасна польська влада нам перечить у тому, пояснюючи це, що — як поодинокі особи, так зарівно й наші інституції, не мають ніби-то на тоє права, ухвалюється відповідні резолюції, які всім і кожному нагадують про ті наші права — обов'язки. Наводимо пункт 5 тієї резолюції:

„Основуючись на ст. 110. конституції Річпосполитої, ст. 8 Версальського трактату і ст. 7 розділ I-го Рижського договору, — всі єпархіяльні інституції, парафіяльні Ради, Братства, Єпархіяльні Управління — і інші установи — мають право на відкриття ржних шкіл: завідування, тими школами, призначення учителів, контролювання їх діяльності належить Єпархіяльному та повітовим Управлінням через окремі шкільні органи при управлінні і культурнопросвітні інституції в рівному числі“.

Розглядаючи питання переважного релігійного змісту, церковний З'їзд Волині, як це видно з вище наведених резолюцій в особах 151 делегатів, не міг не торкнутися й то досить ґрунтовно освіти народу. Засідання З'їзду виявили — в якому безправному становищі знаходиться український нарід під польським пануванням. Досить того, що представник влади дозволяв собі і З'їзд натискати, аби резолюції не були такими (по його виразу) острыми.

Та дарма. Таке, нечуване ніде у світі насильство спричинилось тільки до дружньої оборони нашого права. Всі резолюції по справам освіти приймаються всіма делегатами — одноголосно. Так зарівно не було — ані утримавшихся, ані голосів проти, — коли на пленум З'їзду ухвалювався протест з приводу вимог волинського воєводи, аби метрики православне українське духовенство писало на мові польській.

З'їзд церковний (в приватний спосіб) заманіфестував і солідарність свою що до боротьби Галичан за рідну школу — від народньої початкової аж до вищої. Недивлячись на те, що поліція добре сліджувала за поведінкою делегатів і поза нарадами, представники підписують співчуття братам — Галичанам за рідну школу (підписів 81 — за всього числа 151 делегатів), склавши при тому 8.925 марок п., як допомогу, аби академічна наша молодіж мала спроможність побирати вищі студії, хотяй поза межами своєї рідної землі.

Треба сподіватися, що спільними зусиллями (тут у Галичині і там на Волині) ми досягнемо перемоги, виборовши право на рідну школу.

Учасник церковного З'їзду.

Кожний свідомий учитель(ка) повинен бути передплатником „Учительського Слова“.

З діяльності Окружних Відділів.

Городенка. В дни 1. IX. ц. р. відбулись надзвичайні Загальні Збори Окр. Відділу В. П. У. при участі 62 членів. Вибрано новий Виділ. Ухвалено відбувати сходи кожного місяця, підтримуватися нового укр. правопису, збирати жертви на голодуючу молодь, оподаткуватись по 100 Мп. місячно на „Рідну Школу“, та вплатити протягом року на учительський кооператив від кожного члена 6000 Мп., і цілий ряд резолюцій.

Дрогобич. Дня 1. IX. ц. р. відбулись сходи Окр. Відд. В. П. У. в присутності делегата В. П. У. зі Львова т. Власійчука. На порядку денним було: Правильник нарад, звіт зі з'їзду у Львові і комітету Франкового свята, підвищення платні, вислід мирових судів і внесення. Відносно першої точки рішено заждати до видання його Матерним Товариством евентуально до слідуєчих сходин. Рішено складати уділи на кооперативу і на „Спілку власників“, оподаткуватись 1% від платні на „себе самих“ і 1% в хосен студіюючої молодіж. Потрібні матеріали належить купувати у своїх торговлях і прохати Головну Управу о виказ дійсних членів і обдарованих осіб зі зложених жертв.

Копичинці. Дня 10. VIII. ц. р. відбулись сходи Окр. Відділу В. П. У. зі слідуєчим порядком денним: кооператив, бібліотека Окр. Відділів, допомогівий фонд. „Учит. Дім“, справи шкільництва У. П. Т. в повіті і внески та запити. По дискусіях над рефератами і внесеннями ухвалено: 1) кождий член має стати членом кооперативу, 2) заснувати бібліотеку, 3) оподаткуватись на допомогівий фонд тут. Відділу [зворотні підмоги], 4) збирати дальші уділи на кооперативу і 100 мп. річно на адміністрацію, 5) зайнятись семінарійними курсами і оподаткуватись 1% на „Рідну Школу“, 6) устроїти вечерок або фестин та пояснено „Спілку власників“ і життєву асекурацію через Т-во В. П. У.

Рогатин. Загальні Збори Окр. Відділу В. П. У. відбулись 10. VIII. ц. р. На порядок денний зложилось п'ять точок. Присутних було 18 членів і делегат Головної Управи. По вступних формальностях і звітах вибрано Виділ і делегат поясняв справу плянів наукових, а відтак візвав до вплачування вкладок, пренумерати „Учит. Слова“, та уділів на „Учит. Дім“ і кооперативу. Дальше жадав, щоб новий Виділ втягнув всіх учителів-Українців в члени Т-ва. Внесок, поділити повіт на дві часті а) Бурштин, б) Рогатин, прийнято і зобов'язанося складати по 100 мп. місячно на обов'язкову пренумерату кождому членови „Учит. Слова.“ Порішено, скликувати сходи в свято, або неділю кождого місяця. Візвано товаришів(шок) до оподаткування на „Рідню Школу“ 50 мп. місячно.

Снятин. Товариські сходи відбулись 8. V. при співучасті 26 членів. Предметом нарад був реферат тов. Федорака на тему: „Учитель горожанин“. Прелегент вказує на хиби і події, які спричинили, що праця хоч яка інтензивна, а була без осередка витичної сильної лінії. Ратуючи всенародню справу, зачинати треба від школи, а дальше праця між народом. Подав влучні способи праці по читальнях і кооперативах. Потім вивязалася ширша дискусія, в котрій забирали голос тт. Бу-

качевський, Фодчук, Марчук і Равлюк. Піднесено різні гадки праці, подано до відома закупно „Учительського Дому“ у Львові і що учительство повіту зложило 31.000 мп. уділів. Відтак обговорено тов. Фодчуком справу видання „Учительського Календара“, який хоч в мінімум заступивби педагогічний журнал і зав'язано „Редакційний Комітет.“

Другі Сходи відбулись 12. VI. ц. р. Відчитано 3 реферати на тему: „Які зміни поробила війна у психіці селянства, та як учитель достроїть до цього виховуючу діяльність.“ Читали тт. Федорак, Равлюкова і Ів Білоус. Прелегенти підносили занепад шкільництва через воєнну зазеруху та байдужність народу до цього стану. Переходили всі верстви суспільности. В дискусії підношено, щомимо такого стану річі взятись до освітньої праці у всіх напрямках Обговорено справу „Рідної Школи“, та концерту в честь Івана Франка. Вкінці вибрано делегатів на учительський з'їзд на 11. і 12. липня ц. р. тов. Равлюка, Крупського, Фодчука, Марчука, Гоїва, Костинюка і Ляшкевича.

Треті товариські Сходи відбулись 31. VIII. ц. р. при співучасті 40 членів. Тов. Фодчук здав звіт зі з'їзду Учительського в днях 11. і 12. липня ц. р. та відчитав ухвалені резолюції. Відтак слідував реферат тов. Берлада про „Кооперацію“, де виказав спільницьку працю і організацію, та вияснив всякі системи. Вказав на користи кооператив і взивав до закладання їх по селах, бо через них двигнеться народ.

В дискусії забирали голос тт. Гр. Марчук, Гавдуник, Равлюк, Крупський Нагорський і інші. Порішено заложити курс кооперативу для інтелігентів і другий для селян і то ще сего року.

По тім слідував реперат тов. Фодчука: Виховуючі мотиви в поезії Франка“. Вказав на брак у Українців творців педагогії в порівнянні з другими націями. Переповів „Мойсея“, „Панські жарти“, та „Каменярі“.

Львів (місто). Оживлена діяльність Секції приватного учительства.

Дня 14. вересня 1921 р. відбулись другі звичайні сходи. Головні точки дневного порядку:

програма праці на рік 1921/22.

справа платні, амер. дарів, „Полотна“.

Дня 23. вересня 1921 р. Надзвичайні Збори. На дневному порядку: Звіти відпоручників всіх шкіл, справа меморіялу з дня 14. вересня 1921 р. та реферат тов. Ліщинського на тему дня.

Дня 25. вересня 1921 р. Треті сходи. На дневному порядку справи: університетських викладів для учительства, виділових курсів, кваліфікаційних курсів, курсів для неграмотних, справа львівського Окружного Відділу державного учительства.

Дня 1. жовтня 1921 р. Четверті головні сходи. Дневний порядок: Звіти відпоручників всіх шкіл УПТ., справа ріжнородних курсів, справа каси, „Учит. Слова“ та „Світла“.

Дня 7. жовтня 1921 р. Треті надзвичайні Збори. Справа платні.

Дня 15. жовтня 1921 р. П'яті звичайні сходи. Дневний порядок: Звіти відпоручників шкіл У. П. Т., звіт каси, справа платні, справа курсів, реф. п. Вол. Полянський, справа хору та музичних вечерів, амер. дарів з У. Г. К., Товариська балачка. П'яніно.

Обіжники Дирекції В. П. У.

I. Взивається Виділи Окр. Відділів а також всіх інтересованих Товаришів-ок, щоби для справлення і доповнення евіденції прислали в найкоротшому часі докладний список безробітних, а саме: нерегабілітованих, регабілітованих але без посади і платні, увільнених з посад, завішених в урядуванні, перенесених з їх сталих посад на інші посади як тимчасових і учительських кандидатів і кандидаток, які пробувають в шкільному повіті Окр. Відділу В. П. У.

В цій списі належить при кождім з осібна подати: імя і назвище, місцевість і шкільний повіт, де тепер пробуває або де був сталим а тепер тимчасовим учителем, літа служби і теперішню його адресу.

При списі учительських кандидатів і кандидаток належить подати імя і назвище, дальше в котрім році здав (ла) матуру, перед котрою іспитовою комісією і їх теперішню докладну адресу.

Також списи належить зладити після нище поміщеного формуляра:

Нова, експонована або проєктована школа.	Польських	
	Українських	
Якість фреквенції і % української молодіжи		
Скількість сил принятих з початком цього шк. р.	Польських	
	Українських	
Число учителів і їх національність	Тепер	
	За Австрії	
Кілько-класова школа і її викладна мова	Тепер	
	За Австрії	
Назва місцевості		

II. Взивається Товаришів-шок, проти котрих ведеться в якихнебудь причин дисциплінарне доходження, завішено їх в урядованню або звільнено без всякого доходження з посад. щоби негайно повідомили о цій Дирекцію Тов-а В. П. У. з докладним і вірним представленням фактів.

При цій Дирекція повідомляє інтересованих, що на оборонця і синдика Товариства В. П. У. приєднала Вп. Дра Филипа Евина, краєвого адво

ката у Львові, вул. Бляхарська ч. 8. На провінції буде він зноситися і порозумівати з адвокатами по провінціональних містах, які в його заступстві будуть виступати як оборонці наших членів перед дисциплінарними шкільними урядами і перед судами.

Кошта оборони покриватиме Головна Управа з фондів Тов-а В. П. У.

III. Кураторія оголосила свій „Окулярник“ з дня 12. серпня 1921. р. ч: 977, яким повідомила своїх шкільних інспекторів, що вона загнулася на нашу Організацію і тому не відповідатиме на представлювані Управою Т-ва кривди і шикани, яких дізнають і зносять вже третій рік без ніякої провини наші Товариші-шки.

Ціль цього „Окулярника“ Кураторії легко зрозуміє кождий переслідуваний і покривджений. Гнівається не лишень п. Куратор, але кождий несправедливий наставник, як що йому витикається заподіян ним кривду. Ось в чім річ. Не входимо в дальші рекримінації важніших задушевних тенденцій цього „Окулярника“, бо їх кождий з нещасних Товаришів-шок сам зрозуміє.

Управа Тов-а взиває всіх своїх членів, щоби про всякі надужиття шкільних властей доносили сейчас Дирекції Т-ва. Мимо названого „Okólnika“ Дирекція Т-ва має змогу повести дальше оборону нашого покривдженого учительства на відповідних місцях.

Дирекція Т-ва ВПУ.

Хроніка.

Цими днями Дирекція ВПУ. вишле до всіх Окружних Відділів ВПУ. по три обіжники, а саме: 1. в справі збирання і уділювання допомог, 2. в справі правильника для діяльності Окружних Відділів ВПУ. і 3. в справі взаємин українського учительства з організаціями польського учительства.

Український університет. Не на своїй землі, а на чужині святкували Українці велику вродистість. Дня 23. жовтня, о год. 10-ій рано відбулась в великій салі Природничого Інституту Карлового Університету в Празі, святочна інавгурація т. є. урочисте отворення українського вільного університету в Празі. На цій вродистості явився Учит. Збір українського університету з проф. Олександром Колессою як ректором, проф. Стан. Дністрянським як деканом правничого факультету, проф. Степаном Рудницьким деканом філос. фак., проф. Вол. Старосольським продеканом правнич. факультету і секретарем Сенату на чолі, Президент Масарик, представництво Уряду ЗУНР., представники наукових чеських інституцій, представники Уряду Чеської Республіки і міста Праги представники чеських студ. товариств, укр. громада і укр. академічна молодь. Вродистість відкрив інавгураційною промовою ректор укр. університету проф. Колесса, опісля представники складали свої привіти. Торжество закінчено чесько-словацьким і українським народним гимном, який відспівав хор української академічної молоді.

Підвижка платні урядників. Рада польських міністрів з дня 20. жовтня оголошує: Признаний в 5 арт. закону з дня 13. липня 1921 р. множник для означення дорожнього додатку для

державних урядників і військових підвисується з днем 1. листопада 1921 в такій висоті:

місцевості 1 кл. з 1000 м. на 1.700 м.	
" " 900 "	1.440 "
" " 800 "	1.280 "
" " 700 "	1.120 "

Приготовляючи курси до семінарійної матури отвирас Головна Управа Українського Педагогічного Товариства з днем 3. листопада 1921 р. в будинку шкільнім ім. Т. Шевченка, при вул. Мохнацького ч. 12, в пополудневих годинах. Приняті на цей курс будуть виключно ті, що при вписі докажуть, що скінчили з корисним вислідом нищу гімназію або один рік учительської семінарії. Вписи приймає канцелярія У. П. Т. від 25. ц. м., від год. 12—2. При вписі предложити метрику і шкільні свідоцтва. Місячна оплата буде виносити наразі 2000 мп., вписове 200 мп.

Пашпорти для людей завело не тільки львівське воєвідство, але й тернопільське. Кождий, що подорожує, мусить мати легітимацію з фотографією, потверджену староством. Хто не буде мати легітимації, буде придержаний.

Справлення ошибок. У виказі вплачених уділів на „Учительський Дім“, оголошенім в „Учит. Слові“ ч. 9—10 пропущено в пов. Старий Самбір: тов. Чайківська Марія зложила 600 мк., тов. Муся Теодора поміщено в повіті сокальським місто в повіті Рава руська, тов. Загоруйка Льонгіна, в пов. Броди місто в пов. Золочів а тов. Мончука Осипа в пов. Броди місто в пов. Радехів.

Тов. Саварин Антін з Яворова, вплатив на „Учительський Дім“ 1050 мп. ні, як ошибочно оголошено в „Учительським Слові“ ч. 5. — 1000 мп. В виказі вплачених уділів на „Учительський Дім“ оголошенім в „Учительським Слові“ ч. 7. оголошено ошибочно, що тов-ка Гордійчук Марія, зложила 2000 мп. Правильно має бути: учителька Гордійчук коломийського повіту і тов. Онищук Тадей, з надвір'янського повіту, вплатили по 1000 мп. на „Учительський Дім“.

У виказі Гусятин зайшли слідуєчі ошибки: місто „Лянгер“ — має бути „Лянгевич“; по слові: „Сененький Олекса“ пропущено по 1000 мп. місто Сененький має бути Соновидський, місто Куліковський Микола, має бути „Куліковський Володимир“; з попередньої збірки місто 7.300 мп. має бути 7.800 мп. Разом, місто 45.300 мп. має бути 45.800 мп.

В комісії для укладу шкільних книжок.

Дня 17. вересня відбулося засідання комітету для укладу шкільних книжок, присвячене справі буквара. Засідання відкрив шк. радчик п. І. Матіїв і інформував членів комітету про опінію шкільної Кураторії що до предложеного їй буквара під заг. Перша книжочка. Опінію шкільної Кураторії випала корисно. Шкільна Кураторія затвердила предложені їй тексти і уповажнила шкільний Комітет предложити їй до остаточного затвердження ілюстрації і взірці графічних текстів. Рівнож поробила шкільна Кураторія деякі дрібні замітки, що до мнимих недомогань Першої книжочки. Голова Комітету п. ддав ту справу під дискусію і просив членів про опінію, яке становище має зайняти комітет супроти цього. На внесення члена комісії п. Мороза ухвалено дати до Першої книжочки ще кілька уступів з міського життя. Що до інших справ ухвалено обстоювати при ухвале-

ній редакції і предложити шк. Кураторії відпис протоколу з засідання Комітету з поданням докладних мотивів, якими комітет кермувався при обміркованню порушених справ.

Дальше ухвалено просити пп. Куриласа, Кульчицьку, Монастирського і Татуха, перших до зілюстровання буквара, а п. Татуха до написання текстів графічних. На тім засідання покінчено. (Запрошені згодилися взяти в тій роботі участь. Перша книжочка вже в роботі).

Оповіді.

Жидачівщина. Відділ окружний „Взаїмна Поміч укр. Учителства“, в Жидачеві, подає до відома своїх членів, що місячні сходи Товариства відбуватимуться кожного першого, о год 1. зполудня, в хаті читальні „Просвіти“ в Жидачеві. Осібних повідомлень задля ошадности Окр. Відділ не буде висилати. Проситись отже на основі сего оголошення точно перебувати на сходинах. Від 1. жовтня б. р. отвирас Відділ для своїх членів бібліотеку. Міститься вона в хаті п. Клементія Серафима, в ринку. Випозичатись буде книжки кожного 1-шого від год 3-ої до 5-ої з полудня.

Взивається п. Маріно Даниловичу з Волцнева влатити бодай 1 уділ на „Учительський Дім“, а п. Николу Лободича доповнити свій уділ до повних 1.000 марок, бо лише вони остали іще довжні від Відділу окружного в Жидачеві. — Відділ.

Повідомляється всіх членів Окружного Відділу в Зборіві, що з днем 4. V. 1921 р. відновлено діяльність Окружного Відділу і закликається заразом всіх членів до точного сповнювання всіх членських обовязків.

Відділ на засіданню 1. IX. ц. р. ухвалив членськ вкладки від 1. VIII. ц. р. в такій висоті: 50 Мп. вкладка для Матернього Товариства, ВПУ, плюс 30 Мп. допомоговий фонд плюс 20 Мп. на Окружний Відділ.

Звертається до членів з закликом поширити зазив УПТ. розвинути акцію за збиранням жертв на „Рідну Школу“ в кожній громаді.

Закликається вихіснувати в своїй школі обіжник Кураторії в справі відкривання курсів неграмотних. (Денник Уряд. Курат. ч. II. Обіжник ч. 4740/III.). — Окр. Відділ ВПУ. Зборів.

Снятинщина. Окружні Відділи в краю повинні негайно вислати гуртінве замовлення для своїх членів на „Учительський Календар“ на рік 1922, під адресою: С. Фодчук, учитель, в Орелці, поч. Волчківці.

Богато Окр. Відділів і Товаришів звертаються з проханням, щоб подати теми відчитів, які реферовано би на наших сходинах цього року. Щоб вдоволити бажанням і окремо не відповідати, подаємо що слідує:

1. Самообразовання.
2. Учитель-горожанин.
3. Педагогічні мотиви в поезії Ів. Франка.
4. Наш учительський кооператив.
5. Про шкільні кооперативи.
6. Ювілейні свята.
7. Франкові свята.
8. Як зміни поробила війна у психіці селянства, та як учитель достроїть до цього виховуючу діяльність.
9. Про консолідацію інтелігентних сил повіту і колективізм у культурній праці.
10. „Рідна Школа“.
11. Закупно „Учительського Дому“.

Виказ тих Товаришів-шок, що зложили на Учительський Дім облігації і прочі вартісні папери, поміститься в слідуєчому числі Учителського Слова, яке появиться в другій половоні падолиста.

Редакція Уч. Сл.

Бібліографія.

Часопис „Світло“. (Під розвагу учительським кругам).

Найблизше нам по своїй сути Товариство учителів висших шкіл у Львові „Учительська Громада“ почало від червня ц. р. видавання часопису „Світло“, посвяченого справам національного й суспільного виховання. Видавництво

додержує начеркнену лінію послідовно. Не обговорює часопис ні станових справ ні питань зв'язаних із навчанням у висших школах, але виповнює його в цілості статтями із обсягу виховання: передшкільного, шкільного й позашкільного. Невеличкий кутик (одна неповна шпальта на останній сторінці часопису) відданий „Вістям з Товариства“. З цього огляду часопис важливий для усіх кругів громадянства, в першу чергу для загалу учительства без різниці шкіл. Досі поміщені в трьох числах (на 36 сторінках величини „Учит. Слова“) такі статті: дошкільне виховання 2, шкільне 3, позашкільне 4, мистецьке виховання 2, на тему загального виховання 2, завдання учительства 1. Крім програмових статей містить „Світло“ ще слідуєчі відділи: а) з книжок і часописів. Цей відділ реферує свою й чужу літературу, котра відповідає програмі часопису. б) Хроніка. Тут знаходить читач цілу низку коротко зреферованих вісток із виховного й освітнього життя у нас, на других українській землях і на еміграції в) Богато заповнений відділ „Бібліографії“ дає перегляд усього, що появилос'я у книжковім рухові в кождім останнім місяцеві. Такий перегляд дуже важливий; те що розкинене в щоденниках, тут зібране разом дає можливість точного знаомства є літературним і науковим рухом у нас. Не треба згадувати, що це для осіб перебуваючих на провінції велика поміч при можливих замовленнях книжок.

Невеличкий об'єм часопису, Редакція мусить себе дуже обмежати, Кошта видавництва нині дуже великі. Але можна й цьому зарадити. Тут одначе потрібна вже поміч цілого громадянства. Відповідним числом передплат повинно громадянство скріпити матеріально й морально так важне видавництво. Впершу чергу мусимо відозватися до загалу нашого учительства, аби воно стануло в ряди передплатників. Передплата до кінця року виносить 200 М, себт так невеличку суму, що хіба кождий учитель і кожда учителька може собі дозволити на такий видаток. Цід впливом нашого учительства повинні передплачувати цей часопис всі освітні, культурні й економічні установи (читальні, кружки всякого рода, крамниці, каси, кооперативи тощо.) Піддержуючи всіма силами новий часопис сповнит українське учительство важне завдання у культурному оновленню нашого народу.

(Адрес Редакції „Світла“: Львів, вул. Чарнецького ч. 24. II. пов.)

День 8 грудня.

До всіх Філій, Читалень і Членів Товариства „Просвіта“.

Завіс'я у нас від 1908 року гарний звичай звеличувати день оснування найстаршого і найповажнішого нашого культурного Товариства, матері, без пересад, усіх культурних організаційних починів на землі Галича, Тов-а „Просвіта“ у Львові. Цей день припадає 8. грудня. Тому й названо „днем Просвіти“, а свято цього дня „святком Просвіти“. Свято Просвіти прийалося в народі і воно має свої історичні права. Рік річно святкується його з повним торжеством не тільки у Львові, місці осідку матірнього Тов-а, але також у всіх закутинах нашої тіснішої батьківщини, де тільки заглянув промінь „Просвіти“. Перевали його тільки воєнні події в краю в 1915, 1918 1919 рр. Коли одначе притих брязкіт зброї, наш народ не забував на день 8. грудня і обходив його торжественним святом серед обставин навіть найбільш до цього непригожих. Приміром може послужити хочаби минулий, 1920 рік. На поклик Головного Виділу відізвався цілий край і відсвяткував „Свято Просвіти“ та дав незбитий доказ глибокої пошани для свого Тов-а, привязання та узнання його потреби. „Просвіта“ для нашого народу ще не перевелася, не втратила на своїй виховуючій силі як і перед 53-ма роками.

В склад програми свята входили по традиції щорічно сходили членів, збори читалень та філій, відчити, концерти театральні вистави та грошеві збірки на так званий „дар Просвіти“. Вслід свята усе був величавий, а збірки на дар Просвіти доходили до поважних сум, як на пр. в 1908 р. 8000 кор., а в 1920 р. 91.000 мп.

Тому Головний Виділ матірнього Тов-а „Просвіта“, навізуючи до традиції минулих років, рішив і цього року відсвяткувати торжественно день 8. грудня в цілому краю, а до переведення цього свята покликав як щорічно особний комітет. Комітет начеркнув програму свята, віднісся письменно до усіх чотирох воевідств о дозвіл на збірки на дар „Просвіти“, та разом з Головним Виділом відізвається отсим комунікатом до всіх Філій, Читалень і Членів Тов-а в цілому краю з зазивом — відсвяткувати день 8-го гру-

дн я цього року, як що річно, торжественним святом. Нехай ні одна Філія, ні одна Читальня, ні один Член „Просвіти“ не відтягнеться від цього свята, не відмовить лепти на дар „Просвіти“.

Най докаже ділом, що любить свою „Просвіту“, що вона його національним достоїнством. Тому до діла, бо час не стоїть! День 8. грудня недалеко, а він не сміє нікого застати неприготованим до свята.

Свято Просвіти мусить бути переведене і мусить впасти як найкраще. А Виділи Філій, Читалень та дійсні Члени Тов-а за це відвічальні. Тому всі до праці!

У Львові, 15. жовтня 1921 р.

За Комітетет „Свята Просвіти“:

Д-р Володимир Бачинський
голова.

Степан Шах
секретар.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта“ у Львові:

Д-р Іван Брик
голова.

Ярослав Колтунюк
секретар.

Інструкції до переведення „Свята Просвіти“:

I. При кождій філії, при кождій читальні „Просвіти“ зав'язується особний місцевий комітет „Свята Просвіти“. Львівський комітет свята є zarazом краєвим комітетом і до нього треба звертатися за всіма порадами.

II. На переведення свята призначений цілий місяць грудень, але пожаданн є, щоби свято відбулося 8. грудня, або в найближчу неділю.

III „Дар Просвіти“ — це збірки підчас свята. Число рескрипту дозволу на збірки від усіх чотирох воевідств, куди Головний Виділ звернувся, подасть до відома пізніше. Збірки будуть публичні між членами і принагідні. Датки на „Дар Просвіти“ добровільні і довільні. Зібраних грошей не вільно зужити на місцеві освітні потреби, тільки прислати або передати до матірнього Товариства у Львові, Ринок ч. 10. II. пов.

IV. Програма свята для кождого комітету довільна. Мусить однак відбутися:

1) Дня 8. грудня богослуження за померших місцевих членів філії, читалень та членів і добродіїв „Просвіти“ взагалі. Підчас богослуження збірка в церкві на „Дар Просвіти“. А що цей день вільний від шкільної науки, нехай шкільна дітвора візьме участь в богослуженню.

2) Того дня пополудни, або в найближчу неділю відбудеться в льокалі читальні відчит про значіння „Просвіти“, а підчас відчиту збірка на „Дар Просвіти“.

3) Де ще не було в цьому році загальних зборів філії, чи читальні „Просвіти“, відбуті їх дня 8. грудня. Підчас зборів збірка на „Дар Просвіти“.

4) Кожда читальня дасть вечором того дня, чи в найближчу неділю, аматорську виставу. Де нема аматорського кружка, зав'язати його і приготувати на грудень театральну виставу. Увесь чистий дохід має бути призначений на „Дар Просвіти“.

5) Де є зорганізований, або де можна зорганізувати хор, дати концерт з деклямаціями і промовою або відчитом про „Просвіту“. Дохід з концерту призначений на „Дар Просвіти“.

6) Де ще читальня не відновлена, то її відновити дня 8. грудня, а де нема читальні „Просвіти“ взагалі заснувати її.

7) Кождий виділ читальні отворить з днем 8. грудня курс для неграмотних, чим найкраще зазначить свою участь в святі „Просвіти“.

V. Філії „Просвіти“ припилюють читальні у своїх районах, щоби свята відбулися, а читальні, щоби програма була виконана.

До праці всі!

Збірка уді і в

На „Учительський Дім“ у Львові вплинуло в Мп. від 29. липня до 30. вересня 1921. р.

Березів: по 500: Пержило Евгенія. З попередньої збірки 2.000, з теперішньої збірки 500. — Разом 2.500 Мп.

Бірка: по 1.000: Максимак Юліан, Рожанський Гореслав, Рожанська Неонія, по 500: Басса Іван, по 300: Кузьмак Василь, по 250: Бокс Франц Карло. З попередньої збірки 2620. З теперішньої збірки 4650. — Разом 30.250 Мп.

Богородчани: по 1000: Соболевська Бронислава і Савничий Корнило; по 800: Амброзюк Юрко; по 750: Паньчукова Магдаліна; по 500. Яцьків Зофія, Басараб Михайло,

Соболевська Анна, Пасічник Марія, Магдій Микола і Посічник Василь; по 250: Пиндус Осип, Фіголь Михайло, Пастоловський Володимир, Пиндусова Кліментина, Ценкнер Леонтія. З попередньої збірки 23.500. З теперішньої збірки 7.800. — Разом 31.300.

Белз: по 750: Дашаковський Василь; по 250: Мусій Ілія. З попередньої збірки 2.000. З теперішньої збірки 1.000. — Разом 3.000 Мп.

Бережани: по 1000: Яворська Леонадія; по 500: Варчак Ілько. З попередньої збірки 10.500. З теперішньої збірки 1.500. — Разом 12.000 Мп.

Броди: по 1000: Костюк Андрій; по 650: Матвій Семен; по 500: Чума Льонгін; по 325: Луців Дмитро. З попередньої збірки 9.500. З теперішньої збірки 2.475. — Разом 11.975 Мп.

Бучач: по 1000: Калущинська Євгенія, Калущинська Емілія, Рудавський Микола, Лисий Гриць; по 620: Чекановський Степан; по 500: Костишинівна Ольга, Ляшкевич Олекса; по 100: Слободян В. З попередньої збірки 29.500. З теперішньої збірки 5.720 Мп. — Разом 35.220 Мп.

Борщів: по 1000: Гайовський Антін по 500: Ратушняк Іван. З попередньої збірки 1.000. З теперішньої збірки 1.500. — Разом 2.500 Мп.

Болехів: по 500: Мицией Іван, по 250: Береза Михайло, Криницька Ольга. — Разом 1.000 Мп.

Буськ: по 1.000: Майка Антін, по 750: Туркевичівна Емілія по 250: Калинчук Степан. — Разом 2.000 Мп.

Бохня: Горбачук Остап 1.000. — Разом 1.000 Мп.

Величка: Пончиківна Михайлина 1.000. — Разом 1.000 Мп.

Войнилів: по 1.000: Лотоцький Гриць, Чучкевич Осип, по 500: Самотовка Іван, Михайловський Володимир по 250: Юрик Петро. — Разом 3.250 Мп.

Горлиці: по 1.500: Полатинович Володимир, Полатиновичева Евфрозина по 1.000: Гривна Омелян, по 800: Зарівний Василь, по 620: Менціська Олена. З попередньої збірки 13.850. З теперішньої збірки 5.420. — Разом 19.270 Мп.

Городенка: по 1.240: Бабіцька Ольга, по 1.000: Атаманюк Василина, по 645: Дорожинська Марія Ядвіга, Гевко Михачло, Ясенський Карло, Атаманюк Теофіл, Шлемкова Юлія, Хомів Павло, по 500: Миронюк Атанас, Томяк Бронислав, Прокопович Олена, Шлемкова Юлія, по 375: Билинчук Олександр, Олексинівна Марія, по 250: Прокопович Олена, Залевська Антонина, по 225: Подоляк Степан, по 200: Загорський Василь. З попередньої збірки 37.122 Мп. 50 фен. З теперішньої збірки 9.785. — Разом 46.907 Мп. 50 фен.

Городок Ягел: по 500: Левицька Іванна. — Разом 500 Мп.

Грибів: по 700: Мерена Гаврило, по 250: Шведик Омелян. З попередньої збірки 13.000. З теперішньої збірки 950. — Разом 13.950 Мп.

Гусятин: по 1.000: Тищенко Дорія, Остапчук Василь, от. Чорняк Михайло, Дорожинський Михайло, Травчук Яків, Шанковська Мстислава, по 750: Геваницька Катерина, по 700: Ульяновський Микола, по 500: Стиранка Анна, Мороз Михайло, Колодницька Зофія. З попередньої збірки 45.800. З теперішньої збірки 8.950. — Разом 54.750 Мп.

Глиняни: по 3.000: Зельська Марія, по 1.000: Романів Роман, Лилик Григорій, по 800: Гвоздикова, по 500: Бойкова Кароліна, по 250: Маланчук. — Разом 6.550 Мп.

Добромиль: З попередньої збірки 7.500 Мп.

Долина: по 1.000: Сембратович Марія, Сайко Ольга, Магетич Роман, Качала Степан, Кмицикевич Марія, Штень Володимир, Яцульчак Василь, Минович Ігнат, Чолій Володимир по 500: Львівська Соня, Захарисевич Олексій, Кочержук Іван, Мазуркевичівна Ольга, Фуртакова Марія, Савицька Марія, по 350: Маєвський Іван, Грибович Анна по 250: Верхала Володимир, Ричок Степан, Кункевич Кость. З попередньої збірки 40.550. З теперішньої збірки 13.600 Мп. — Разом 54.150 Мп.

Дрогобич: по 1.000: Лопатова Євгенія, Міхновичівна Осипа, Кузьмова Іванна, Сливич Ольга, по 750: Марків Іван, по 499: Кідровський Франц, по 250: Кункевич Кость, Горницька Михайла. З попередньої збірки 58.667 Мп. 50 фен. З теперішньої збірки 5.749. — Разом 63.816 Мп. 50 фен.

Жидачів: по 2.000: Головкевич Корнелія, по 1.750: Кушлик Володимир, по 1.000: Білинський Іван, Нарожняк Володимир, Котович Евстахій, Ванчицька Марія, Сікорчик Марія, Паньків Михайлина, Паньків Теодор, по 800: Роздольська Ольга, по 500: Павльова Михайлина, по 712: Якубів Зофія, по 620: Болехівська Олена, по 200: от. Паньчак Антін, Отерманівка Марія, по 329: Костерівна Ангела. З попередньої збірки 42.605. З теперішньої збірки 14.117. — Разом 56.722 Мп.

Жовква: по 1.000: Савчакова Анна, Градюк Євген по 500: Хоминівна Ольга, Мاستикаш Михайло, Тимкевич Юлія

по 280: Вязовський Осип, по 250: Сухий Михайло, Сухова Ольга. З попередньої збірки 35.970. З теперішньої збірки 4.280. — Разом 40.250 Мп.

Жабі: по 1.000: Вахнюк Михайло, Вандик Іван. — Разом 2.000 Мп.

Журавно: по 1.000: Грицина Михайло. — Разом 1.000 Мп.

Заліщики: по 1.000: Гнатюк Володимир, Рудницький Володимир, Чайківський Михайло, по 500: Мартинюк Адам, по 400: Никифоров Василь. З попередньої збірки 3.900. — Разом 7.150 Мп.

Збараж: по 1.000: Борщ Микола, Старицький Степан, Остапчук Осип, Чорніївна Павліна, Камінський Гриць, Субтельний Михайло, Пишиківна Осипа, Савчук Данило, Дідик Семен, Явна Євгенія, Мазуренко Данило, Добротвір Михайло, по 500: Юцишин Іван, Якубівський Лука, Борак Д., Дячук Кіндрат, Дячукова Антонина, Сава Антін, Верещак Михайло, Остапчук Василь студ. прав., Жураківський Антін, Жураківська Антонина, Кернична Стефанія, Заяківська Марія, Іванчук, Ванкевич. З попередньої збірки 8.500. З теперішньої збірки 18.500. — Разом 27.000 Мп.

Зборів: по 1.000: Шпільман Семен, Біляк Святослав, Макух Семен, Марцюківна Анна, Проскурка Василь; по 500: Лада Денис, Скурська Вероніка; по 250: Банах Марія. З попередньої збірки 24.000. З теперішньої збірки 6.250. — Разом 30.250 Мп.

Золочів: по 1.000: Тарнавський Михайло, Городинський Тадей, Кузьма Михайло, Чипчар Василь, Капітан Марія по 500: Слімаковська Олена, Демчишин Софія, по 250: Михаловський Юлія, Миджинова Юлія. З попередньої збірки 25.050. З теперішньої збірки 6.500. — Разом 31.550 Мп.

Калущ: по 1.000: Нічай Олександр, Трачова Антонина, по 750: Паліївна Марія, по 500: Курдидик Онуфрій, Муляківна Іванна, Кмицикевич Олена, по 300: Коцан Петро, по 250: Посацький Іван, Хацевичівна Христя, Павловичівна Ольга, Павловичівна Костя. З попередньої збірки 49.200. З теперішньої збірки 6.550. — Разом 55.750 Мп.

Камінка-Струмилова: по 1.000: Білевич Євгенія, Лонцька Анна; по 500: Кравчук Микола; по 200: Л. П. через І. Лобай. З попередньої збірки 21.200. З теперішньої збірки 2.700. — Разом 23.900 Мп.

Коломия: по 2.000: Буджик Михайло; по 1.000: Буджикова Розалія, Вишиванюк Микола, Данилюк Микола, Данилюк Ольга; по 750: Семеняк Микола, по 500: Вишиванюк Юлія, Гілевич Марія, Гапанович Олександр; по 250: Яримович Марія. З попередньої збірки 58.750. З теперішньої збірки 8.500. — Разом 67.250 Мп.

Коросно: по 684: Патроник Іван. З попередньої збірки 750. З теперішньої збірки 684. — Разом 1.434 Мп.

Косів: по 1.000: Корибутяк Омелян, Ломацька Наталка, Цюцюра Віктор, Біліцова М. Бундзак Володимир, Винницька Марія, Винницький Зенон, Тимяків Марія, Додяк Петро, Наняк Михайло, Хомчинський Іван; по 700: Тишкова Михайлина; по 620: Вовкова Меланія Ольга; по 500: Микитюк Никифор, Вовк Григорій, Децик Іван; по 375: Вовк Ольга; по 200: Книгинський Володимир, Цюпрак Іван. З попередньої збірки 34.345. З теперішньої збірки 14.595. — Разом 48.940 Мп.

Ланцут: по 500: Демковичівна Емілія. З попередньої збірки 1.500. З теперішньої збірки 500. — Разом 2.000 Мп.

Ліско: по 1.000: Кобилка Григорій, Середоха Тимко, по 250: Комарчевський Михайло. З попередньої збірки 25.750 мп. З теперішньої збірки 2.250. — Разом 28.000 Мп.

Львів: по 1.000: Долинка Іван, Власійчук Онуфрій; по 500: Біленкевичівна Деонізія, Когут Стефан по 200: Гошовська Емілія, по 400: Романів Василь. З попередньої збірки 85.350. З теперішньої збірки 3.600. — Разом 88.950 Мп.

Любачів: по 645: Назаревич Микола. — Разом 645 Мп.

Мостиська: по 1.000: Пашаківна Катря, Рибачевський Йосиф, Фаріон Іван; по 750: Пеканець Василь, Цимбалко Марія; по 500: Хотинецький Аїталь, Хотинецька Елена, Федівч Анна, Кинасевич Кляврія; по 537 мп. Дачинський Іан; по 250 мп. Худорович Гнат, по 50: Байдала Іван. З попередньої збірки 23.050. З теперішньої збірки 7.636. — Разом 30.687 Мп.

Надвірна: по 1.000: Дмитриківна Юлія, по 500: Тимяк Іван, Моравецький Михайло, Моравецька Казимира, Тамчина Михайло, Майковський Михайло, Майковський Роман, Скородунський Іван, Кондрат Ярослав, по 100: Володоставська Катря. З попередньої збірки 15.817. З теперішньої збірки 4.600. — Разом 20.417 Мп.

Новий-Санч: по 1.000: Худиківна Євгенія. З попередньої збірки 11.000. З теперішньої збірки 1.000. — Разом 12.000 Мп.

Перемишль: Дар на „Учит. Дім“ зложила т. Гура-льовська Стефанія 620; по 1.000: Федевич Володимир,

Федевич Марія, Лельо Софія, Малик Ольга, Левчак Осипа, Гурська Анна, по 645: Вільчинський Олександр, по 500: Боберівна Марія, Карманська Марія, Менцінська Анна, Крента Степан, по 322.50: Турко Пилип. З попередньої збірки мп. 36.970. З теперішньої збірки 9.587 Мп. 50 фен. — Разом 46.557 Мп. 50 ф.

Перемишляни: по 1.500: Степанович Тимотей, по 1000: Кебалова Камілія, Савицька Евдокія; по 500: Ватранівна Гіяцента, Скульська Леся, Любінець Володимир. З попередньої збірки 28.420. З теперішньої збірки 5.000. — Разом 33.420 Мп.

Печиніжани: по 1000: Степанович Євгеній. З попередньої збірки 7.250. З теперішньої збірки 1.000. — Разом 8.250 Мп.

Підгайці: по 1000 Григоровичівна Марія, Воронозичева Марія, Пастівнич Прокіп, Гардецький Ізидор, Романків Теодор; по 500 Малис Киріян, Малисова Альбіна; по 400 Вороневіч Евстахій; по 300 Слободзінський Дмитро. З попередньої збірки 29.300. З теперішньої збірки 6.700. — Разом 36.000 Мп.

Рава руська: по 1000 Матвіїв Никола, Сенишин Олекса, Маура Яків, Рачинська Текля, Іванцівна Дозя, Хомяк Григорій; по 500 Мусій Теодор; по 563 Луцейко Іван. З попередньої збірки 17.237.20. З теперішньої збірки 7.063. — Разом 24.300 Мп. 20 фен.

Радеків: по 1000 Попович Савина; по 663 Мончук Осип; по 620 Назаревіч з Головчуків Лія; по 500 Баран Степан, Макітра Григорій; по 250 Федина Степан. З попередньої збірки 38.337. З теперішньої збірки 3.533. — Разом 41.870 Мп.

Рогатин: по 2000 Рибак Неомія; по 1000 Шевців Василь, Любович Олена, Пастієвичева Антоніна, Гетман Гриць; по 456.50 Весоловська Ольга; по 250 Іжакова Петронеля. З попередньої збірки 21.515. З теперішньої збірки 7.706. — Разом 28.221 Мп.

Рудки: по 1000 Мариняк Михайло, Чорній Олекса, Машаківна Марія; по 620 Пучинський Андрій; по 500 Слупський Семен, Тимчишин Осип. З попередньої збірки 14.250. З теперішньої збірки 4.620. — Разом 18.870 Мп.

Самбір: по 1000 Лазорів Василь, Януш Іван, Лукашевич Марія, Скоробогата Іванна, Скоробогата Антоніна; по 700 Томашек Володимир; по 600 Хомишин Ольга; по 5.0 Грицишин Марія, Куриляк Тарас; по 300 Цігашова Анеля. Людкевич Ірена; по 200 Кузьмаківна Анна; по 100 Кізіма Олександр. З попередньої збірки 10.400. З теперішньої збірки 8.200. — Разом 18.800 Мп.

Старий Самбір: по 600 Чайківська Марія; по 400 Курпак Тарас; по 3.0 Кізіма Олекса; по 250 Римець Михайло; по 200 Цігашова Анеля. З попередньої збірки 22.400. З теперішньої збірки 1.750. — Разом 24.150 Мп.

Скалат: по 1000 Блажків Микола; по 500 Світлик Марія; по 250 Харчук Степан. З попередньої збірки 10.500. З теперішньої збірки 1.750. — Разом 12.250 Мп.

Снятин: по 500 Керницький Михайло, Костенюк Стефанія. З попередньої збірки 36.850. З теперішньої 1000. — Разом 37.850 Мп.

Сокаль: по 1000 Іваницький В., Горбай Василь, Блашуківна Марія; по 750 Вітик Максим; по 620 Полотнюк Іван; по 500 Коваль Микола. З попередньої збірки 21.500. З теперішньої збірки 4.870. — Разом 26.370 Мп.

Станиславів: по 1000 Бенеш Микола; по 200 Остерманівна Марія. З попередньої збірки 44.162. З теперішньої 1.200. — Разом 45.362 Мп.

Стрий: по 1000 Ільницька Анастасія, Благій Ольга, Витвицька Іванна, Фасцевичівна Осипа; по 500 Хирівський Степан. З попередньої збірки 55.100. З теперішньої збірки 4.500. — Разом 59.600 Мп.

Сколе: по 810 Перейма Микола, Лянг Марія, Романець Дмитро, Івасикова Розина; по 500 Куїловський Іван; по 310 Тахлерова Мальвіна. З попередньої збірки 20.400. З теперішньої збірки 4.050. — Разом 24.450 Мп.

Сянік: по 1510 Навроцький Михайло; по 1000 Мізь Юрій; по 500 Ковалів Михайло, Демкович-Добрянський Іван; по 280 Суровецька Марія. З попередньої збірки 12.490. З теперішньої збірки 3.790. — Разом 16.280 Мп.

Теребовля: по 1000 Миськів Іван, Гарматій Анна, Барабаш Дмитро, Рушицький Денис. З попередньої збірки 13.000. З теперішньої збірки 4.000. — Разом 17.000 Мп.

Тернопіль: по 1000 Сточанський Іван, Чубатівна Юлія, Демчук Осип, Ногас Іван, Косовський Мартин; по 500 Навроцька Кароліна, Оліярник Микола, Чубатий Володимир, Ливицький Володимир, Давидович Микола; по 250 Томасевич Іван, Несторчук Михайло. З попередньої збірки 14.750. З теперішньої збірки 8.000. Разом 22.750 Мп.

Товмач: по 1000 Островська Ольга, Мельницький Осип, Луцький Микола; по 620 Чабанівна Василина; по 500 Головатий Дмитро, Протас Юліян, Петрунів Павло, Базю-

кова Євгенія, Михайловський Євген, Базюкова Емілія; по 375 Кликайло Лев, по 250 Протас Юліян. З попередньої збірки 23.037.50. З теперішньої збірки 7.245. — Разом 30.282 Мп. 50 фен.

Турка над Стриєм: по 1000 Федевичівна Зеновія, Тимкевич Теодоз'я, Великанович Дмитро, Білінська Елеонора, Солтикевич Ольга, Жилавий Антін, Хаджай Іванна; по 1240 Гурко Теофіл; по 620 Пікас Гриць, Басевич Іван, Волянська Марія, Козивяківна Параскевія, Комарницький Мiron, Кузьмаківна Євгенія, Лаврівська Іванна, Бесарабова Розалія; по 500 Гагаковська Марія, Броварова Анастасія, Петрик Ольга; по 400 Шеремета Прокіп. З попередньої збірки 37.075. З теперішньої збірки 15.100. — Разом 52.175 Мп.

Чесанів: по 450 Періжок Іван; по 250 Обшанська Володимира. З попередньої збірки 57.140. З теперішньої збірки 700. — Разом 57.840.

Чортків: по 1000 Волошук Олекса, Гаврилук Дмитро, Попадюк Іван, Друк Лев, Маркевич Степан; по 500 Дембицький Іван; по 250 Марковський Михайло; по 175 Процюк Йосиф. З попередньої збірки 15.925. З теперішньої збірки 5925. Разом 21.850 Мп.

Яворів: по 1000 Городинська Михайлина, Куманицька Емілія, Гринкевичева Юлія; по 500 Родовичівна Ольга, Кирчимова Йосифа, Туркова Марія, Дочило Іван, Голевич Осип, Тишковська Ольга; по 250 Залуськи Марія, Дуткова Софія; по 750 Саварин Антін. З попередньої збірки 29.900. З теперішньої збірки 6.750. Разом 36.650 Мп.

Ярослав: з попередньої збірки 27.860 Мп.

Ясло: з попередньої збірки 1000 Мп.

Чехо-Словаччина: по 1650 Домбровський Августин; по 1000 Лавецька Мих., по 880 Вияз Мих., по 190 Заклинський Богдан. З попередньої збірки 6.550. З теперішньої збірки 3.720. — Разом 10.270 Мп.

Тухоль: з попередньої збірки 1.560 Мп.

Вплинуло по день 30. вересня 1921 р. 1,762.121 Мп. 70 фен.

— 0 —

На Учительський Дім

присилайте сейчас уділи!

ОГОЛОШЕННЯ.

МАРТИН і Іванна Марія з Муляків Посацькі з калушнин складають 1.000 мп. на фонд „Рідна Школа“ місто повідомлення про своє винчання.

„ВИДАВНИЧА СПІЛКА“ українського учительства в Коломії, Народний Дім (Коломії) поручає: Шкільні дзєвники враз з виказами вчашаня і розкладом шк. матеріялу. — Дзєвники друковані в трох виданнях: а) українським б) польським в) українсько-польським. Висилається лише за готівку.

МУЗИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО „ЛІРА“ в Станиславові вул. Голуховського ч. 66. З кінцем ц. м. появиться дальше число неперіодичного часопису „Музичний Вістник“ в форматі 8-ки, обєму одного до двох аркушів друку в накладі: 2.000 примірників. В часописі будуть помішуватися також платні оголошення. Ціни оголошення: 1. сторона 3.000 мп. $\frac{1}{2}$ стор. 1.500 мп. $\frac{1}{4}$ стор. 800 мп. $\frac{1}{8}$ стор. 450 мп.

1. Вже вийшов гумористичний калєндар „Будяк“ на 1922. р. ціна 250 мп.

2. Калєндар Тибєрія Горобця ціна 75 мп.

В цих дзєях вийдуть з друку калєндарі:

Просвіти,

Стрілецький,

Учительський.

Ціни будуть подані в щодєнній прєсі.

Таваріші і Товаришки повинні повиші калєндарі замавляти через Взаїмну Поміч, у Львові, вул. Оссолінських ч. 8. II поверх.

Гроші треба посилати з гори і зазвачити, що они призначєні на калєндарі. На посилку додати 40 мп.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗВИЧАЙНИЙ ЗБІР ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“ У ЛЬВОВІ

відбудеться

вівторок, дня 1. листопада 1921 року у Львові,
в салі Музичного Тов-а ім. Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5.

Збір піchnеться о 10. годині перед полуднем зі сліду-
ючим дневним порядком:

- 1) Отворення Загального Збору головного Товариства;
- 2) Звіт головного Виділу з діяльності Тов-а від 1. січня 1913 р. до 31. грудня 1920 р. враз зі звітом касовим;
- 3) Звіт Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії;
- 4) Вибір голови і 15 членів і 6 заступників Головного Виділу;
- 5) Вибір 5 членів і 2 заступників Ревізійної Комісії;
- 6) Внесення й інтерпеляції (статут § 22)
- 7) Закнення Загального Збору.

Перед Загальним Збором о год. 8:30 рано відправить-
ся богослуження за померших членів і добродіїв Тов-а
в Успенській церкві.

У Львові, дня 26. вересня 1921 року.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта“:

Іван Кивелюк,
голова.

Ярослав Колтунюк,
секретар.

Адреса для листів: ул. Зіморевича ч. 20. Львів.
Адреса для телеграм: ГОСПОДАРСТВО, ЛЬВІВ. — Телефон ч. 94.

КРАЄВИЙ СОЮЗ ГОСПОДАРСЬКИХ СПІЛОК

Створиш. зареєстр. з обм. порук у Львові.

Торговельний Синдикат Тов-а „Сільський Господар“ до-
ставляє Спілкам, Клубам і своїм членам усякі різнні
машини і знаряди, дрібне залізо, цементи, бляху, насіння
ярин і збіжжя і все те що в сільськ. господарстві потрібне.
В порозумінню зі Спілками переводить спільні закупки вичислення
артикуль.

Приймає в комісову продаж вагонові ладунки збіжжя, ба-
раболь, овочів та сіна і соломи.

Приймає капітали до оброту на дуже корисних для
вкладчиків услівях.

Добрий і дбалий господар

асекурує від огню не тільки хату, але й хатню
обстанову, не тільки господарські будинки, але
також господарські знаряди і продукти — і то
в Товаристві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.

УРЯДОВО УПОВАЖНЕНО до ПАРЦЕЛЯЦІЇ

одинокое українське парцеляційне товариство

„З Е М Л Я“

стов. зареєстроване з обмеженою порукою
у Львові, Ринок ч. 43. — Ч. телеф. 533.

Переводить парцеляцію маєтків, інтабулює парцелян-
тів на властителей куплених ґрунтів, переводить поміри
ґрунтів і робить контракти купна, дає і виеднує кре-
дити до парцеляції, завязує місцеві спілки парцеля-
ційні, приймає вкладки щадничі, дає на жадання вся-
кі інформації.

НИТКИ

найліп. англ. і франц. марки Clark,
Coats і C. B. Harländer; 200 у, 250 у,
500 у і 1000 у. (у. = ярд = 0.914
м.) чорні і білі чч. 30, 36, 40, 50 і 60
тузинами і поод. шпульками; ПАН-
ЧОХИ, СУКНА, БАРХАНИ, ПО-

ЛОТНА і и. продає наш склеп на І. пов.: дальше

КОСТЮМИ, ПЛАЩІ, СУКНІ, СПІДНИЧКИ і и.,
вклячі

БІЛЛЯ жіноче, мужеське і и. ВИКОНУЄ НАША
РОБІТНЯ СУКОНЬ і БІЛЛЯ по умкованих
цінах від 20 літ існуюча ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА

„ТРУД“ стоваришення з обмеженою порукою.
ЛЬВІВ, РИНОК ч. 39. (вл. дім).

Спілкам і купцям опуст. — Висилка на провінцію за від-
повідним задатком.

Небавом вийде з друку

„Учительський Календар“

На зміст його склалися ось які праці:

- С. Сірополко: Завдання нової шк. ли.
- В. Гнатюк: Чим учительство може прислу-
житися науці.
- М. Таранько: Значіння діточої преси для
виховання.
- Р. Купчинський.
- В. Стефаник: Пістунка.
- Я. Вільшенко: На шлях до сонця.
- М. Приймак: Син злочину й ненависти.
- Галя: Шевченкові роковини 1921.
- М. Приймак: Пташин спів.
- І. Федорак: З перших днів війни.
- В. Гіжовський: З мінорових акордів.

УКРАЇНСЬКА СПІЛКА „ТОПАС“

Торговельно-промислова спілка з обмеженою порукою
Львів, вул. Крашевського 19а. — Число телеф. 624.

Спілка достарчає: РІЛЬНИЧІ машини, молотильні, млиники, січкарні, плуги і т. д. — **МОТОРИ** бензинові, роппі, машини млинські і тартаки. — **БУДІВЕЛЬНІ** матеріали: дерево, цемент, бляхи і т. д. — **ЗАЛІЗНІ** вироби: коси, серпи, сокири, цвяхи, і інші господарські знаряди. — **Купує збіжжя і папу.** — **Догідне жерело** набуття для Спілок і Кооператив.

Склади: Рогатин Сокаль Тернопіль
дім укр. г.м. дім пов. Тов. Кред. вул. Валога.
Представництва: Відень. Прага. Чернівці.

Перша українська майстерня

для лагодження і реконструкції
МАШИН ДО ПИСАННЯ
і раховання

Ротаторів і нас National.

Юліяна ЛОМАГИ,

Львів, Клепарів, ул. Кор. Собіського 5.
має на складі готові машини до писання
з українським письмом,
різні прибори і частини машин.

Бібліотека „ЗНАННЯ“

містить популярно-наукові виклади з поля різних,
теоретичних і практичних наук. Досі появилися
такі випуски:

- Ч. 1. Ом. Терлецький: „Як будував і як руйнував український народ“.
- Ч. 2. Др. Ол. Тисовський: „Мир і війна умурашок“.
- Ч. 3. Ол. Мицюк: „Земельні реформи на Україні“.
- Ч. 4. Вол. Дорошенко: „Шевченко і його думки про громадські справи“.
- Ч. 5. Др. Ів. Раковський: „Які люди живуть на нашій землі?“
- Ч. 6. Ом. Терлецький: „Кінець світа“.
- Ч. 7. М. Галушинський: „Одиниця і громада“.
- Ч. 8. Ол. Мицюк: „Як боролось українське селянство за землю“.
- Ч. 9. Др. Іван. Куровець: „Здоровля хати, обійстя і села“.
- Ч. 10. Др. МIRON Кордуба: „Простір і населення України“.
- Ч. 11. Ол. Мицюк: „Індивідуалізм та колективізм українських хліборобів“.

Ціна поодинокого випуску 40 Мп. (з поштовою пресилкою 50 Мп.).

Хто купує всі 10 випусків, платять тільки за 9 примірників, це є 360 Мп.

Головний склад Бібліотеки „Знання“:

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ І АНТИКВАРНЯ,
у Львові, вул. Рутівського 22. (Народний Дім).

Папери всякого рода. **Прибори** шкільні і канцелярські. **Видівки,**

- НОВІ ВЗІРЦІ - УКРАЇНСЬКИХ ВИШИВОК

Альбом коштує 180 Мп. з пересилкою.

— **ГУЦУЛЬСЬКІ ВИРОБИ** —

з вовни, дерева і майоліки продає найдешевше
найбільший з Галичини укр. гуртівний склад паперу

СОЮЗНИЙ БАЗАР у Львові, вул.
РУСЬКА Ч. 20.
ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ.

„ВІДБУДОВА“

промислово-торговельна спілка
з обмеженою порукою

у Львові: Дирекція: вул. Словацького 14. І. п.

Години уряд. від 9—4

Склад машин: при вул. Костюшки ч. 1а;

Залізничний склеп: вул. Трибунальська ч. 1;

Споживний склеп: Ринок ч. 10 (Просвіта);

порукає:

Господарські машини й знаряди

Кухонне начиння й уладження

Огнетревалі каси

Ремісничі знаряди

Будівельний матеріал

І матеріал до криття дахів

Насіння

Виготовляє кошториси і пляни.

На бажання висилаємо оферти та подаємо

пояснення. — Товари висилаємо на провінцію.

Канто в Земельнім Гіпотечнім Банку

у Львові, Підвалля ч. 7.

Адреса:

„ВІДБУДОВА“
Львів, Словацького 14.

Получення телеф. з провінцією

ч. телеф. 330.

Одиноке українське Товариство взаїмних обезпечень на життя і ренти

„КАРПАТІЯ“

Почесний Президент:

Його Ексцел. митроп. граф Андрей Шептицький.

Товариство оперте на взаїмности, а через то усі зиски припадають членам. Ручить вже по трех літах неоспоримість і незапальність обезпечення. — Признає по трех літах право викупу, а також вже по трех літах уділяє позички на низкі відсотки. — В усіх справах звертатися на адресу:

Львів, вулиця Руська ч. 18, І. поверх.

ПОЗІР!

АВІЗО!

НА ДНЯХ ПОЯВИТЬСЯ
ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ
КАЛЕНДАР ТОВ. „ПРОСВІТА“
на 1922 рік.

Календар складається із трьох частей: календаріюм, літературна часть і оголошення.

Календаріюм виказує докладний час сходу й заходу сонця та місяця кожного дня в році та потрібні астрономічні вісті.

Церковний календар із виказом українських-кат., правосл., лат. та жид. свят.

Літературна часть календаря містить оригінальні актуальні статті наших найчільніших сучасних популяризаторів науки та письменників, як з Галичини так і з Великої України. Окрім виїмків із поезій Івана Франка, Грінченка, Старицького і ин. поміщено в календарі ряд патріотичних пісень з нотами і опрацьованим текстом.

Календар Товариства „Просвіта“ на 1922 рік, призначений для Галичини, Волині, Холмщини і Америки, обнімає 16½ арк. друку 4°. Ціна приступна.

Замовляти треба вже тепер в канцелярії Тов-а „Просвіта“, Львів, Ринок ч. 10.

„ЛУК“ Торговельно-промислова Спілка
з обмеженою порукою
Львів, вул. Костюшка ч. 1А.

Приймає замовлення і офери з усіх галузей рільництва і промислу.

Купує і продає ЗБІЖЕ краєве і заграничне. Має на складі будівельний матеріал, рільничі машини і знаряди. **Переводить купно і продаж** лісів, ґрунтів, домів, теренів нафтових і каменоломів.

ЦЕМЕНТ, ВАПНО й ЦЕГЛА
постачає

Український Будівельний Союз

„У Б У С“

Львів, вулиця Осолінських ч. 6.

ФУТРА роблю і направляю ШКИРИ

з кун, лисів, тхорів і инш. купую і виправляю.

Хлопців на науку приймаю

Челядників до роботи

ПЕТРО ЖАРПЯК

БІЛОСКІРНИК і КУШНІР

— у Львові, вулиця Куркова ч. 11а. —

„МЕЛЬМА“

СПІЛКА торг.-промислова

з обмеженою порукою

для торгівлі зі **СХОДОМ**

Львів, вул. Зиблікевича ч. 24, I. п.

Експозиція: **ПЕРЕМИШЛЬ.**

купує й продає: **сіно, солому,**

будівельний матеріал
і матеріал

до криття дахів,

камінний вугіль, кокс, торф,

штучні навози,

господарські машини і знаряди

урядження горалень, млинів, цегель

сушарень до експлуатації торфу

„ТИТАН“ Торговельно-промисл. Спілка
з огран. порукою у Львові,
вул. Валога ч. 23.

Деревляний промисл. Парова фабрика виробів з дерева. Купно і експлуатація лісів. Тартак.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

Орган Товариства Взаїмна Поміч українського народнього учительства.

ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ: річно 600 Марок,
піврічно 300 Марок, чвертьрічно 180 Марок.

ЦІНА ПРИМІРНИКА **50** Марок.
у Львові і на провінції

Оголошення: За цілу сторінку 10000 М. за $\frac{1}{2}$ ст. 5000 М., за $\frac{1}{4}$ ст. 2500 М., за $\frac{1}{8}$ ст. 1500 М., $\frac{1}{16}$ ст. 800 М.
Оповістки 50 М. від петітової стрічки. — Оголошення 50 марок від петітової стрічки.

Адреса Редакції та Адміністрації: „УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО“, Львів, Осолінських ч. 8. II. поверх.

... Кождий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кождий думай: Тут, в тім місці,
Де стою я у огні,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся мов тінь, —
Пропаде кровава праця
Многих, многих поколінь.
(І. Франко: Великі Роковини).

Заскочені катастрофою на весні 1919 р., ми з витревалістю протиставилися всім затіям, що змагали до зведення нас як нації до ролі безмовного раба.

До сього протиставлення ми не були підготовані, не були відповідно зорганізовані. А мали ми до діла з сусідом куди від нас численнішим, в царсько-німецько-австрійській кузні витресованим, прекрасно Францією заосмотреним. І стояли ми на полі бою голіруч проти ворога від голови до стіп узброєного.

Всеж ми встоялися в цім нерівнім бою.

Наші карні ряди не захитані. Наш доконечний ідеал, який взяли ми проводити в життя пам'ятної осінньої днини 1918 р., не зблід, а навпаки — він сяє в наших серцях ще яснішим блиском. Бо він озарений збірним терпінням нації...

З глибокою вірою в перемогу правди над неправдою, з глибоким почуттям відповідальності перед тіннями тих, що впали на боевому шляху визвольних змагань многострадального народу, задивлені в злеліяний покліннями ідеал Вольної

України — входимо в останню стадію боротьби за наше право на рідній землі.

Колись, підчас світової війни — один з визначних німецьких генералів сказав, що в гігантських змаганнях побідить той, хто збереже сильні нерви. І це годиться тепер пригадати нашій суспільності. Досі — треба це признати — вона ці сильні нерви зберігала. Не далася спровокувати. Мимо всіх наших жахів, які пересувалися понад нашими житлами. Мимо всіх Сирениних підшептів, які настирливо до нас підсувалися.

Один тільки докір можна зробити українській суспільності. Вона надто манилася короткими речинцями, за багато числила на посторонні сили, які виведуть нас з дому неволі, за слабо, за пияво організувала власні сили, за мало числила на

Пр. 414/21. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окр. карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Учительське Слово“ ч. 11—12 з дня жовтень—падолист 1921. в артикулі 1) „І. XI. 1918“ від слів „Цей осінній до кінця артикулу. 2) „По загальних зборах“ в уступах а) межі словами „...становна організація...“ а словами „з лепт“ б) від слів „мусимо“ до слів „змагання“ ц) межі словами „учительство“ а словами „підвело білянс“, д) від слів „мимо всіх“ до слів „есржавного життя“, е) від слів „вічно голодженний“ до слів „становити успіхами“, ф) межі словами „оборони наших“ а словами „прав“, г) межі словами „була оборона“ а словами „Ми слючасно“, і) межі словами „Ставили чо“ а словами „Напоров в“, ж) межі словами „Тягар праці“ а словами „може найти“, к) межі словами „організаційному ланцусі“ а словами „І усеї“, л) від слів „Саме в“ до слів „високо піднісся“, м) від слів „на задній“ до кінця артикулу. 3) „Чи квестія форми і тону?“ в уступі 3 а) від слів „деж старий“ до слів „організації“, 3 б) від слів „в справах“ до слова „dashed“, 4) „Спомини“ в уступах а) від слів „Як він сам“ до слів „зневажив єї“, б) „А його“ до слів „для Батьківщини“, ц) від слів „Один з“ до слів „На марне“, д) від слів „Він учив“ до слова „Україноді“. 5) „Освітна справа на церковному зїзді Волинні“ в уступах а) від слів „що їти“ до слова „пануванням“, б) від слів „В якому“ до слова „пануванням“, ц) межі словами „Та дарма“ а словами „Всі резолюції“. 6) „Обіжник Дирекції В. П. У.“ в уступі від слів „і тому не“ до кінця артикулу. кінцевім містить в собі ество ad 1 і 2 з § 58 і проступку з § 302 ad 3, 4, 5 і 6 злочину з § 65. з. к. узнав доконану в дни 29 жовтня 1921 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. п. к., заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби тото рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862. Д. п. д. № 6. ex 1863 а іменно засудження за переступство на гривну до 400 К. — Львів, дня 5. листопада 1921.

(Підпис нечоткий).

власні сили. А успіх наших слухних змагань залежить як раз в першій мірі від наших сил, від нашої організованості на всіх ділянках національного життя, від нашої спроможності і боєздатності. Якщо ми будемо уявляти собою певну, реальну силу, сильні цього світа не можуть перейти над нашими домаганнями до чергового порядку. Наша-ж країна є ключем до Сходу. А Схід цей все ще кипить. А на цьому Сході є скарби, без яких неможливе повернення нормальних відносин в Європі. А на цьому Сході йде боротьба ново-пробудженого, численного, багатого, активного українського народу з історичним ворогом. В кождому нашому кроці, в кождому ділі, в кожній думці — повинна пробиватися свідомість нашої місії

Українське учительство, яке стільки доказів дало свого глибокого розуміння ваги хвилі і патріотизму, мусить в першій лінії ясно здати собі справу зі своєю ролі в цей момент. Воно живе серед селянських мас, основи нашого державного будівництва. Воно повинно пам'ятати, що на ньому лежить обов'язок цементувати селянську стихію, організувати її сили, освідомляти, скріпляти матеріально й морально. Поле до попису податне і вдячне. Бо мабуть мало де є селянська маса з такою сумою державно-творчих інстинктів, Самозривний похід на Київ є блискучими доказами великої цінності українського селянина Галицької Волости.

Йде зима з довгими вечорами. Село має багато вільного часу. Охота до праці є. Жажда знання у порушеного довголітними переходами селянина є. Учителство повинно покористатися цим — і кинути на цей пригожий ґрунт свою працю. Повинна заройтися читальня, учительство повинно зв'язатися там нерозривними зв'язками зі своїм оточенням.

І не тільки в селі повинна піти праця. Цей час годиться використати для просвіти, економічної та політичної організації — й інтелігенції по повітових і судових містах та містечках. Годиться використати цей час і для себе відповідними викладами й рефератами, і для села — відповідними курсами.

Тому до праці, до невсипущої, безперервної, доцільної праці.

Економічна праця учителя на селі.

Серед нинішніх відносин дуже утруднена є всяка організаційна праця на селі. Ще найменше перепоп стрічає економічна робота, тож є се вдячне поле для наших сільських діячів. Вдячне воно ще і тим, що економічна організація се основа всякої другої роботи.

До війни наше село жваво поступало в економічній організації вперед. Повстав був цілий ряд спілок: кредитових, торговельних і продукційних, які щораз краще розвивалися. Війна принесла тяжкий удар сій організації; вона заснітилася, а місцями занепадала зовсім, тож слід її обновити і перебудувати на новій основі. Рамці тої нової організації виладжує Комітет організації кооператив при Краєвм Союзі ревізійнім у Львові (Домініканська ч. 11.) зложений з представників наших економічних, господарських і просвітних осередніх організацій та зв'язних кооператорів. Над

обновою кооперативного життя радив недавно Укр. Кооперативний Конгрес у Львові. Торговельна Школа Тов. „Просвіта“ і окремі кооперативні курси підготовляють до неї теоретично, в тім же напрямі працює Господарсько-Кооперативний часопис, який виходить у Львові (ул. Зіморівича ч. 20.) та вся та робота не піде як слід, поки місцеві люди по селах до її переведення на місцях не візьмуться.

Сей обов'язок спочиває по селах на сільській інтелігенції, отже в першій мірі на учительстві. Воно як раз маючи за обов'язок виховати молоде покоління, повинно до тої роботи взятися і перестроїти економічне життя села на нових силах.

До сеї роботи мусить воно само добре підготуватися. Тому треба йому пізнати основи кооперації, її цілі, задачі, методи, воно мусить пізнати її головні форми, спосіб ведення кооператив, а в першій мірі пізнати добре своє село, умови його розвитку і потреби, щоби знати де і яку роботу почати, бо і найкраща ростина посаджена на невідповіднім ґрунті знидіє.

В нас вже є деяка, хоч невелика кооперативна література: К. Паньківського, С. Кузика, Когути поінформують про кооперацію взагалі а річники Економіста, звіти Кр. Союзу ревізійного, книжочка Жука, поінформують про нашу кооперацію. Вказівки на теперішній час дає Господарсько-кооперативний часопис, про діловодство і закони мож дізнатися з підручників д-ра Кормоша і С. Герасимовича, всякі ради і вказівки подає радо Кр. Союз ревізійний, тож охочі можуть в короткім часі присвоїти собі найкращі знання і знайти у своїх поміч і пораду в наміченій роботі. Треба тільки до неї чим скорше взятися. Треба відновити і обновити те, що було, та будувати нове.

З окрема хотів би я вказати на два напрями цієї роботи, а саме торговельну і продукційну організацію. Мимом всіх спроб і заходів наших організацій взяти торговлю господарськими продуктами в свої руки, вона все таки остає в чужих. Ще як так стоїть діло з доставою господарських артикулів, яких доставляє нашому селу в доволі поважній кількості Союз господарських Спілок у Львові (Зіморівича ч. 20.) та хоч як невелику частку запотребування нашого села покриває Союз, то куди гірше стоїть діло зі збутом різних продуктів. Коли перед війною і вже в часі війни Союз молочарський і Союз для збуту худоби розвели доволі широку діяльність в тому напрямі, тепер вони що йно поволи підіймаються з занепаду і обновлюють свою діяльність.

Та праця їх, а навіть Союзу господарських Спілок, який найліпше передержав воєнну бурю і безперервно вів свою працю — не піде як слід, коли не буде міцної будови на місцях. Єї збудувати як раз обов'язком наших сільських діячів, а в першій мірі учителів. Се є не тільки в загальнім, але і в їх власнім інтересі.

Тисячі людей живе днес з перепродажі і перерібки продуктів села, живуть ще і як, та багатіють коштом продуцента і консумента. Їх обох до себе наблизити, се власне задача сільських кооператив. Чому нрим. молоко з села має до міста возити пахтяр, а не робить се спілка таких самих рільників? Чому лише чужі мають скуповувати яйця, збіжжя, кляча по селу, чому згінники мають тягнути зиски з перепродажі худоби і свиний, чому всі ті бариші не мають остати на селі?

А остануть вони там, його збогачуючи, если наші люди зорганізують місневі спілки і тільки через них будуть збувати свої продукти доставляючи їх своїм центральним, або таки прямо організаціям консументів і самим консументам в місті. В той спосіб весь зиск з посередництва оставав би при продуцентах членах спілок, а при тім люди, що займали би ся продажію, мали би при тім зарібок.

Та на самій продажі сирих продуктів не повинна би робота покінчитися. Треба теж улагодити їх перерібку в продукційних спілках. Можна би зорганізувати спілки для перерібки збіжжя, отже млини, далі пекарні, спілкові молочарні, фабрики яринних консерв, овочевих напиктів, прядільні, ткальні і багато других. В той спосіб селяни найшли би працю в робітнях спілок.

То не фантазія а дійсність, тільки не в нас, лише в більше просвічених краях. От в Чехії така організація переведена на великі розміри. Є там великі селянські цукроварні, фабрики цикорії, млини, пекарні і всякі другі, а сільські електричні заводи доставляють їм моторової сили, освічуючи при тім дешевим коштом село.

Подібне бачимо в Данії, де спілкова організація дала почин до незвичайного зросту продукції масла славного на весь світ, причинилася незвичайно до піднесення годівлі худоби та збогачення давнішого убогого і занедбаного села.

Се живі приміри, які повинні нам послужити взірцем. Організація се найбільша сила на світі. Если її послідовно перевести на економічній полі, піде вона скрізь і дасть нашому народови непобориму силу.

Д. Коренець.

Як упорядувати фреквенцію в народній школі?

(Дискусійна стаття).

З дітей, обов'язаних до учащення до народної школи, записується ледви половина, а з тих щойно якась часть учащає до школи і то досить неправильно: краще зимою, гірше осению, а зовсім кепсько весною.

Деж тут корінь лиха?

Доволі багато причин зложилось на це. Сам устрій наших народних шкіл причинився у великій мірі до погіршення фреквенції. Ославлені типи народних шкіл могли тільки виробити у населення сіл поняття, що для них а радше для їх дітей призначили пани школу майже без ніяких реальних користей. Дитина навіть по скінченню 6-го року науки народної школи не мала змоги дістатись до середніх шкіл, наколи мійські діти мали спромогу вже по 4-тім році шкільної науки дістатись до середніх шкіл чи до ремесла.

Другою причиною нерадого посилення дітей до школи є факт, що дуже малий процент бувших учеників наших народних шкіл послуугується в життю книжкою чи газетою, а що більше, багато з них занедбує так далеко штуку читання, що по кількох літах скінченої народної школи зовсім забуває читати. Тай на віщо брати її в руки, коли в ній нічого пугнього не вичитаєш? — думає доростаюча молодіж. Гнали її до цієї книжки околo 6 літ. Остогидла вона неодному школяреви, за що одержала від нього повну нагороду

„відчипности“. Лежи собі спокійно, припадай пороком: може ще кому будеш надодати, но вже не мені. — Ось — як розлучається школяр з книжкою, а ми хотілиб, щоби він її любив. Та на сім не кінець. Будучи учеником, змінював він втішно книжку низшого степення на книжку вищого, сподіючись в другій найти дещо цікавішого. Але не так склалось.

Длятого прощайте всі книжки, ви мабуть всі однакі... А газети... А хто его знає, що це і на що? Це вже відай чиста брехня...

Ось яку молодіж, будучих громадян, виховувала наша школа, наглум призвана народною.

Чи не слушно говорять люди на селі, що шкода дитині марнувати часу ходячи до школи. Лучше нехайби в тім часі пасла корови. І як лишень вдасться, випросить газда дитину зі школи і має з неї пастуха. Іншому, що ця штука не вдалася, хотій платити кару, до школи дитини таки не посилає. Дехто з бідніших боїться кар і ради святого спокою шле дитину з мусу до школи. Дехто шле дитину до школи, особливо зимовою порою, щоби в хаті збитків не робила. Багато родичів післалоб тоді всіх дітей в школу, щоби лиш спокій мати в дома, а з весною діти ці знова в господарстві здадуться. Користь з такої науки до них не промовляє і не переконує їх. Наколиби не було примусу, то відай не багато наших дітей сільських користалоб з науки.

Як вже вище сказано, дитина по скінченню народної школи повертає поступенно в стан неграмотності. Читати їй нема що, тай нема охоти. Цілий книгозбір нашого пересічного селянина, це полаткова книжочка і молитвенник, котрий вже давно ніким не читаний хотійби з цієї причини, що часто писаний в мові церковно-славянській.

До вироблення цього настрою неприхильного для школи причинився в першій мірі шкільний примус. Як можна було вимагати від селянина, щоби він любив школу і радо посилав до неї свої діти, коли за непосилання накладали на него кари. Кари ці, що правда були невеликі, а через це еще більше настроювали населення проти школи, підкопували довіру в успіхи шкільної науки, побільшали еще роздор між населенням а школою.

Другою причиною лихого настрою нашого населення до школи є це, що школа не вміла, чи не хотіла впоїти в своїх вихованків замилювання до науки і до книжки. Метода нашої школи схолястична, мертва, обчислена більше на зверхній вигляд. Діти затягнені в школу примусом і силою, змушені були виконувати на память незрозумілі для них річі. В школі мали відсидіти кілька годин підряд і то серед хвиль побоювань, чи не спаде на них кожної хвили кара. Може й за незаслужені провини.

Учень, не виучившись як слід заданої лекції, старається вимикнути зі шкільних вязів. Дитина любить свободу, а ми хотілиб її відразу поневолити. Як що не піде „поза школу“, то мабуть удасться нам держати її сліпо на увязи через шість літ, а відтак що?... Скине з себе ненависний тягар-ярмо і почувшись на свободі, не скоро туди і загляне: буде сторонити від школи і книжки і не радити ме науці і учителеви.

Як жеж поправити це лихо?

Не можна допустити до цього, щоби та апатія чи нехті до школи і до науки розвивалася

або існувала даліше. Може це викликати непожадані наслідки так для учительства, як і для нашої суспільності. Особливо тепер не може учитель бути байдужним на цю справу, коли дух часу віддає йому провід над культурним і просвітним життям народа.

Зрозуміти потреби народа, відчуті його кривди і болі, прямувати до лучшої його долі, це задача нового народнього учителя.

Першим услівем поправи фреквенції в народних школах уважаю створення шкільних бібліотек, але не на це, щоби книжки припадали порохом, Учитель повинен пильно використовувати відповідні книжки підчас уділювання науки. Правда, і шкільні підручники повинні бути лучші і вони будуть. А поки-що читання книжочок для дітей впливає чудно на поліпшення фреквенції. Маючи до розпорядимости маленьку бібліотечку, уважаю вказаним таке поступовання:

Звичайно після науки заповідаю дітям, що хочу їм дещо цікавого прочитати і додаю, що хтоби не мав часу слухати, може йти додів, а за це нічого не скажу. За тему вибираю легку казку. Діти слухають дуже радо, а цікавіші зараз пробують переповісти те що чули. Може їх бути в школі лише кількоро, труд оплатиться. Вернувши додів, стрінуться зі своїми товаришами і розкажуть їм все до чиста. То так заохотить других, що на другий день явиться їх в школі ще раз стільки, а всі будуть чекати на читання казки. Для заохоти належалоби еще раз прочитати, або хотай оповісти попередню казку і відчитати нову.

Пригадую собі в моїй школі такий інцидент: Заповідаю дітям, що на днях відчитаю їм гарну повість п. з. „Зоряний хлопчина“. Діти ходять правильно (на 170 обовязаних 150 записаних а 130 учащих). Вчу сам, бо другу силу забрали шкільні власти еще у вересни 1919. р., Так відчитав я „Зоряного хлопчину“. Та лучилось таке, що одна з лучших учениць IV. ст. не була тоді як раз в школі, бо родичі її не пустили. На слідуєчий день спостеріг я, що всі діти веселі, вдоволені а ця була сумна. По довгих допитах довідався я, що вона жалувала цього, що не була присутною в школі при читанню казки.

Другим чинником, що впливає на поліпшення шкільної фреквенції — це прогульки. Більшість учительства як також населення особливо сіл уважає шкільні прогульки за марновання часу. Судячи поверховно, так воно виходить. Учитель не повинен зражуватись тим, лише консеквентно зміряти до цілі.

Прогулька повинна бути недалеко і найлучше на послідній годині науки. Полишати належить свободу дітям брати участь в прогульці, хотай вона матиме науковий характер. Мені майже не лучилося, щоби котра дитина пішла радше додів чим на прогульку; навпаки ті, що не були того дня в школі, жалували, що не були на прогульці.

Про цілі і спосіб уряджування прогульок не кажу нічо: це є річю шкільних програм. Важне тільки це, щоби учитель зізволів дітям на прогульці на все, на що тільки може. Треба допускати забави і ігри знані зі школи і з додів, як що нема в них нічо шкідливого під педагогічним і гігієнічним оглядом. Вертаючи з прогульки, діти будуть вам дуже вдячні і розвідуватись будуть пильно, коли знов підуть на прогульку.

А чиж се не є заохотою до учащення до школи і до науки?

Не менше важним чинником до осягнення правильної фреквенції є спів.

Буває часто так, що учитель карає ученика, що приходить скорше до школи, каже йому чекати під школою на студени до означеної години. Чи нелучше булоби пустити таку дитину в школу скорше і показати їй, що має робити. Годі карати її за надмірну пильність, бо на слідуєчий раз прийде пізнійше, або і зовсім до школи не прийде. Або противно; спізниться дитина на науку, так зараз за кару лишают її по школі. Наслідок цього такий, що на другий раз вона не то, що спізниться, але зовсім до школи не прийде.

Для завершення свого виховавчого діла зачне учитель в своїй школі кооперативу, о чім може вискажуться товариші-шки, котрі в тім напрямі поробили вже кроки.

Учительство повинно старатись витворити у населення таку опінію і повагу школи, щоби не силувати дітей на науку, а щоби родичі самі намагались о приняття їх дітей до школи, подібно як це діється в середних школах.

Інакше тоді поводитобся населення супроти свого учителя. Школа не терпілаби недостачі а учитель тішивсяби повагою. Школа сталаби тоді дійсно на службу народови і малаби право називатись „народною“.

І. Майовський.

Кожний свідомий учитель(ка) повинен бути передплатником „Учительського Слова“.

Про школи і навчання в них в Німеччині.

Заходом „Союза визволення України“ в Берліні позволено нам ¹⁾ пруським міністерством шкільництва, звідувати німецькі народні школи, прислухуватись їхньому навчанню. Оттак мандрували ми по селах, містах, не питаючи нікого де школа, — бо звичайно вже з далека мож було пізнати одно або й дво поверховий будинок шкільний. Зайдеш до середини, все аж лищить й світиться від чистоти. Стіни прикрашені науковими мистецькими різнобарвними малюнками природи — життя так і притягають до себе близше.

Дітвора свобідно сміється, бігає, грається. В 7 год. і то з великою точністю починається наука. Вчитель вказує рукою на таблицю — на їй написано уступ читанки. Якби на приказ всі враз без найменшого стуку витягають й отвирарають книжки. Вказаний пальцем вчителя — читає. Прочитавши одно речення сідає. Вчитель викликає пальцем другого ученика а той вже й толкує, як він розуміє це речення. Далі оттак пальцем викликаний один, другий, третій, пятий говорить свою думку, своє зрозуміння прочитаного речення. Це тягнеться, аж доки не осягнеться вірної думки, яку подає речення. А вишукається тая думка, заставить вчитель ще раз єї повторити а далі ставить питання „чому?“ (так а не інакше). І знов вимацує дітвора в своїм кругозорі все „про

¹⁾ В 1916—1918. українські учителі полонені російської армії.

й контра", на якому може оперти цю а не інакшу думку. Не помітно ні одної дитини, щоб собі не слідила своїм розумом за тим, що всі.

Оттак то протягом одної години ледви прочитається з толкуванням 5 до 10 речень — при чім кожда дитина на 40 дітий питана 3—4 рази в годину.

За те вчитель дуже мало говорить. Один з моїх товаришів з цікавості начислив при читанню одного свіжого уступа в 3 (6) ³ клясі всього 16 слів на годину, які сказав вчитель. „Keine Zuhörer, Mitarbeiter sollen die sein“ — ось „motto“ кожного німецького вчителя. І це правило, заставляти дітий більше думати, толкувати слідно на кожній годині науки.

Такі толкування, міркування, розв'язування задач, відбуваються в секундарній скорості. Мені самому прийшлося в 4. клясі при розв'язуванні процентних рахунків — в голові, далеко пізніше вираховати, чим дітям. Книжки тримаються, звичайно підручника, але більш букварем є в їх саме життя. „Unser alltägliches Leben ist das beste Schulbuch“ — говорить німецький вчитель. І школа в їх є таки школою життя. Не має ремісника в селі, про якого не вмівби школяр щось сказати про його ремесло. Кождівніку вулицю, дорогу, ріку, жерело, горбик, могилу, ліс — те все найдеш в діточій голові. Вже в III (VI.) клясі дитина зробить з плястичної маси (рід глинки) знімку свого села, не олівцем а таки рильцем по глинці чи по піску начеркне тобі все, що в селі може зацікавити кожного. Ба не тільки начеркне але й розкаже про все. Так само довілаєшся від нього, як зоветься начальник громади, хто й коли та по що його вибрали, хто з ним ще спільно радить, а далі про городську та окружну (Kreisrat) старшину ітд. І так, заки такий „ABC-Schützer“ (штубак) дійде до 8 кляси то в його голові вже є в широких зарисах розміщена землепись рідної землі й історія власного народу, власної держави а з тим глибоко вкорінена любов до своєї батьківщини. Звідуючи одного дня народну школу в Вецлярі, я з початку здивувався незнанням історії й землеписи других народів, як вчитель став розказувати школярам I. (VIII) кляси про Україну й її нарід. Але, як вчитель заставив їх виказатися знанням історії й землеписи власної батьківщини виявилось, як невичерпаний є в їх засіб. На мою замітку, що в нас по народних школах більше беруть з історії других народів, вчитель відповів, що сама назва „Volksschule“ (а не: Völkerschule) говорить, про що в їй вчити.

П. Лисецький.

Вісти з Матернього Товариства.

З початком падолиста ц. р. вислала Головна Управа Тов-а до Міністерства Освіти на руки президента міністрів п. Поніковського як міністра Освіти меморіал такого змісту:

Підписана краєва Організація українського народного учительства вислала в дни 13. серпня 1921. р. ч. 1412. до Високої Президії Міністрів на руки Вл. Пана Президента Міністрів, Вінкентія Ві-

тоса письмо слідуєчого змісту: „Підписана Організація українського народного учительства цілої Галичини, звана: „Взаємна Поміч українського Учительства“ відносила кількадесять разів до Шкільної Краєвої Влади о привернення посад і службових поборів українського учительства, котре від мая і червня 1919. р. є позбавлене платні і учительської служби.

Шкільна Краєва Влада не була схильна полагодити справи кількадесяти учителів і учительок, вимовляючись тим, що на них тяжать провини, за котрі повинні вони покутувати. В марті 1921 р. віддала Шкільна Краєва Влада полагодження справи непринятих до служби учителів української народности Міжміністеріальній Комісії мимо цього, що всі ті учительські сили, котрих справи знаходяться в Міжміністеріальній Комісії, так через судові власти, як тоже поліційні і адміністраційні органи по стисло переведених доходженнях вповні звільнені зістали від всякої вини і кари, справи того учительства залягають вже від 4-ох місяців неполагоджені в Міжміністеріальній Комісії у Варшаві.

В додатку Шкільна Краєва Влада в послідних часах відіслала нові справи українського учительства до полагодження Міжміністеріальній Комісії у Варшаві.

Щоби тому огірченню, яке царить серед учительства української народности з приводу такого трактовання справ через Шкільну Краєву Владу запобічи, підписана організація українського народного учительства просить Пана Президента Міністрів вглянути в справи покривдженого учительства української народности і спричинити негайно їх прихильне полагодження, тим більше, що учительство української народности булобн зневолене кинутися на инше поле суспільної праці з приводу браку середників до життя“.

Тому, що на повище письмо Управа підписаного Товариства не одержала до цієї пори жадної відповіді, а справи передані Кураторією Львівського Шкільного Округа до нині ще не полагоджені, через що зовсім невинні учителі і учительки ждуть даремно полагодження справ, змушена просити Вас, Пане Президент, вплинути на підчинені органи, щоби вони приспішили полагодження всіх залягаючих в Міжміністеріальній Комісії у Варшаві справ і о висліді їх порішення зволили підписане Товариство ласкаво повідомити. — Управа Тов-а В. П. У.

У вересні ц. р. один з членів Управи нашого Тов-а запитав посла Смуліковського, чи не відомо йому, як полагоджується справи в Міжміністеріальній Комісії. На це відповів пос. Смуліковський, що цієї комісії годі знайти у Варшаві, ніхто про ню нічо не знає. Дперва з трудом знайдено акта в Міністерстві Освіти.

Дня 2. падолиста ц. р. відбулось Засідання Надзірної Ради Матернього Товариства. Присутні всі кромі тт. Бісікевича і хорого Таранька. Ухвалено між иншими справами:

1) Скликати в січні 1922 р. конференцію голов Виділів Окружних Відділів для обговорення важніших справ Тов-а між иншими кооперативи. Програму конференції подається до відома в січневому числі;

2) поробити усі можливі заходи, щоби учительський кооператив увійшов в початках нового року в життя;

.) Кляси при нормальних школах в Німеччині читаються на відво: от прим. в нас I. у їх VIII., II. у їх VII. VIII. у їх I. ітд.

3) приступити до видання друком нового педагогічного твору.

Надзінна Рада Товариства звертає увагу Товаришам шкам, що з кінцем грудня ц. р. мусить Управа Товариства сплатити решту банкового векселевого довгу в квоті 500.000 мп. затягненого на сплату повної ціни купна „Учительського Дому“.

Позаяк є ще много Товаришів шок, які до тепер не зложили уділу на „Учительський Дім“, буде обов'язком наших тямучих членів вплинути на цих байдужних, щоби вони сповнили свій обов'язок супроти своєї організації. Заможніші члени звольте прислати ще по одному уділові в формі процентової позички.

Надзінна Рада Тов-а ВПУ.

Вісти з Окружних Відділів.

Збараж. Дня 1. IX. ц. р. відбулися Сходини Окр. Відд. В. П. У. при участі делегата Гол. Управи Т-ва. Утворено організаційну комісію до відкриття філії кооперативи і припоручено секретареві цього Відділу поробити заходи в справі основання філії У. П. Т.

Косів. В дни 1. IX. ц. р. відбулись сходини Окр. Відділу В. П. У. в Кутах при участі 23 членів. По вступних формальностях приступлено до обговорення справи купна „Учит. Дому“, засновання учит. кооперативу при В. П. У. у Львові, повітової і діточої при школах. Сконстатовано відрадіний стан, бо число народніх піонерів збільшилось до 55. Ухвалено заапетлювати до обоятних одиниць, щоби вступили в члени, евентуально вирівняли залеглоста. Відчитано зазив У. П. Т. до збирання жертв на „Рідну Школу“ та порішено відновити філію У. П. Т.

Турка над Стрийом. Товариські сходини Окр. Відділу В. П. У. відбулися дня 1. вересня 1921 р. в Турці в присутності 29 членів. Мимо цього збори були оживлені і інтересні. Пояснено статут Кредитового Т-ва В. П. У. і обговорено обширно справу учительського кооперативу. Вибрано комітет, зложений з п'яťох осіб, який має занятися збіркою уділів на цілі кооперативу і приготівкою до введення в життя місцевої агентури кооперативного Т-ва. На ту ціль зложено зараз 8000 мп. Візвано до вирівнювання залеглих членських вкладок після надісланого з Дирекції виказу, що многі члени вчинили. Неприсутні члени повинні при нагоді зложити залеглі вкладки в голови Т-ва в Турді, щоби можна упорядкувати книги Т-ва. Візвано в останнє тих, що не дали ще уділу на „Учит. Дім“, щоби це негайно вчинили. Вкінці припоручено занятися збірками на „Рідну Школу“ і в тій цілі самим оподаткуватися.

Коломия. Місячні сходини відбулись 4-того вересня 1921 р. Рішено, оснувати в кожній громаді комітет, який займеться збіркою жертв на „Рідну школу“.

По дискусії над майбутніми Зборами тов. „Прогреси“, „Укр. Пед. Тов-а“ і „Сільського Госп.“ виголосив тов. Микола Вишиванюк реферат на тему виховання села. Головні думки того основно продуманого реферату такі: Який учитель, така школа. Учитель є душою села, бо виховує не лиш мо-

лодь в школі, але своїм приміром і працею виховує ціле село. Гарний хор в читальні та рідні пісні в школі — се найбільш освідомлюючий чинник. Де старша і доросла молодь гуртується в читальні а дитвора черпає духовий корм у шкільній бібліотеці, там нема місця на коршму, ні на бійки і погані вуличні лайки. Учитель мусить бути в селі лікарем, адвокатом, суддею і пр. Учитель мусить вміти вести раціональну господарку, бо стаючись у всім приміром для селян, зеднає собі старих і молодих а тоді успіх його праці певний.

Виринула гадка видати цей реферат друком пр. в учит. календарі, щоби загал учительства головні думки цього реферату переводив в діло.

Боршів. Звіт з Загальних Зборів з 21/IX. 1921. По довгій дрімоті відновив свою діяльність Окр. Відділ ВПУ. в Борщеві. Вибрано виділ, в склад його увійшли: тт. Скорода Мих., голова, Сагайдак Степан, містогорова, Герасимова Гавриїла, писарка, Малицький Вол., скарбник.

Голова уступаючого Виділу здав звіт за час воєнний до сих пор і пояснив справу застою. Принято внесення кожного 1-го збирати членські вкладки. Членам не прийнятим до служби висилати „Учит. Слово“ безплатно. Кождий член повинен зложити одноразово 200 мп. на закупно нових видань для бібліотеки Окр. Відділу. Всякі видатки рішено покривати з добровільних датків поодиноких членів.

На зборах був присутний делегат староства п. Рахвал.

Тернопіль. Звіт діяльності за 1921 р. Окр. Відділу ВПУ. Повіт числить загальне число 70 учителів і 20 учительок; з того 58 належить до Товариства, а правильно платить вкладки 44 членів. 2/II. 1921 відбулися Загальні Збори Окружного Відділу ВПУ. і вибрано Виділ, котрого староство не затвердило. В наслідок цього скликано на 23. марта ц. р. Надзвичайні Загальні Збори і вибрано Виділ, котрий так уконституовався: Солтис, голова, Оліярчик, м. голова, Гринкевич, скарбник, Демчук, писар і Налукова, контрольорка. Виділ відбув 5 засідань. Уділено підмоги зльокавтованим товаришам (кам) на суму 7.775 мп., крім того одну підмогу в сумі 4.360 мп.

Напрям організаційний виказав гарні наслідки. Заложено бібліотеку і передплачувано „Учит. Слово“, „Світло“ і „Світ Дитини“. Виділ старався ще більше урухомити Відділ і отворити учит. касино, однак брвк кімнати і фондів не дав спростоги це здійснити.

Перемишль. Загальні Збори відбулись дня 2. жовтня 1921, Присутних 38 членів. По отворенню зборів відчитано протокол з послідних Загальних зборів а відтак слідував звіт секретарський, касієрський, контрольної комісії, звіт члена Надзінної Ради, Гол. Упр., вибір нового виділу і внесення членів.

Діяльність виділу не більша, як в минулім році, виявилась хіба тим, що більше членів являється на сходинах і більше їх було на Заг. Зборах у Львові. Місячні сходини відбувались правильно кожного місяця, на яких були відчитати і дискусії на біжучі теми, доторкаючі укр. учительство. Як в минулім, так і сего року уряджувано і в Перемишлі і по селах, як прим. в Сільци,

Гнатковичах, на Вовчу обходи Шевченківські і інші діточі театральні вистави, з яких дохід ішов на Рідну Школу. По селах збирано датки на Рідну Школу при помочи бльочків. На кожних сходинах підношено справу засновання учительського склепу, та змагання розбивались завсігди о брак фондів і людей до праці. Дперва з початком сього року шк. удалось заснувати склеп шкільний при жіночій семінарії, дохід з нього однак не йде для ВЗ. Помочи а на бібліотеку читальні семінарійної.

Слідуючі Сходини призначені на день 1. XI. 1921 о год. 1 в полудне.

Дня 16. падолиста б. р. відбулася головна розправа перед дисциплінарним сенатом в Президії Суду С. П. у Львові проти п. Анни Капустієвої, сталої учительки в Горбачах.

Склад сенату доволі добірний: як предсідник п. Фелікс Ожельскі, начальник Суду, як вотанти пп. Ян Куніш, управитель школи з Малехова, Броніслав Малік, управитель школи з Толшова, Кароль Нітман, директор учительського семінара у Львові і кс. Броніслав Скуліч, пробош з Кукізова — значиться: ні одного Українця.

Обжаловану боронив з рамени Т-ва „Вз. Пом. Учит.“ адвокат д-р Іван Голубовський.

Зі сторони Т-ва Взаємної Помочи Учит. зголосився у предсідателя сенату дир. Іван Ліщинський, який поставив домагання бути допущеним до салі розправи. Домагання цьому відмовлено з причини тайности розправи.

Акт обжаловання, підпираний при розправі інспектором п. Вавшаком найжено грізними провинями. Отже було — як легко догадатися — „wrogle i nielojalne odnoszenie się do państwa polskiego“ даліше — „ignorowanie poleceń władz“, а на кінці це, що найлекше до закінчення інспектором кождому учительке: „zapędzanie obywateli służbowych“.

Щоби зачати від жерела цілого нещастя, зазначім на вступі, що в селі є війтом поляк Войцех Жеховіч — ну і як звичайно розтягається там всемогуча власть постерунку жандармерії. Як довго в літах 1919 і 1920 стало дров до школи, так довго п. Войцех Жеховіч не видів потреби інтересуватися школою. Так і видні були на ній наслідки цього: школа не білена, дров не доставлено скільки, що минулої зими, бо місто 18 доставила громада 5 метрів до кінця січня. Коли просьби і упіснення не помагали, п. Капустієва виділа себе приневолюеною попросити раз, другий і третій о поміч повітової шкільної Ради і та післала 2 рази карного післанця до пана вуйта, но і два рази пан вуйт заплатив кару. Тоді пан вуйт рішився розправитись з учителькою. В дні 1. V. б. р. вплинуло від постерунку поліції в Церкасах грізне донесення, що обвинена організувала легіони січових стрільців до борби проти Поляків (автентичне!) що виїжджає часто в напрямі Львова „правдоподібно (!) в цілях агітаційних“, що часом розмавляла на стації з якимись особами і подавала їм якісь листи (?) чи щось подібного (!).

І хоч як це донесення гумористичне, прецінь наслідки його були дуже важкі. Власті почувлися занепокоєні. Постерунок жандармерії розтягнув — як пишеться в донесенні — над п. К. інвіліацію, в якийсь час приїхав пан поручник Козак з Д. О. Г. і представивши п. Кап. легітацію українського офіцера, старався з нею в українській мові, ведений видно з симпатії для укр. народу, дещо доброго довідатися, а безносередно по тім приїхав і сам п. інспектор Недзвецкі, якому вже нічо в школі не подобалося. Ось його заміти: будинок цілковито занедбаний (очевидно той сам, на котрого занедбання місцевою шкільною радою дармо жалувалися обвинена перед властями) і діти, читаючи по польськи, зраджували українську вимову ну і відомости дітій не вдовольили п. інспектора дарма, що обвинена учила їх щойно 20 днів, перенявши науку по товаришці Польці. Найбільше не подобався п. інспекторови „брак годла паньства польського“, якого набуття занедбала рада шкільна місцева. Остаточно п. інспектор засуспендував по 14 літах служби п. К., до її мешкання спровадилася управителька Полька і п. К. каралася з двоїма дітьми серед благодатий суспензії аж до дня розправи.

На початку розправи поставив оборонець адв. д-р Голубовський внесення на ведення розправи і списування протоколу в українській мові. Оборонець вказував, що обвинений не розходиться о якусь політичну демонстрацію, а що право оборони в рідній мові признають закони навіть злочинцям і хоч обвинена як учителька володіє і польською мовою, то всеж оборона в так важкій справі лекшою буде в матерній мові. По спротиві обжалувателя з причини принципіальних і вотанта кс. Скуліча із причини мимого незнання української мови, піддав предсідатель внесення оборони під ухвалу сенату, якою рішено перевести розправу по польськи.

Розправа велася від 10 рано до 3 пополудни.

З відчитаних зізнань замітні депозиції команданта постерунку, який не умів нічим позитивним обтяжити обвиненої, а заміти донесення толкував „публічною опінією“, котра тут могла бути репрезентована лише через війта, бо иншого Поляка в селі нема. Другий жандарм зізнав, що у обвиненої сконфісовано українську „військову“ відзнаку (тризуб) Третій свідок чув, що обвинена мала організувати Січове Стрілецтво.

До розправи завізвано самого пана вуйта, якого на жадання оборони записано. Пан вуйт в слідстві обтяжував як міг найкраще обвинену, навіть там, де не міг нічо конкретного зізнати. Багато поганого чув „од людзі“, очевидно без можности заподання назвиск тих людзі.

Коли скінчилися переслухання предсідником сенату, зачав завдавати свідкови питання оборонець д-р Голубовський. По півгодинних питаннях показалося, що пан вуйт ані одного, літерально ні одного із замітів, так хоробро собою в слідстві підпираних, не може потвердити. Зараз на самім початку цього діяльогу між обороною і свідком, на делікатне запитання оборонця, чи припадком не має якого личного заміту і чи обвинена добре поводилася супроти него, вирвалося свідкови, що очевидно має заміти проти обвиненої, бо чув десь там від когось, що обвинена мала щось там на него говорити. Поволо з тих питань вийшло, що пан вуйт анальфает і тим самим не міг вчигати в громадських книгах, кілька дров доставлено до школи, хоч про це в слідстві твердив, що укр. січове стрілецтво організоване було за австрійської еше влади, що занедбання будинку походить з вини місцевої ради а не учительки, що годло паньства польського повішено в школі зараз, як лише його куплено; що пан вуйт ніколи до школи не заглядав, та тим самим не може знати, що там діялося і т. д.

По переслухання свідка поставила оборона цілий ряд внесень на доущення нових доказів, по тім поступовання доказове замкнуло предсідником.

Обжалуватель (інсп. Вавшак) вніс на покарання п. К. мотивуючи внесок тим, що обвинена повинна була купити за власні гроші годло а як що не мала доволі дров, повинна була не палити в мешканні і всі дрова дати до школи.

Оборон. д-р Голубовський поставив внесення на цілковите звільнення від вини і кари так, як доказове поступовання ніякої провини не устійнило. Обговоривши подробиці цілу безосновність обжалування, звернув увагу у відповіді на виводи п. обжалувателя, що наколи обвинена булаби в мешканні не палила, то і так не булоби науки з простої причини, що учителька булаби або замерзла, або загоріла, а некуплення з власної кишені годла не є загроже не ніяким законом і тим самим не може бути каране. Заразом заапелював оборонець до личной гідности кождого з вотантів сенату і висловив погляд, що сенат при розсуджуванню інкримінованого вчинку мусить руководитися почуттям совісті, не підлягаючи того рода зовнішнім впливам, яких уживано в слідстві, в часі котрого пан референт жадав від Суду повітового в Ширці переслухання свідка Жеховича „о скільки він є Поляком“.

Сенат по нараді оголосив вирок, увільняючи п. К. від всякої вини та кари.

В послідній хвилі довідуюмося, що дисциплінарний учительський уряд у Львові (замійський) розглядати ме в короткому часі понад 10 дисциплінарних справ українського учительства. То само діється по инших повітах як пр. Калуш. Т. Стебельського звільнив окружний Суд в Станиславові з дня 17. IX. 1921 р. ч. 180 19. від всякої вини і кари. Тимчасом Шк. Пов. Рада в Калуші місто повернути т. Стебельському повну платню і службу, передає його справу дисциплінарному урядови, нарочіно на це, щоби даліше держати т. Ст. в завішенню. В турчанському повіті ославлений п. Конечни виточив т. Яремкевич дисциплінарне свідство за дрібницю, яку сам спричинив. І т. д. без кінця. Та філя дисциплінарних слідств має свою ціль: позбавляти українське учительство шкільних мешкань, служби і повної платні держати його в нервозному стані.

В останніх тижнях стало модним викидування українського учительства з посад з причини вивчення рубрики „приналежність“ конскрипційного аркуша: Східна Галичина під зарядом Польщі і пр. Жертвою цієї провини лягли:

Марія Залітачівна стала учителька в Жовтаних пов. Жовква, 23 літ служби, одинока українська сила на 6 учительських сил української 4-класової школи;

Марія Микитин, недавно реґабілітована по 2 літах безробіття в дрогобичському повіті;

Василь Вербенець сталий учитель в Ярославі;

Розина Лашак, стала учителька в Корневі пов. Городенка;

Володимир Штень, сталий учитель в Долині;

Антін Сальварівський, учитель в Березові середнім пов. Печеніжин;

Василь Боднар, учитель в Яблоніві пов. Печеніжин і т. д. і т. д.

Всі уряди одержали обіжник, в котрім кажеться, що ті функціонари, котрі не вивчили рубрики приналежності конскрипційного аркуша „powinni być pościągnięci do surowej odpowiedzi alności dyscypl. i ewentualnie winni być pozbawieni posad, ponieważ zrzekają się obywatelstwa i przynależności do Państwa, w którym zajmują posady i nie mogą nadal pełnić służby Państw. Władza odnośna winna przeprowadzić dochodzenie dyscypl. i w miarę wyniku postąpić wedle swego uznania“ і т. д.

Так десятки нашого кращого учительства позбавлено посад лишень за це, що вони вивчили рубрику приналежності конскрипційного аркуша після свого свобідного переконання, не думаючи тим заподіяти якоїсь шкоди польській державі. Кожному тямучому громадянину польської держави відоме правно-державне становище Східної Галичини під цю пору.

Без служби і платні знаходяться українські учителі-ки, котрих справи не рішає Міжміністерська Комісія у Варшаві: Володимир Сайко, учитель в Раківі пов. Долина. Весною вернув з табору Петлюрівців в Каліши. 4 червня зголосився до служби. До тепер не дістав урядової відповіді.

Анна Мацевич-Штенева. Іспит зрілості зложила в 1916 р. Одержала посаду в Рахині пов. Долина, 3 приходом польських властей звільнена зі служби без права рекурсу. Зголосувалася до служби писемно і усно кілька разів. В шк. пов. Раді одержувала за кожним разом відповідь, що її справа в „організації народowej“.

Іван Повх сталий учитель перемиського повіта по 14 місяцях очікування на переведення реґабілітації зістав рескриптом Кураторії з 1. X. 1921 р. ч. 31990.І. реґабілітований з тим, що о посаду може старатися в котрій небудь шк. пов. Раді в краю.

Прим. Ред. До тепер не маємо ні одного випадку, щоби реґабілітований з таким додатком учитель-ка міг де-небудь о власних силах дістати посаду.

Марія Чухновська, учителька в повіті Станіславів одержала від шк. пов. Раді в Станіславові повідомлення, що Кураторія шк. льв. окр з дня 3. X. 1921. ч. 29099.І. не узяла її прошення о посаду з причини браку вільних посад.

Володимир Водоставський, літ 30. жонатий. Зложив гімназійну матуру в 1914. а семінарійну в 1917. В часі української влади іменований учителем при 6-класовій школі в Надвірній, а опісля перенесений до Годів повіт Коломия. В останніх двох роках вносив подання о посаду до сих повітів: Рогатин 2 рази, Коломия 2 рази, Станіславів 1, Городенка 1, Надвірна 3 рази, (де його дружина по 1½ річний перерві займає учит. посаду). Надвірнянський інспектор п. Матій Кухцяк заслонюється браком вільних посад, (так само як в інших повітах) однак мимо браку вільних посад замінявав в минулому році тільки в делятинському судовому окрузі 8 (вісім) нових сил польської народності. В Рогатинщині стрів його вельми характеристичний случай. Батько його 40 літ учит. служби, вносить подання о річний урлоп а т. В. рівночасно вносить подання о заступство т. В. з огляду із цієї причини опорожненій посаді. Вислід цих заходів такий: батька пенсіюють а т. В. звертають подання з допискою: з браку вільних посад і т. д.

Загарівський Василь, сталий учитель в Серафінцях пов. Городенка. У вересні цього року повідомлено його, щоби ставився до евіденційного офіціра в Городенці у військовій справі. Позаяк він цього не вчинив, арештованого його і по переведенню ревізії спроваджено до Городенки, де посаджено в тюрму. По двох днях спроваджено т. З. під ескортою до протоколу, де він зізнав, що не може ставитись до війська, позаяк є Українцем і старшиною української армії,

і що він є учителем з часів Австрії. Т. Загарівсько-

му виставлено письмо, в котрім сказано, що мусить ставитись до військового побору, інакше доставить його жандармерія. Т. З. не ставився і його спроваджено жандармами до Коломиї перед комісією. Тут казано йому розібратись, чого т. З. не вчинив і зізнав в протоколі, що не може розібратись, бо не почувається бути горожанином польської держави, його пущено на волю до дальшого розпорядження. По кількох днях замкнено т. Загарівському службові побори а відтак прийшло з львівської Кураторії звільнення від служби і платні.

Теодор Созанський, учитель в Пулавах пов. Сянік п. Новотанець дістав посаду від 1. IX. 1921. а тимчасом Міністерство заміняло його від 1. IX. ч. р. в місто Ловіч к. Варшави. Шк. пов. Рада в Сяноку письмом з 17. IX. 1921. ч. 3157/21. запитала його, чи рефлектує на посаду в Пулавах, щоби можна асигнувати побори. Т. С. 30. IX. 1921. дав відповідь, що приймає посаду в Пулавах а резигнує з наданої йому Міністерством посади в Ловічу. Львівська шк. Кураторія звільнила його з посади в Пулавах пов. Сянік.

Олександр Ластовецький, учитель в Славську пов. Сколе учительное від 1902. Був реґабілітований 27. V. 1920. і дістав посаду на давнім місці. Опісля завішено його в урядованню рескриптом Кураторії з дня 10. IX. 1921. ч. 39355.І. з половиною побирає поборів.

І т. д. і т. д.

Учительські кандидати.

Павло Граб, зложив 1913. матуру, Подався на посаду в шк. пов. округ: Скала, Рудки, Тербовля. Всюди одержав усну відповідь: брак вільних посад. На Волині їздив і стався о посаду в дубинській, рівненській, кременецькій і лущинській повіт. Письменна відповідь з Рівна: „подане не може биць узгледньоне з поводу браку вільних посад“.

Евстахій Комарницький. Іспит зрілості зложив в 1916. в Тернополі. Стався о посаду в кількох округах, між іншими в Старім-Самборі. До нині без посади.

Ангелина Гайдучок тепер в Бурштині. Іспит зрілості з відзначенням зложила в 1914. в державнім семінарі у Львові. Має фреблівський курс. Учителювала на Волині через 3 літа до приходу польської влади. Старалася о посаду в многих шк. пов. Радах, між іншими в Сятині, де через 4 місяці держано подання на це, щоби відмовити. Досі без посади.

Усіх учительських кандидатів -ок української народності без посади є понад 3.000.

Дивогляди.

1. Андрій Мосьондз, учитель в Мостах Великих пов. Жовква, перенесений в Сілець-Беньків пов. Камінка. Його жінка остається на посаді в Мостах Великих.

2. Іван Вертипорох, управитель школи в Сілці-Беньків перенесений на посаду учителя до Мостів Великих. Його жінка зістає на посаді в Сілці-Беньків.

3. Микола Тисовський, учитель в Янівці пов. Долина. Його жена учить в Дубшарі того самого повіта. І т. д.

Є не старші люди з многими літами служби із численними родинами.

3

української школи на Волині.

В муках народилась Українська школа на Волині,

Ріжниця лише в тому, що коли за часів австрійської окупації громадянство наше могло добитися дозволу на відкриття рідної школи, то в сучасну хвилю треба йому просити—благати а то й протестувати, щоби тую школу зберегти від загину. До інформаційного бюра по справам Волині та Холмщини надіслано протест, який досить яскраво освітлює стан шкільництва українського й політику польських властей на Волині. Зміст його такий:

Протест з приводу припинення науки в українській сьомикласовій школі м. Ковля.

Вже другий місяць, а саме з 4-го жовтня наука в єдиній українській школі міста Ковля не провадиться, через виселення шкільною польською інспекцією нашої школи з помешкання, відведеного нам магістратом. Опорожнене нами з примусу влади шкільне помешкання й по цей час стоїть пустою, а наші діти (в початку шкільного року до тієї школи вже вчалося понад 400 учеників) без науки. Додаючи в такого рода поведінці польських шкільних властей систематичне тамування освіти місцевого українського населення — тим більше, що ще в липні цього року інше помешкання для нашої школи, винаймане товариством „Просвіта“ у Ковлі було теж зареєстроване, і в тій справі у свій час послом Малиновським і товаришами інтерпелювано в Соймі — з приводу такого безправ'я рішуче протестуємо.

Ковель на Волині, дня 7. листопада 1921. р.

Слідують чисельні підписи громадянства.

На Зборах же Ради Товариства „Просвіта“ у Ковлі від 8/XI., де цей протест було заслухано в цілях інформаційних, постановлено було до його приєднати свій голос і Просвіти.

Зважаючи на те, що польська влада в цьому році відмовила Ковельській Просвіті концесії на заснування приватної української гімназії а в той же час приватна особа отримує концесію на російську гімназію, крім цього в самому місті Ковлі, де польське населення в меншості є такі польські школи, як — початкова, гімназія, мірничка (землемірна), та залізнична, а також передбачається і відкриття польського учительського семінара, — таке замасковане закриття єдиної української школи є наругою над українським народом. При чому характерним є те, що повітовий інспектор-поляк на учительській конференції, що мала місце в Ковлю 2. листопада прирік, що за непосилання дітей до шкіл каратиметься дітей штрафом.

Просвітянин.

Справа Східної Галичини.

Заходи варшавських кругів.

Кореспондент львівської „Chwila“ доносить, що приготівці праці варшавського уряду над проектом автономії для Східної Галичини посунулися далеко наперед. Праця полягає зараз на збиранню матеріалів до законів, узгоджуючих окремішність Східної Галичини і замешкуючого цей край населення.

В звязку з цим противники міністра Скірмунта висунули проти нього закид за те, що в переговорах з Чехами здобув тільки „désinterressement“ в справі Східної Галичини, а не признання суверенності Польщі в тому краю.

Заходи за кордоном.

З Відня доносять нам, що зближаючийся річинець порушення дипломатичними кругами справи Східної Галичини викликав велике оживлення в українських кругах на еміграції. Всі переконані, що справа цієї спірної території увійшла справді

у найповажнішу фазу і тим разом будуть внесені рішучі постанови.

„Вперед“ ч. 222. з 29. II. 1921.

Міжнародна підстава східногалицької проблеми.

Варшавський „Kurjer Polski“ помістив передовицю, присвячену справі Східної Галичини. Часопис жалується, що ніхто в Польщі не думає про полагодження східногалицького питання і не здає собі справи з того, що урегулювання цієї справи, про яку журиться Канада і постанови версальського і санжерменського договору, може прийти тільки в порозумінню з великими державами. Всякі проекти можуть тут бути більше або менше цінним матеріалом до цього порозуміння. Факт, що Польща на території Східної Галичини завела власну адміністрацію, так само не змінює правової ситуації в Східній Галичині, як її не змінило славне розпорядження міністерства внутрішніх справ в справі Вільна з дня 4. лютого 1921.

„Нічого — пише часопис — в даній хвилині не дає причини до підозріння інтенцій держав у відношенні до Польщі, якраз у східногалицькій справі, розуміється, о скільки не повторяться віденські помилки і не зігнорується міжнародної підстави, для якої східногалицька проблема ще існує. В цілі розвязки цієї проблеми потрібне порозуміння уряду й сойму, якраз що до цієї міжнародної підстави“.

Конференція з д-ром Бобжинським.

З Варшави доносять, що б. намісник Галичини д-р Міхал Бобжинський відбув довшу конференцію з мін. закорд. справ Скірмунтом. Темою конференції була справа Східної Галичини.

„Вперед“ ч. 223. з 30. II. 1921.

Процентове зіставлення

українського народного учительства в повітах Східної Галичини і Лемківщини з р. 1913. в регресивному порядку враз з порівнянням до гр.-кат. населення даного повіта*).

Ч. п. Шкілний округ (Повіт)	Учителів Українців	Процентове число гр.-кат. населення
1. Турка	60	80.2
2. Косів	58.8	83.3
3. Яворів	57.2	79
4. Печенжин	53.5	87.4
5. Надвір'я	52.9	74
6. Долина	46.6	75.8
7. Калуш	46.2	80.7
8. Зборів	43	70.5
9. Сколе	43	77.4
10. Городенка	42.7	76.1
11. Снятин	42	79.6
12. Бережани	41.7	61.9
13. Камінька струм.	41	60.8
14. Рава Руська	38.5	70.1
15. Сокаль	37	65.5
16. Борщів	36.5	68
17. Збараж	36	70.5
18. Рогатин	36	71.5

*) Цифри гр.-кат. населення даних повітів взято з твору: А. Krzyżanowski і К. Kumaniecki: Statystyka Polski, Kraków 1915 стор. 58.

19. Богородчани	35.6	83.5
20. Стрий	35.5	61
21. Жидачів	35.5	75.7
22. Радехів	34.5	63
23. Перемишляни	34	62.3
24. Коломия	33.5	61.9
25. Тернопіль	33.5	53.5
26. Шашів	33.5	52.4
27. Підгайці	33	65.5
28. Жовква	32	73
29. Заліщики	31	71.2
30. Товмач	30	73.1
31. Мостиска	29.8	59.9
32. Львів округ	29.5	45.8
33. Дрогобич	29.3	59.6
34. Чортків	28.3	61.4
35. Броди	26.7	62.4
36. Самбір	26.5	60.9
37. Тереховля	26	51.5
38. Бучач	25.5	55.9
39. Ліско	25.2	70.3
40. Добромиль	25	61.9
41. Скалат	25	50.3
42. Гусятин	24.4	60.7
43. Стариславів	24	57.6
44. Золочів	23.6	62.6
45. Рудки	23.5	63.5
46. Бібрка	23	69.5
47. Грибів	18	17.4
48. Городок	17.3	66.2
49. Горлиці	16	23.9
50. Ярослав	16	39.6
51. Старий Самбір	14.5	74.4
52. Перемишль	14	50
53. Сянік	13.5	50.3
54. Новий Санч	13	12.9
55. Львів місто	2.9	19.1

З повищеного зіставлення бачимо, що українське учительство мало перевагу над польським лише в перших 5 повітах а то: Турка, Косів, Яворів, Печеніжин і Надвірна. У всіх прочих повітах знаходилося українське учительство в подавляючій меншості. Далше виходить з повищої таблицьки, що число українського учительства відповідало числові гр. кат. населення лише в двох повітах західної Галичини (Лемківщини) а то в грибівському і новосандецькому. В інших повітах мусіла українська дітвора побирати початкову науку від учителів чужої народности.

Щомісячні видатки на удержання приватних шкіл УПТ. зросли на 2,000.000 М.!!

Покрити цей видаток можна тільки спільними силами цілої української суспільности. Долучаємо тому чеки „Рідної Школи“ і просимо негайно прислати підмогу не тільки від себе, але й від знайомих. Пам'ятайте, що сотки українського приватного учительства ще далеко не в силі з своїх поборів заспокоїти найнеобхідніші життєві потреби.

Крім звичайної жертви просимо о ювілейний дар для УПТ. Сильна й добра воля всіх Українців (ок) зділає велике чудо і поставить наші школи і УПТ. на сильних основах!

Тому прислати негайно жертви й допомоги!

Головна Управа УПТ.

Хроніка.

Пригадка. Подається до відома українському учительству, що другий Міжпартійний З'їзд на своєму засіданні в дни 3. вересня ц. р. виніс ухвалу, силою котрої Українці повинні покищо відмовитися

від декоративної участі в повітових шкільних Радах.

Гідна відповідь. П. Іван Борис, купець в Перемишлі, вислав шкільній пов. Раді в Перемишлі письмо слідуячого змісту:

Отсим складаю мій мандат як покликаний до Світлої Ради титулом представництва населення замешкалого в повіті на заступника члена шкільної Ради повітової а то з причини, що національна честь і свідомість прав мого народу не позволяють мені на 19 членів і 8 заступників бути одним і то лише в характері заступника члена представником українського народу, котрий числить в нашій шкільній повіті понад 72% населення.

(То само роблять українські члени Шк. повітових Рад по других містах. — Пр. Ред.)

Боротьба зі сплетнями. Останніми тижнями поширено у Львові і в краю вісти про якісь політичні переговори між провідниками українських партій а представниками польського уряду.

Провіривши як слід справу можемо упевнити українське учительство, що всякі балачки про переговори між українськими організаціями, головно політичними установами а представниками польського громадянства і уряду являються пустими видумками українських неробів і очайдухів. Справді вдирався нахабний польський агент Мадейскі до мешкань наших видніших людей, щоби навязати з ними зносини, однак одержав від всіх рішучу відправу.

Конфіскація календаря „Просвіти“ на 1922 р. Дирекція львівської поліції зарядила дня 25. с. м. конфіскацію цілого накладу календаря „Просвіти“ на 1922 рік. Замітити треба, що поліція не подала, що властиво в календарі сконфісковано. Можна би чейже сконфісковані листки витяти, а решта лишилабися далше до розпродажі. В той спосіб наражає поліція на великі матеріальні шкоди, що вдалобися оминати.

Справлення ошибок. У виказі вплачених уділів на „Учительський Дм“ оголошенім в Учит. Слові ч. 11—12 зайшли слідуячі ошибки: тов. Костюка Андрія поміщено у виказі Броди місто Радехів 1000 мп., тов. Хоминського Івана поміщено у виказі Косів місто Самбір 1000 мп., тов. Крента Стефана поміщено у виказі Перемишль місто Добромиль 500 мп., тов. Лукашевич Марія 1000 мп., Скорбогата Іванна і Антоня по 1000 мп., Томашек Володимир 700 мп., Хомишин Ольга 600 мп., Гринишин Марія 500 мп., Куриляк Тарас 500 мп., Цігашова Анеля 300 мп., Людкевич Ірена 300 мп., Кузмаківна Анна 200 мп. і Кізима Олександр 100 мп. поміщено в Самборі місто Старий Самбір.

В друку вкравлись слідуячі ошибки: Долина, Грибович Анна вплатила 500 мп. а ні 350 мп.; Печеніжин, має бути Сенатович а ні Степанович; Сколе, має бути 310 мп. а ні 810 мп.; Старий Самбір має бути Куриляк Тарас а ні Курпак Тарас; Рогатин, оголошення вплаченого уділу т. Пастівничева Антонина анулюється.

Далше усунання з посад. Шк. пов. Рада в Камінці усунула з посад за не підписання приналежности до польської держави на конскрипційних аркушах т.т. Туркевичівну, Чучманівну, Борисівну і катех Пришляка.

Отже є вільні посади. П. Анна Лесертівна

(своячка п. Ленерта зі Шкільної Кураторії), яка що йно по матурі, одержала учительську посаду при 7-класовій женській школі в Сіняві, пов. Ярослав. Для реабілітованих українських сил з многими літами служби брак посад в ярославськ'м повіті.

Нерівна мірка. Вернув з російського полону учитель-Поляк т. Старчевскі в Калушині, виплачено йому усі залеглі побори. — Рівночасно вернув з російської неволі т. Лев Скоморовський. На його домагання виплатити йому залеглі побори одержав таку відповідь:

Rada Szkolna Powiatowa w Zborowie. L. 1468. W Zborowie, dnia 10. listopada 1921 r. Do Pana Leona Skomorowskiego nauczyciela w Jarosławicy. Kuratorium szkolne reskryptem z dnia 2/XI. 1921. L.: 34629/l. nie uwzględniła prośby Pana o przyznanie zaległych od 1914 roku poborów dla braku uzasadnienia. Pan bowiem wrócił z niewoli z końcem lipca 1921. r. a złożyłszy ślubowanie Rzeczypospolitej Polskiej stał się dopiero od tej chwili funkcjonariuszem państwowym. W myśl zaś art. 18. ustawy z 13. lipca 1920. Dz. i R p. Nr. 65 poz. 434. nauczycielom po raz pierwszy przyjętym do służby Rzeczypospolitej Polskiej przysługują pobory od dnia faktycznego objęcia obowiązków służbowych. Ponieważ Pan zaczął pełnić obowiązki od sierpnia przeto w myśl cytowanego artykułu przysługują Panu pobory od 1. sierpnia 1921 roku. Zawiadamiając Pana o tem oznajmia się, że przeciw temu orzeczeniu może Pan wnieść przez Kuratorium rekurs do Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego w Warszawie w przeciągu dni 14. licząc od dnia następnego po doręczeniu intymatu niniejszego reskryptu. Przewodniczący: Wahn.

Неузнавання іспитів. Кураторія львівського шкільного округу не ствердила важности патенту на учителя народних шкіл Василя Данилишина, котрий в місяці марті 1919. р. здав учительський іспит до шкіл народних перед Комісією в Станиславові, позак іспит той відбувся вправді перед Комісією в Станиславові, установленою через австрійські власти шкільні але без відома директора іспитової комісії краєвого інспектора шкіл Івана Матієва.

Масовс видалювання українського учительства зі служби. В останній хвилі одержуємо від Виділу Окружного Відділу ВПУ. в Раві Рускій таку вістку: Кураторія звільнила т. т. Іванця, Стасева, Швеця, Міцковського і пр. зі служби цю причині вивовнення ними рубрики приналежність конскрипційного аркуша: Східна Галичина. Всі прочі очікуємо тої самої долі. Около 50 товаришів равського повіта останеться в коротці без служби, платні і мешкання.

Шкільна Кураторія поручила до шкільного вжитку Першу Читанку, буквар уложений Крушельницьким — Поповичем. Ся апробата не негує тої праці, яка тепер ілюструється і буде видана, але означає, що монополію книжкового для народних шкіл не буде, а буде запроваджена вільна конкуренція шкільними підручниками. По вище становище шкільної Кураторії покривається зовсім з нашим становищем. Від тепер буде учительству дана свобода вибирати собі шкільні підручники після вподоби.

Посмертні вістки.

Володимир Балеї, управитель народної школи в Микулинцях, батько д-ра Степана і лікаря д-ра Святослава Балея, по довгій а тяжкій недугі помер 16. листопада 1921 в 63 році життя, а по сорок літах учительської служби. В Микулинцях був 20 літ управителем народної школи. Через цей час виховав ціле молоде покоління в широукраїнському дусі. Волод. Бабей був це тип тихого, а щирого українського патріота, який не бажав ні розголосу, ні славу, але працював широко і з замилюванням на народній ниві, як учитель. Різьбив молоді характери і це було його полем попису. Учительський стан дуже любив і мав до цього вроджені спосібности як син учителя.

Дня 26. жовтня 1921. померла Ольга з Федаків Микитова учителька 7-класової жіночої школи в Старім Самборі, проживши літ 34.

Покійна походила зі священничої родини. Учительську працю зачала в 1906 році. В 1913 р. зложила виділовий іспит з I групи і учителювала в Ст. Самборі; з правдивим пожертвоуванням сповняла свої обовязки, маючи на оці дві цілі: працю для сім'ї і для українського народа. В часі воєнної хуртовини, коли муж мусів піти на війну, вона енергично боролася зі життям, виховуючи і образуючи четверо дітей. Вкінці, коли і муж повернув з України і здавалося — попливе життя спокійно, щасливо — неумолима смерть перетяла нитку її трудячого, ідейного життя. По тяжкій тримісячній недугі згасла, полишаючи глибокий жаль і співчуття між українською громадою в Старім Самборі.

Бібліографія.

Уляна Кравченко: „В дорогу“ Збірка поезій для молоді. Накл. „Народнього Базару“ Перемишль, 1921 р. Ст 48 і 16.

Ця збірка з гори зазначена, для кого призначила її авторка і тому для цих поезій треба мати окреме мірило. Уляна Кравченко це поетка, що підготовляє ґрунт для „високої“ поезії, для справжнього мистецтва.

„Світ Дитини“ ілюстрований часопис для дітей, ч. 21—22, з 15. листопада 1921 р.

Останнє, подвійне, число цього часопису представляється дуже гарно а на його зміст складається багато добре дібраних віршів, оповідань, сценічна картинка, цілий ряд ілюстрацій, загадок і т. п. Жаль тільки, що наша суспільність не старається удержати цього одинокого часопису для наших дітей на відповідній висоті.

Квартальна передплата виносить всего 300 мкп. Адреса ред. і адм. Львів, вул. Зіморевича ч. 3.

Павло Краг: Віджитки в людській натурі, або наука, як пізнати себе, щоб стати дійсною людиною. Торонто 1920. Стор. 61. вел. 16. Ціна 25 мкп.

Проф. Богдан Лепкий написав нову поему „Буря“, яка явиться в найближшому часі накладом „Українського Національного Союзу“ в Америці.

„Книга“, неперіодичний бібліографічний журнал, виходить не менш чотирох разів на рік, розміром від 4—6 аркушів 4°, містить статті про друкарську справу, постановку видавництва, книгарську справу, технічні новини друкарського діла. Критичні розправи про видатні літературні зявища в українськ'м письменстві, рецензії, огляди літературного і культурного жвття як на Україні, так і за кордоном. Літературні новини, хроніка і літописи української продукції. Видає „Об'єднання Українських Видавців“ під загальною редакцією професора Дмитра Антоновича. Адреса редакції і контори. Wien IX. Porcellangasse 19/1 Vereinigung Ukrainischer Verleger.

Клим Полішук: „Жмення землі“. Галицькі легенди. Бібліотека „Русалка“. Випуск 10. Львів, 1921 р. стор. 48. вел. 16°.

Нова українська поезія. Збірник, Уложив, М. Зеров стор. 140, 16°.

Цей збірник дає загальний перегляд найновішої поезії всяких напрямків.

Павло Тичина: „Соняшні клярнети“. Видання друге, Вид. Тов. „Друкар“ Київ. Стор. 67, 16°, **Павло Тичина:** „Замість сонетів і октав“. Вид. Тов-о „Друкар“ Київ, Стор. 30, 16°.

Павло Тичина: „Плуг“ Вид. Тов-о „Друкар“ Київ, Стор. 50, 16°.

Д-р Мирон Кордуба: „Простір і населення України“. Видавництво бібліотеки „Знання“ Львів, 1921. стор. 20, 16°. Ціна 40 марок.

Д-р Іван Куровець: „Здоровля хати, обійстя і села“. Видавництво бібліотеки „Знання“ Львів, 1921. стор. 20, 16°. Ціна 40 марок.

Евген Бородієвич: В чотирикутнику смерті. Причинки до трагедії УГА. на Великій Україні. Із воєнного записника третьої бригади. Львів—Київ 1921. Видання української накладні „Нове життя“, ч. 1. (Львів, вул. Кадецька ч. 4). — Свою книжку, що обіймає 86 сторін великої вісімки, посвячує „тіням дорогих друзів, що в часі пробування української галицької армії на Великій Україні лягли головами від п'янистого тифу“. З таким настроєм зачинаємо читати цю книжочку і довідуємось, що тих друзів лягло там ні більше ні менше тільки сорок тисяч! Справді годі собі уявити більшої трагедії якоїсь армії, котрої половина вижила ва плямистий тиф, не забуваючи притім, що значні жертви потягнули за собою також бої, які зводжено з подвійними а навіть з потрійними ворогами. Автор був командантом саперської сотні і оповідає подрібно всі її воєнні переживання, почавши від останніх днів на Галицькій Україні і переходу через Збруч; потім описує похід на більшовиків, боротьбу з армією Денікіна, перемиря і договір з т. зв. добровольческою армією, коротко тревалий союз з Денікіном, перехід до більшовиків і розрив з ними. Одначе його історія торкається не лише його саперського відділу, з розвитком подій автор захоплює все ширший і ширший горизонт і представляє положення цілої армії, головну в її найкритичніший момент, в місяцях падолисті і грудні 1919 р., коли майже всі стрільці і старшини, за покоем звалились з ніг, щоби відбутися своє неминуче, заохотувати всевладних бацилів плямистого або бодай пов'язного тифу. І всьо то серед стужі, грази, дощів, снігів і морозів, коли армія не мала ні харчів, ні чобіт, ні одяжі, коли вийшли всі засоби не згадуючи про муніцію, але й медикаменти, коли ні звідки не мож були роздобути грошей. Лише знаючи всьо то, або відчувши на власній шкірі, можна зрозуміти дальші переживання останків то армії, поки з весною 1920 р. не прийшов їй відомий кінець. Це одна з тих книжок, що повинна знаходитися нині в домі кожного свідомого Українця.

Осип Маковей: Криваве поле. Нариси, Львів, 1921 р. „Новітня Бібліотека“ ч. 38. Головний склад в книгарні Науково Товариства ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10. — На 69 сторінках книжечки подав автор 24 дрібних нарисів, майже всі на тему, зв'язану з війною, тою великою, світовою, що могутньою стихійною силою переваловалась цілі роки по нашій країні лишаючи по собі страшне знищення не лише в людським матеріалі і добрі, але й в людських відносинах та в людській душі.

Марія Колчуняк Кузьма: Проти філь. Оповідання. Станіславів — Коломия 1921. Сторін 106. Накладом видавництва „Бистриця“. Літературна бібліотека ч. 7. — Оповідання виводить перед очі читача народню учительку, людину незвичайно сильною волі, твердого характеру і високої особистої культури, що в ім'я своїх ідейних засад іде проти сірих життєвих філь. Посвячується всесторонній праці над освітою народу, шукаючи в ній щастя, якого не судилось їй зазнати в житті приватнім. Події торкаються останньої світової війни і розкривають страшне горе української душі, засудженої воєнними обставинами на тяжкі досвіди і страждання. І хоч оповідання кінчається невимовно сумно, то все таки читач вносить настрої бадьорі, так багато світлих моментів з життя і цієї учительки і самого українського народу пересунулось перед його очима.

„Музичний Вістник“, неперіодичний часопис української музики, ч. 1. Ціна 40 м. — Видає музичне видавництво „Ліра“ в Станіславові, вул. Голуховського ч. 66.

„Господарсько-кооперативний Часопис“, орган Комітету організації кооператив, числа 5—6 за вересень—жовтень 1921 р. містить: Обов'язки нашого Громадянства супроти „Господарсько-кооперативного Часопису“. — Дещо про кооперацію на Великій Україні. — Значіння кооперативної свідомості і як її ширити. — Під розвагу Повітовим етоваришенням кредитовим. — Про практичне вишколення

фахових робітників в кооперативній праці. — Добір, кормлення і догляд бугая. — Найважливіші вказівки раціонального плекання курей в зимі. — Вісти з Товариства Краєвий Союз Ревізійний. — Об'єднання Краєвого Союзу Ревізійного до Союзних Кооператив. — Основання Повітового Комітету Організації Кооператив в Долині. — Всілякі вісти і поради. — Оголошення.

„Світло“, місячник присвячений справам національно-го і суспільного виховання. Число за листопад. — Зміст: К. Малицький: За рідне слово — рідну школу; Степан Шах: Професор д-р Францішек Дртіна; Омелян Терлецький: В справі видавництва „Учітеся“; Юрій Рудницький: Декілька заміток в справі навчання чужих мов у галицьких школах; З книжок і часописів; День, 8-го грудня; Хроніка; Бібліографія; Вісти з товариства.

С. Татух: Зошити з візрцями до науки українського письма. Цими днями вийшли з друку нові українські зошити з візрцями до науки каліграфії, накладом „Народного Базару“ в Перемишлі. Візрці письма виконав відомий каліграф і рисівник Степан Татух. Зошити видані на гарному папері і представляються чепурно. Цілість складається з 4 частин, де подані візрці малого і великого письма, в більших і менших розмірах, на двох лініях, на одній лінії і без ліній, а то в тій цілі, щоби можна було їх уживати в низших і вищих класах народньої школи. — Ці зошити поручаємо всім зарядам шкільним до шкільного вжитку. Ціна одного зошита вносить 50 мк., всі зошити зошити 200 мк. без пересилки. Гоповний склад тих зошитів знаходиться в учительському товаристві „Взаїмна Поміч“, у Львові, вул. Осолінських ч. 8. II. пов., куди належить звертатися із замовленнями.

Оповідки.

Всіх ВП. Передплатників Уч. Слова при зміні адреси, просимо подавати стару адресу Адміністр. Уч. Сл.

Подаємо до відома нашій громаді, що маємо на складі марки „Рідної Школи“ по 1, 2, 4, 5, 10, 50 і 100 Мп., та артистичні листівки роботи арт. мал. А. Манастирського по 10 Мп. Кожний український лист наліплювати марками „Рідної Школи“, а з приводу свят і т. п. висилати виключно листівки У П. Т. Замовлення звертати на адресу: Українське Педагогічне Товариство, секція „Рідна Школа“, Львів, Ринок ч. 10 I. п. — **Головна Управа УПТ.**

Тов-о Учит. Громада у Львові видає часопис „Світло“ присвячений справам національного і суспільного виховання. Насходяться там статті із обсягу виховання: передшкільного, шкільного й позашкільного. З цієї причини надається цей часопис для народнього учительства тим більше, що Учительське Слово є передусім становим органом нашого Тов-а. Хто з Товаришів-шок бажає одержувати стало цей часопис перешле редакції Учительського Слова заяву, що стає передплатником часопису „Світло“, а рел. посылати ме цей часопис разом з Учит. Словом. — **Ред. Учит. Слова.**

В грудні ц. р. появиться часопис „Українська Школа“, двотижневик присвячений справам українського шкільництва. Видає тов. Івач Ліщинський. Товаришів-шки звольте присилати статті, відносячись до стану українського шкільництва державного і приватного і до переведення їх санаші.

Жовква: Виділ Окр Відділу повідомляє що лня 8. XII. відбудуться Сходини членів Відділу в домівці Народнього Дому о годині 1. в полудне. До обговорення важні справи.

Сколе: Пригадується Товаришкам і Товаришам, що Сходини відбуваються з правила кожного 1 го в „Верховині“. Станова організація наша не вичерпала еще всіх пекучих тем, які треба передумати і обговорити.

Дня 8. грудня год. 1. відбудуться Сходини Окр. Відділу в Раві Рускій в кімнатах „Віри“. Прибуде делегат Гол. Управи Т-ва.

Бібліотека „Знання“ одна книжочка 40 Мп. — Всі 12 книжочок 450 Мп. разом з пересилкою поштовою.

Найгарніша льокація готівки в Учителіськiм Домі у Львові.

ЗБІРКА

уділів на „Учителіський Дім“ у Львові
(вплинуло від 1. жовтня до 23. падолиста 1921).

Березів: з попередної збірки 2500 мп.
Бібрка: по Мп. 1000 Свистун Іван, з попередної збірки 30.250, з теперішньої 1000. Разом 31.250 Мп.
Богородчани: по Мп. 200 Аброзак Юрко, з попередної збірки 31.300, з теперішньої 200. Разом 31.500 Мп.
Белз: по Мп. 1200 Лісецка Міся, з попередної збірки 3.000, з теперішньої 1200. Разом 4.200.
Бережани: по Мп. 1000 Львівська Ванда, Савчук Петро, Гофрик Михайло, Юськевич Ізидор, по 500 Баворовський Микола, з попередної збірки 12.000, з теперішньої 4.500. Разом 16.500.
Броди: по Мп. 300 Мурський Володимир, з попередної збірки 10.975, з теперішньої 300. Разом 11.275.
Бучач: з попередної збірки 35.220 Мп.
Борщів: по Мп. 1000 Петришин Дмитро, з попередної збірки 2.500, з теперішньої 1000. Разом 3.500.
Болехів: по Мп. 1000 Яцук Василь, по 800 Кожан Іван, по 500 Львівська Зоня, Верхола Володимир, по 250 Криницька Ольга, з попередної збірки 1000, з теперішньої 3.050. Разом 4.050.
Буськ: з попередної збірки 2.000 Мп.
Бохня: з попередної збірки 1.000 Мп.
Величка: з попередної збірки 1.000 Мп.
Вадовиці: по Мп. 1000 от. Онуфрей Орський. Разом 1.00.
Войнилів: по Мп. 1000 Мацехова Евфрозина, по 500 Чучкевич Осип, з попередної збірки 3.250, з теперішньої 1.500. Разом 4.750.
Горлиці: по Мп. 1000 Сейфертова Агафія, по 350 Батюк Стефан з попередної збірки 19.270, з теперішньої 1350. Разом 20.620.
Городенка: по Мп. 250 Томяк Бронислав, з попередної збірки 46.907 50, з теперішньої 250. Разом 47.157 50.
Городок ягайл.: з попередної збірки 500 Мп.
Грибів: по Мп. 2000 Возняк Павло, по 750 Гураleckа Андрій, з попередної збірки 13.950, з теперішньої 2.750. Разом 16.700.
Гусятин: з попередної збірки 54.750 Мп.
Глиняни: з попередної збірки 6.550 Мп.
Доброміль: з попередної збірки 8.000 Мп.
Долина: по Мп. 750 Ричок Степан, з попередної збірки 54 150, з теперішньої 750. Разом 54.900.
Дрогобич: по Мп. 10 0 Кичун Андрій, по 500 Стецькова Евфрозина, Антонів Михайло, Швед Микола, по 250 Кункевич Кость, з попередної збірки 63.8 650, з теперішньої 2.750. Разом 66.566 50.
Жидачів: по Мп. 1000 Благий Олена, по 750 Лободич Микола, по 700 Пилипець Галля, по 500 Мартинцівна Стефанів, Винницька Марія, по 200 Миловичева Емілія, з попередної збірки 56.722, з теперішньої 3.650. Разом 60.372.
Жовква: по Мп. 750 Сухова Ольга, по 500 Хомяк Іларіон, з попередної збірки 40.250, з теперішньої 1.250. Разом 41.500.
Жабе: з попередної збірки 2.000 Мп.
Журавно: з попередної збірки 1.000 Мп.
Заліщики: по Мп. 1000 Гнатюк Леся, Борсук Василь з попередної збірки 7.150, з теперішньої 2000. Разом 9.150.
Збараж: по Мп. 500 Мазуренок Кость, з попередної збірки 27.000, з теперішньої 500. Разом 27.500.
Зборів: по Мп. 1000 Стельмах Денис, з попередної збірки 30.250, з теперішньої 1000. Разом 31.250.
Золочів: з попередної збірки 31.550 Мп.
Калуш: з попередної збірки 55.750 Мп.
Камінка Струм.: з попередної збірки 23.900 Мп.
Коломия: по Мп. 1000 Фещук Осип, з попередної збірки 67.250, з теперішньої 10 0. Разом 68.250.
Коросно: з попередної збірки 1434 Мп.
Косів: по Мп. 1000 Коник Остап, Єндик Марійка, з попередної збірки 47.940, з теперішньої 2000. Разом 49.940.
Ланцут: з попередної збірки 2000 Мп.
Ліско: з попередної збірки 28.000 Мп.
Львів: по Мп. 1000 Матвійчук Микола, по 200 Гошо-

ватюк Емілія, з попередної збірки 88.950, з теперішньої 1200. Разом 90.150.

Любачів: по Мп. 1000 Мончак Марія, по 255 Качковський Стефан, з попередної збірки 645, з теперішньої 1255. Разом 1.900.

Мостиська: по Мп. 1000 Смик Михайло, з попередної збірки 30.687, з теперішньої 1000. Разом 31.687.

Надвірна: з попередної збірки 20.417 Мп.

Новий Сянч: по Мп. 1000 Кравчук Семен, Вірецька Анна, з попередної збірки 12.000, з теперішньої 2000. Разом 14.000.

Перемишль: по Мп. 1000 Гурацьовська Емілія, Гурацьовська Стефанія, Баранівна Казимира, Ломей Іван, по 700 Турко Пилип, по 500 Гурська Анна, з попередної збірки 46.575 50, з теперішньої 5.200. Разом 51.257 50.

Перемишляни: з попередної збірки 33.420 Мп.

Печеніжин: по Мп. 1000 Сенатович Євген, по 500 Атаманів Гриць, по 250 Галяревичівна Міся, з попередної збірки 8.250, з теперішньої 1750. Разом 10.000.

Підгайці: по Мп. 1000 Пастівничева Антонія, по 500 Чернюк Михайло, з попередної збірки 36.000, з теперішньої 1500. Разом 37.500.

Рава руська: по Мп. 1000 Морозівна Текля, Черевківна Неонія, Кулинич Олекс, Мусій Теодор, з попередної збірки 24.300 20, з теперішньої 4.000. Разом 28.300 20.

Радехів: по Мп. 100 Олійник Михайло, по 250 Галушак Павло, з попередної збірки 42.870, з теперішньої 1250. Разом 44.120.

Рогатин: з попередної збірки 27.221 Мп.

Рудки: по Мп. 1000 Вільчківна Константина, по 500 Лев Гриць, з попередної збірки 18.870, з теперішньої 1500. Разом 20.370.

Самбір: по Мп. 1000 Моссур Дмитро, Штокайло-Кульчицький Теодор, з попередної збірки 13.600, з теперішньої 2000. Разом 15.6 0.

Старий Самбір: по Мп. 500 Городиська Елена, по 400 Людкевич Ірена, з попередної збірки 30.350, з теперішньої 900. Разом 31.250.

Скалат: з попередної збірки 12.250 Мп.

Снятин: по Мп. 1000 Болюхова Евдокія, з попередної збірки 37.850, з теперішньої 100. Разом 38.850.

Сокаль: по Мп. 1000 Локач Іван, по 500 Коваль Микола, Стасюк Михайло, з попередної збірки 26.370, з теперішньої 2000. Разом 28.370.

Станиславів: з попередної збірки 45.362 Мп.

Стрий: по Мп. 1000 Мельник Сава, з попередної збірки 59.600, з теперішньої 1000. Разом 60.600.

Сколе: по Мп. 1000 Чернівна Мачислава, Менціньська Ірена, по 875 Топольницький Євген, по 800 Ормезовська Мелянія, по 750 Ткач Ілля, по 500 Куїловський Іван, Кеніг Стефан, по 300 Сербин Володимир, по 275 Лянг Марія, з попередної збірки 22.450, з теперішньої 6.000. Разом 28.450.

Сянік: по Мп. 500 Романківна Катерина, з попередної збірки 16 280, з теперішньої 500. Разом 16.780.

Теребовля: по Мп. 1000 Стечишин Ева, з попередної збірки 17.000, з теперішньої 1000. Разом 18.000.

Тернопіль: з попередної збірки 22.750 Мп.

Товмач: по Мп. 1000 Скоморівський Іван, з попередної збірки 30.232 50, з теперішньої 1000. Разом 31.282 50.

Турка н. Стрийом: по Мп. 1000 Кізіма Константин, Лісний Михайло, Жилава Павліна, Куповська Марія, по 500 Тенчівна Анеля, по 380 Басевич Іван, по 375 Яцук Василь, Владичин Михайло, по 250 Коропій Михайло, з попередної збірки 52.175, з теперішньої 5.880. Разом 58.055.

Чесанів: по Мп. 350 Туркова Теонія, з попередної збірки 57.840, з теперішньої 250. Разом 58.090.

Чортків: по Мп. Ціхоцька Анна, з попередної збірки 21.850, з теперішньої 1000. Разом 22.850.

Яворів: по Мп. 750 Родович Ольга, з попередної збірки 36.650, з теперішньої 750. Разом 37.400.

Ярослав: по Мп. 1000 Мельник Анна, з попередної збірки 27.860, з теперішньої 1000. Разом 28.860.

Ясло: з попередної збірки 1000 Мп.

Хшанів: по Мп. 1000 Юрінець Стефанія. Разом 1000.

Поліся: по Мп. 510 Мельник Андрій. Разом 510.

Чехо-словацьчина: з попередної збірки 10.270 Мп.

Тушля: з попередної збірки 1560 Мп.

Вплинуло по день 25 падолиста 1921 року 1.838.567 Мп.

20 ф.

Крім того зложили на Учителіський Дім вартісні м.и папери, (які до тепер не зістали ще зреалізовані) слідує товариш-ки:

Назар Андрій Майдан пеняцький, Чума Льонгін Ясенів, Криса Василь Новосілки кард., Бобовський Іван Бенів, Крупа Володимир Залузе, Сняльковська Текля Яничин, Дельке-

вичева Ольга Білка, Макогон Іван Грушів, Мартинович Юлія Кловниця, Крупова Кліментина Залужє, Мазурак Теодор Гораєць, Мазуракова Олена Гораєць, Тоған Іван Новесело, Тоғанова Софія Новесело, Сокориківна Емілія Чесанів, Турко Адольф Любинець, Туркова Теонія Любинець, Матвій Іван Білявці, Сандович Володислав Ісаї, Шпурова Марія Турка н. Стрийом, Пупко Іван Яворів ад Сянки, Тимчина Михайло Камінна, Паньківна Анна Турка н. Стрийом, Котис Теодозія Вислок Горішній, Тоған Іван Новесело.

По зrealізованню підвищих облігацій подається Товаришам-шкам позискану квоту для евентуального доповнення уділу.

ОГОЛОШЕННЯ.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ ВЕЛИКИЙ - „УЧИТЕЛЬСЬКИЙ КАЛЕНДАР“ - на 1922 рік

— з цікавим і добірним змістом. —

Кожний учитель і вчителька повинні собі цей календар купити і ширити його в крузі своїх знайомих. — Ціна без пересилки 300 Мп. — На пересилку долучити 50 Мп. — Замовляти у Взаїмній Помочі Львів вул. Осолінських ч. 8., або в тов. Семена Фодчука в Орельці п. Волківці.

Папери всякого рода. Прибори шкільні і канцелярйні. Видівки,

- НОВІ ВЗІРЦІ - УКРАЇНСЬКИХ ВИШИВОК

Альбом коштує 180 Мп. з пересилкою.

— ГУЦУЛЬСЬКІ ВИРОБИ —

з вовни, дерева і майоліки продає найдешевше найбільший з Галичини укр. гуртівний склад паперу

СОЮЗНИЙ БАЗАР у ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ.

Хто має „Учительський Календар“, то нехай собі купить еще на 1922 рік:

1. Календар „ПРОСВІТИ“. ціна 700 Мп.
2. Календар „ЧЕРВОНА КАЛИНА“. великий 600 Мп.
3. Календар „БУДЯКА“, гумористичний. Ціна 250 Мп.
4. Календар „ТИБЕРІЯ ГОРОВЦЯ“. Ціна 100 Мп.
5. Малий календар „ВПЕРЕДУ“. Ціна 50 Мп.

Гроші платитись з гори. — Замовлення слати на адресу: Взаїмня Поміч Українського Учительства у Львові, вул. Осолінських ч. 8. На пересилку післати 30—100 Мп. На переказі зазначити, що гроші призначені на календар.

Для дітей на св. Миколая!

— УКРАЇНСЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО —

поруває

А) ВЛАСНІ ВИДАННЯ:

Ч.	Мп.
187. Франко: СУД. С. Миколая	25
3. Кितिця желань	75
31. Ілюстрована посорож до вкода землі (гра для малих і старших)	150
93. Клявдія Лукашевич: Серед цвітів	40
112. Історія вуска хдба	80
115. Кіплінг: В Джунглях	120
147. На далекий півночі	120
151. Мали козаки	60
152. На вагаціях	60
153. Орлеанська дівчина	60
154. Записки недоброго хзопця	90
159. Козацькі діти, образок в татарських часв в 2 діях	25
161. Вінок на могилу Т. Шевченка, сцен образок в 2 діях	25
163. Як незнайко став мураадем та що він тоді робив	60
165. Русалка Дністрова, сцен. образок в 2 діях	25
166. Ю. Верн: Зоря півдня ілюстрована новість	150
167. Без старших, комедійка в 2 діях	25
168. На самітнім острові	90
169. Різдво марусі, сцен. образ в 1 відслоні	25
170. Єремів: Збиточники	25
171. Довічне ярмо, оповідання	60
172. В горах, оповідання	60
173. Кибальчич: З моїх спогадів	130
174. Л. Єремів: Малий трагик	25
175. Діточе свято, сцен. образок в 2 діях	25
176. Тарас Дитина, в двох діях	25
178. Слідами Тараса, сцен. образ в 2 діях	40
180. Тарас Шевченко, огляд життя і діяль. ілюстр.	60
185. С. Кабар'вська: Вкаїні служи	120
186. К. Штрельман: Мівинчик	130

Б) ЧУЖІ ВИДАННЯ:

Гете: Фааст (віршований переклад Загули з многими ілюстраціями)	150
Бехштайн: Казки ч. I (з многими ілстр.)	260
Бехштайн: Казки ч. II (з многими ілюстр.)	260
Грімм: Казки (з многими ілюстраціями)	260
Корнієнко: Запорежський клад	60

В) ШКІЛЬНІ ДРУКИ:

всякого рода (викази вчашання, лекційні, дневники, шкільні метрики, головні каталогои класифікаційні, свідощтва, повідомлення, в'звання, упімінання і т. п.) на складі. Ціна: аркуш 20 Мп., пів аркуша і свідощта по 10 Мп.

Книгарням і відбірцям гуртовним уділяється відповідний опуст.

Замовлення і гроші слати на адресу:

УКРАЇНСЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО

Львів, Ринок ч. 10. і пов.

На увагу школам, „Пресвіам“, книгарням, кооперативам і Громадянству!

Т. ШЕВЧЕНКО: КОБЗАРЬ

Народне видання, повне, в 1 томі
з поясненнями й примітками проф. Вас Сімовича.

в портретом і біографією Поета. Ц на 50 мар. нім. в перекладі.

Видання Товариства „Українське Видавництво в Катеринославі“. К-слав — Ляйпціг.

2. А. Мещенко: Борці за правду. Історичне оповідання. Ц. 8 мар. нім.
3. Під Корсунем. Історична повість. Ц. 8 м.
4. Славні побратими. Історичне оповідання. Ц. 3 м.
5. Кость Гордієнко Головка, останній лицар Запорозжя. Ц. 3 м.
6. З Дніпра на Дунай, оповідання з часів заснування Запорозької Січі. Ц. 7 м.
7. А. Чайніський: Козацька помста, оповідання з козацької старовини. Ц. 7 м.
8. Українські народні кавки (зі збірника Рудченка в 42 мал. Ю. Магалецького. Ціна 10 м. Окремо.
9. Рес-мати, Брат і сестра в лісі, 8 мал. Ц. 2 м.
10. Летючий корабель, в 5-ми мал. Ц. 2 м. 11. Царівна Жаба, 5 мал. Ц. 2 м. — 12. Гордий Царь. Про царівну Ізана та чортову дочку, в 6 мал. Ц. 3 м. — 13. Попович Ясат. Правда та неправда, в 9 мал. Ц. 2 м. — 14. Убогий та багатий і дівка чорнявка. Безщасливий Данило й ровжня жінка, в 10 мал. Ц. 3 м.
15. Мамині-Сібіряк: Три оповідання, в 19 мал. Ц. 4 м. — Окремо: 16. Старий горобець, в 5 мал. М. Погрібника. Ц. 2 м. — 17. Пригоди статечної миші, в 7 мал. М. Погрібника. Ц. 2 м. — 18. Поганний день Василя Івановича, в 7 мал. Ю. Магалецького. Ціна 2 м.
19. Кавки Гавфа, част. 1 ша, в 86-ми мал. Ц. 10 м.
20. Кавки Гавфа, част. 2 га, в 82-ми мал. Ц. 10 м.
21. Бехштайн. Кавки, в 64-ми мал. Ц. 15 м.

Нові шкільні підручники:

22. Ярина Український букварь, склад А. Воронця, IV, перероблене видання з усіма новими малюнками Ю. Магалецького в додатком „Для учителя“ „Як учить в букваря „Ярина“. Ц. 8 м.
23. Ярина Українська граматика з читанкою, склад А. Воронця, в 52 малюнками Ю. Магалецького, в додатком „Для учителя“ „Як учить в букваря „Ярина“ та „Як вести розмови в залюбки“. Ц. 15 м.
24. А. Воронець: Перша читання з малюнками Ю. Магалецького. Ц. 7 м.
25. М. О. Новалевський: Історія Греції та Риму, для школи й самоучки, в 46 малюнками й 3 картами. Ц. 12 м.

Ціни в німецьких марках, але платити можна всякими грошима по курсу дня. Продаж виключно за готівку. Книжки висилають негайно. На більшій замовлення — значна зniżка.

Ціни скрізь в перекладі. Гроші (вергель і суви) можна прислати листом, а краще переказати на Konto E. Wyrowuj Dresdner Bank, Berlin, 260 — Wiener Bankverein, Wien, — 260 просто на адресу:

Eug. Wyrowuj, Berlin SW. 47, Yorkstr. 84 II. bei Salomon.

1613-3-3 н.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

у Львові, Ринок ч. 36.

хочаби придбати оборотові фонди для заосмотрення кооператив товарами, яких ціна значно зросла

приймає щадничі вкладки на 10%,

а значніші капітали після умови.

Спадок цін.

Селянська механічна ткальня „ПОЛОТНО“ у Львові, Зморозича ч. 20.

Спілка з обмеженою порукою

Продає і вимінює за прядиво з конопель і лину, за полотно селянське і бавовняне, цайги, бархани, всипи і пішви, шевйоти вовняні і піввовняні, матерії на убрання, спідниці і блюзки, велюри на плащі і хустки зимові, та міхи і сінники.

Виробляє у власній мотузній майстерні: посторонки, кантарки, шлії, нашільніки, воловоди, шнури до білля, линви до студень, гурти до киратів, паси трансмісійні.

Товар добірний.

Ціни обнижені.

— Кооперативам і купцям значні олусти. —

УКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА

„ТОПАС“

Торговельно-промислова спілка з обмеженою порукою
Львів, вул. Крашевського 19а. — Число телеф. 624.

Спілка достарчає: РІЛЬНИЧІ машини, молотильні, млиники, січкарні, плуги і т. д. — МОТОРИ бензинові, ропні, машини млиніські і тартаки. — БУДІВЕЛЬНІ матеріали: дерево, цемент, бляхи і т. д. — ЗАЛІЗНІ вироби: коси, серпи, сокири, цвяхи, і інші господарські знаряди. — Купує збіжжя і папу. — Догідне жерело набуття для Спілок і Кооператив.

Склади: Рогатин Сокаль Тернопіль
дім укр. гім. дім пов. Тов. Кред. вул. Валова.
Представництва: Відень. Прага. Чернівці.

Одиноке українське Товариство взаїмних обезпечень на життя і ренти

„КАРПАТІЯ“

Почесний Президент:

Його Експел. митроп. граф Андрей Шептицький.

Товариство оперте на взаїмности, а через то усі зиски припадають членам. Ручить вже по трех літах неоспоримість і незапальність обезпечення. — Признає по трех літах право викупу, а також вже по трех літах уділяє позички на низкі відсотки. — В усіх справах звертатися на адресу:

Львів, вулиця Руська ч. 18, І. поверх.

„ВІД УДОВА“

промислово-торговельна спілка
з обмеженою порукою

у Львові: Дирекція: вул. Словацького 14. І. п.
Години уряд. від 9—4

Склад машин: при вул. Костюшки ч. 1а;
Валівничий склеп: вул. Трибунальська ч. 1;
Споживний склеп: Ринок ч. 10 (Просвіта);

поручає:

Господарські машини й знаряди
Кухонне начиння й уладження
Огнетревалі каси
Ремісничі знаряди
Будівельний матеріал
І матеріал до криття дахів
Насіння
Виготовляє кошториси і пляни.

На бажання висилаємо оферти та подаємо пояснення. — Товари висилаємо на провінцію.

Конто в Земельнім Гіпотечнім Банку
у Львові, Підвалля ч. 7.

Адреса:

„ВІДБУДОВА“

Львів, Словацького 14.

Получення телеф. з провінцією

ч. телеф. 330.

УРЯДОВО УПОВАЖНЕНЕ до ПАРЦЕЛЯЦІЇ

одинокое українське парцеляційне товариство

„З Е М Л Я“

стов. зареєстроване з обмеженою порукою

у Львові, Ринок ч. 43. — Ч. телеф. 533.

Переводить парцеляцію мастків, ітабулює парцелянтів на властителей куплених ґрунтів, переводить поміри ґрунтів і робить контракти купна, дає і ввєднує кредити до парцеляції, завязує місцеві спілки парцеляційні, приймає вкладки щадничі, дає на жадання всякі інформації.

НИТКИ

найліп. англ. і франц. марки Clark, Coats і C. B. Harländer; 200 у, 250 у, 500 у і 1000 у. (у = ярд = 0.914 м.) чорні і білі чч. 30, 36, 40, 50 і 60 тузинами і поод. шпульками; ПАН-ЧОХИ, СУКНА, БАРХАНИ, ПО-

ЛОТНА і н. продає наш склеп на І. пов.: дальше

КОСТЮМИ, ПЛАЦІ, СУКНІ, СПІДНИЧКИ і н.,
— — — вкляці — — —

БІЛЛЯ жіноче, мужеське і н. ВИКОНУЄ НАША
РОБІТНЯ СУКОНЬ і БІЛЛЯ по умкованих
цінах від 20 літ існуюча ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА

„ТРУД“ стоваришення з обмеженою порукою.
Львів, Ринок ч. 39. (вл. дім).

Спілкам і купцям опуст. — Висилка на провінцію за відповідним задатком.

Добрий і дбалий господар

асекурує від огню не тільки хату, але й хатню обстанову, не тільки господарські будинки, але також господарські знаряди і продукти — і то в Товаристві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

ЛУК

Торговельно-промислова Спілка
з обмеженою порукою

Львів, вул. Костюшка ч. 1А.

Приймає замовлення і оферти з усіх галузей рільництва і промислу.

Купує і продає ЗБІЖЕ краєве і заграничне. Має на складі будівельний матеріал, рільничі машини і знаряди. Переводить КУПНО і ПРОДАЖ лісів, ґрунтів, домів, теренів нафтових і каменоломів.